

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
2019-YL-219

**SURİYE'DEN SİĞİNMACILARA YÖNELİK KENT
GÜVENLİĞİNE AİT RİSK ALGILARININ İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN
Meliha Sümeyra TOPALAKCI

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Halil MUTİOĞLU

AYDIN-2019

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Meliha Sümeyra TOPALAKCI tarafından hazırlanan “Suriye’den Sığınmacılara Yönelik Kent Güvenliğine Ait Risk Algılarının İncelenmesi” başlıklı tez, (savunma tarihi) tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan			
Üye			
Üye			

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun tarihsayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdür

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

... / ... / 2019

Meliha Sümeyra TOPALAKCI

ÖZET

SURİYE'DEN SİĞINMACILARA YÖNELİK KENT GÜVENLİĞİNE AİT RİSK ALGILARININ İNCELENMESİ

Meliha Sümeyra TOPALAKCI

Yüksek Lisans Tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Halil MUTİOĞLU

2019, XXIV + 131 sayfa

Günümüzde kent problemlerinin başında güvenlik sorunu gelmektedir. Sanayileşme sonucu büyüyen kentler ve artan kentli sayısı ile beraber toplum yapısı giderek karmaşık bir hal almış bunun sonucunda güvenlik problemleri artmıştır. Doğal nüfus artışı ve kırdan kente olan iç göçler dışında kentte nüfusu arttıran diğer bir olay ise dış göçtür.

Bu çalışmada güvenlik olgusu göç ve kent güvenliği ilişkisi kapsamında incelenmiştir. Bilindiği üzere Türkiye 2011'den beri ülkesi iç savaş halinde olan 3,5 milyondan fazla Suriye'den kaçarak Türkiye'ye gelen sığınmacıya ev sahipliği yapmakta ve transit ülke görevi görmektedir. Buradan hareketle geçicilikten kalıcılığa doğru evrilen Suriyeli sığınmacıların kentlerde sayılarının her geçen gün artması hem kentlerde hem de yerel halkla aralarında sorunlar çıkmasına neden olmuştur. Çalışmada bu kapsamda sığınmacıların kent güvenliğine ait risk algıları araştırılmış, kentte güvenliği etkileyen unsurlar ile sağlık, barınma, eğitim, istihdam ve uyum sorunu yaşayan Suriyeli sığınmacılar arasında suç teorileri ile sosyolojik açıdan bağlantı kurulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk üç bölümünde literatür taraması yapılarak göç kuramlarına, suç teorilerine, göç ve kent güvenliğiyle ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Suriyeli sığınmacıların kentteki sorun alanları analiz edilmiş bu sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde bu amaç doğrultusunda İstanbul ilinde 115 Türk vatandaşı ile gerçekleştirilen derinlemesine mülakat yöntemine dayanan görüşmeler ve bu görüşmelerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Çalışma tartışma ve öneriler bölümü ile sonlanmaktadır. Literatürde kent güvenliği, göç ve uyumu içeren kapsamlı bir sosyolojik araştırma eksikliği bulunmaktadır. Göç sürecinin iyi yönetilebilmesi için çok boyutlu ve çözüm odaklı bir araştırmanın bu eksikliğe katkıda bulunacağını umuyorum.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Göç, Suriye'den Sığınmacılar, Kent Güvenliği, Suç Teorileri

ABSTRACT

EXAMINING THE PERCEPTION OF RISK OF THE EFFECTS OF SYRIAN REFUGEES TO PUBLIC SECURITY

Meliha Sümeyra TOPALAKCI

Master's Thesis, Department of Political Science and Public Administration

Thesis Advisor: Asst. Prof. Halil MUTİÖĞLU

2019, XXIV + 131 pages

Public security is one of the most important problems of today's cities. As a result of industrialisation, expanding cities and growing number of citizens have created a complex social structure and it led to increasing security problems. Apart from natural increase in population and rural-to-urban immigration, external migration is another reason of increasing population in cities.

In this study, public security was examined in terms of relationship between immigration and public security. As is known, Turkey has been both host country to more than 3,5 million Syrian refugees who fled from war in their homeland and country of transit since 2011. Growing number of Syrian immigrants whose status was already evolved to permanent led to many problems in the cities and between citizens and immigrants. In this study, the risk perceptions of Syrian refugees to public security is examined and connections are investigated between the factors that effects public security and Syrians who have health, housing, education, employment and adaptation problems in terms of sociological aspects using crime theories.

In three chapters, literature research is conducted and immigration theories, crime theories, studies and reports on immigration and public security are mentioned. Problem areas of Syrians in cities are analysed and solutions to these problems are offered. Fourth chapter consists of in- depth interview conducted with 115 Turkish citizens in İstanbul and its findings. Study will end with discussion and suggestions part. Sociological researchs on public security, immigration and adaptation lack in academical literature. It is hoped that our multi-dimensional and solution-focused research would fill this gap.

KEYWORDS: Immigration, Syrian Refugees, Public Security, Crime Theories

ÖNSÖZ

Tezin her aşamasında bilgi birikimi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren, katkı sağlayan, zamanını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Halil MUTİOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca hep yanımda olan, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen kıymetli aileme, başarılarını kendime örnek aldığım Dokuz Eylül Üniversitesindeki değerli hocalarıma, araştırmama destek olan, benimle görüşlerini paylaştan tüm katılımcılara teşekkürlerimi borç bilirim.

Meliha Sümeyra TOPALAKCI

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
TABLolar DİZİNİ.....	xix
EKLER DİZİNİ	xxi
KISALTMALAR DİZİNİ	xxiii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	7
1. KENTSEL SORUN OLARAK KENT GÜVENLİĞİ VE GÖÇ.....	7
1.1. Klasik Sosyologlarda Kent	7
1.2. Chicago Okulu	9
1.3. Güvenlik ve Kentsel Güvenlik.....	12
1.3.1. Güvenlik	12
1.3.2. Kentsel Güvenlik	14
1.4. Göçle İlgili Temel Kavramlar.....	17
1.4.1. Göçmen.....	17
1.4.2. Serbest Göçmen	18
1.4.3. Transit Göçmen	18
1.4.4. Mülteci	19
1.4.5. Şartlı Mülteci	19
1.4.6. Sığınmacı	20
1.5. Göç Çeşitleri	20
1.5.1. Ülke Sınırları Esasına göre Göçler	21

1.5.1.1. İç göç.....	21
1.5.1.2. Dış göç	21
1.5.2. Yerleşim Sürelerine Göre Göçler	22
1.5.2.1. Geçici göç	22
1.5.2.2. Sürekli yerleşmek amacıyla yapılan göç.....	22
1.5.3. Göçün Yoğunluğu Esasına Göre Göçler	22
1.5.3.1. Kitlesele göç	22
1.5.3.2. Bireysel göç	23
1.5.4. İrade Esasına Göre Göçler.....	23
1.5.4.1. Gönüllü göç.....	23
1.5.4.2. Zorunlu Göç ve Yöneltilmiş Göç.....	23
1.6. Göçlerin Nedenleri	24
1.6.1. Ekonomik Nedenler.....	24
1.6.2. Siyasi-Askeri Nedenler.....	25
1.6.3. Sosyo-Kültürel Nedenler	25
1.6.4. Diğer Nedenler	25
1.7. Göç Teorileri	26
1.7.1. Ravenstein'in Göç Kanunları	26
1.7.2. İtme Çekme Kuramı	29
1.7.3. Petersen'in Beş Göç Tipi.....	31
1.7.4. Kesişen Fırsatlar Kuramı.....	33
1.7.5. Sosyo-Kültürel Göç Kuramları	33
1.7.5.1. Denge Kuramı.....	33
1.7.5.2. Merkez-Çevre (Dünya Sistemi) Kuramı	34
1.7.5.3. Göç Sistemleri Kuramı	34
1.7.5.4. Göçmen İlişkiler Ağı (Network) Kuramı.....	35
1.7.6. Ekonomik Temelli Göç Kuramları.....	35

2. BÖLÜM	38
2. SURİYE'DEN SIĞINMACILARIN KENTTEKİ SORUN ALANLARI VE KENT GÜVENLİĞİNE ETKİLERİ	38
2.1. Suriye'den Sığınmacıların Kentteki Sorun Alanları	38
2.1.1. Suriye'den Sığınmacıların Eğitim Sorunu.....	38
2.1.2. Suriye'den Sığınmacıların Sağlık Sorunu	40
2.1.3. Suriye'den Sığınmacıların İstihdam Sorunu.....	41
2.2. Suriye'den Sığınmacıların Kent Güvenliğine Etkileri.....	44
2.2.1. Kentsel Mekân ve Güvenlik İlişkisi	44
2.2.2. Suriye'den Sığınmacılar ve Kent Güvenliği.....	47
2.2.3. Suriye'den Sığınmacılar ve Kent Güvenliği Bağlamında Sosyolojik Suç Teorileri.....	56
2.2.3.1. Genel Gerilim Teorisi.....	60
2.2.3.2. Alt Kültür Teorisi	61
2.2.3.3. Sosyal Bağ Teorisi	62
2.2.3.4. Ayırıcı Birliktelikler Teorisi.....	62
2.2.3.5. Rutin Aktiviteler Teorisi	62
2.3. Suriye'den Sığınmacıların Kente Uyumu ve Toplumsal Kabul	66
3. BÖLÜM	69
3. TÜRKİYE'NİN GÖÇ POLİTİKALARI VE YÖNETİMİ.....	69
3.1. Türkiye'nin Göç Politikalarına Yön Veren Gelişmeler.....	69
3.2. Türkiye'nin Göç Yönetimi.....	74
3.2.1. Merkezi Düzeyde Göç Yönetimi	74
3.2.2. Göç Yönetiminde Diğer Yapılar.....	76
3.2.3. Yerel Düzeyde Göç Yönetimi	79
3.3. Göç ve Sivil Toplum Kuruluşları.....	80
4. BÖLÜM	83

4. “SURIYE’DEN SIĞINMACILAR VE KENT GÜVENLİĞİNE AİT RİSK ALGISI” ARAŞTIRMASI	84
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	84
4.2. Araştırmanın Modeli	84
4.3. Araştırmanın Hipotezleri	84
4.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	85
4.5. Araştırmanın Veri Toplama Aracı.....	86
4.6. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	86
4.7. Bulgular	86
4.7.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	86
4.7.2. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılara Ait Algı, Tutum ve Görüşlerine Ait Özelliklerinin Dağılımı	88
4.7.3. Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi.....	97
4.7.3.1. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılar ile karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumlarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumları	98
4.7.3.2. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarının incelenmesi	99
4.7.3.3. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının karşılaşma sıklığına göre farklılaşma durumlarının incelenmesi	101
4.7.3.4. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları daha önce sorun yaşama durumlarına göre farklılaşma durumlarının incelenmesi	102
4.7.3.5. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılar ile karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları onlarla iletişimde bulunmuş olma durumlarına göre farklılaşma durumlarının incelenmesi	102
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	104
5.1. Tartışma.....	104
5.2. Sonuç	105
6. KAYNAKLAR	113
7. EKLER	127
ÖZGEÇMİŞ	131

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Teşkilat Yapısı..... 75

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. İllere Göre Suriyeli Sığınmacı Sayısı.....	51
Tablo 2.2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı	52
Tablo 3.1. Yıllara Göre Düzensiz Göçmen Sayısı.....	79
Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımları.....	86
Tablo 4.2. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları	87
Tablo 4.3. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları	87
Tablo 4.4. Katılımcıların Meslek Durumuna Göre Dağılımları	87
Tablo 4.5. Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımları.....	88
Tablo 4.6. Katılımcıların İkamet Durumuna Göre Dağılımları.....	88
Tablo 4.7. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşma Durumları ..	88
Tablo 4.8. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşmalarının Katılımcıları Tedirgin Etme Durumları	89
Tablo 4.9. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla İletişimde Bulunma Durumları.....	89
Tablo 4.10. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumları.....	89
Tablo 4.11. Katılımcıların Yakın Çevresinde Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşayan Yakını Olma Durumları.....	90
Tablo 4.12. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Yaşamasını İsteme Durumları.....	90
Tablo 4.13. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Yaşamasını İstememe Durumlarının Nedenleri.....	91
Tablo 4.14. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'un Sosyal Yapısına Zarar Verdiğini Düşünme Durumları	92
Tablo 4.15. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Asayiş ve Güvenlik Açısından Tehdit Olduğunu Düşünme Durumları.....	93
Tablo 4.16. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Tehdit Oluşturduğunu Düşünme Durumları	94
Tablo 4.17. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Yardımların Türkiye Ekonomisi İçin Yük Oluşturduğunu Düşünme Durumları	94

Tablo 4.18. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılar İçin Uygulanan Hükümet Politikalarının Yeterli Olduğunu Düşünme Durumları	95
Tablo 4.19. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılar ve Türk Vatandaşları İçin Karşılıklı Güvenlik Tedbirlerinin Alındığını Düşünme Durumları.....	96
Tablo 4.20. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların Ülkelerine Döneceklerini Düşünme Durumları	97
Tablo 4.21. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaştıklarında Tedirgin Hissetme Durumlarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşma Durumları.....	98
Tablo 4.22. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumlarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşma Durumları.....	100
Tablo 4.23. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumlarının Karşılaşma Sıklığına Göre Farklılaşma Durumları	101
Tablo 4.24. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaştıklarında Tedirgin Hissetme Durumları Daha Önce Sorun Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşma Durumları	102
Tablo 4.25. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılar ile Karşılaştıklarında Tedirgin Hissetme Durumları Onlarla İletişimde Bulunmuş Olma Durumlarına Göre Farklılaşma Durumları	102

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Görüşme Formu	127
---------------------------	-----

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	: Birleşik Milletler
GBM	: Geçici Barınma Merkezi
KAGEM	: Kadın Aile ve Gençlik Merkezi
ORSAM	: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)
USAK	: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

Kentler ilk zamanlardan beri uygarlığın bir ölçütü olmuştur. Kentleşmenin başlaması uygarlığın da başlangıcı olarak kabul görmektedir (Kaypak, 2016: 38). Kentler bireylere kıra göre daha iyi yaşam şartları sunmaktadır. Kentte olan iş, sağlık, eğitim, boş zaman, sosyal hayat, hizmetlere kolay erişim gibi avantajlar kişileri kente çekmektedir fakat kentlerin bu olumlu etkilerinin dışında bir de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Kırdan kente olan yüz yüze iletişim, yani duygusal boyutu yoğun birincil ilişkiler kentte nüfus artışı sebebi ile yerini zorunlu olarak ikincil ilişkiye bırakmıştır. Türkiye’de 1950’den sonra hızla artan kırdan kente olan iç göçler kentlerde; konut sorunu, altyapı sorunu, hizmetlerde aksama, suç artışı gibi birçok problemi beraberinde getirmiştir.

Kent nüfusunu arttıran bir başka nüfus hareketi ise dış göçtür. 2011 Mart ayında “Arap Baharı” benzeri protestoların Suriye’ye sızması ile iç savaş başlamıştır. Bu ortamdan kurtulmak isteyen Suriyeli sığınmacılar komşu ülkelere kaçmış, güvenli olması ve Avrupa’ya geçiş güzergâhı üzerinde bulunması sebebi ile de milyonlarca kişi Türkiye’ye sığınmıştır. Güncel sayının 3,6 milyon olduğu göz önüne alınırsa Türkiye tarihte hiçbir zaman yaşamadığı göç akımına uğramış ve bu durumdan en çok etkilenen ülke olmuştur. Milyonlarca insanın kısa sürede ülkemize sığınması birçok risk ve problemi de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerden en önemlisi ise şüphesiz güvenlik problemidir. Suriye’den sığınmacılar yukarıda bahsedilen kentteki avantajlar sebebi ile sınır kentleri başta olmak üzere kent merkezleri ve çevrelerine yerleşmeyi tercih etmiştir. Kentler her zaman güvenlik ihtiyacının olduğu alanlar olmuştur, kentteki nüfusun ve buna bağlı problemlerin artması güvenlik kavramını genişletmiş ve kentsel güvenlik kavramını gerekli kılmıştır (Kaypak, 2016: 35).

Araştırmanın amacı; Güvenliğin kentsel boyutunu göç olgusu ile beraber ele almak, Suriyeli sığınmacıları kent güvenliğine etkileri kapsamında incelemek ve sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Suriyeli sığınmacıların özellikle sınıra yakın kentlere akın etmesi, ucuz işgücü olarak çalıştırılmaları, Türkçe bilmedikleri için iletişim sorunu yaşamaları, hak ve yükümlülüklerini bilmemeleri, hırsızlık, dilencilik gibi halkın hoş görmediği para kazanma yöntemleri ve çocuk çalışanlar yerel halkın tepkisine sebep olmaktadır. Bu durum sadece kentlerde yaşayan kişileri değil kentin imajını ve kentin kalkınmasını da etkilemektedir. Ekonomik sıkıntı yaşayan bu kişilerin kentin yoksul kısımlarında toplanması, çadır kurmaları veya gecekondulaşmaları ise mekânsal ayrışmaya sebep olmakta bu da sosyal

problemlere yol açarak kentlerde güvenlik sorununun artmasına neden olmaktadır. Özellikle sağlık, barınma, eğitim, istihdam sorunu yaşayan düzensiz (yasal olmayan) göçmenler, içlerinde terör örgütüne bağlı olma olasılığı olan kişiler devletin güvenliği ve toplumun huzuru için tehlike arz etmektedir.

Araştırmada ilk üç bölümde konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, Suriyeli sığınmacılar, kent güvenliği ve uyumla ilgili çalışmalar incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise yerel halkın Suriye'den sığınmacılar ve güvenlik konusunda ne düşündüğünü ölçmek ve çalışmanın teorik bulgularını test etmek için 115 kişi (kontrol grubu) ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Beşinci bölümde tartışma, sonuç ve öneriler kısmı yer almaktadır. Konu açısından önemli olan ve tezde yararlanılan çalışmaların bulunduğu sonuçlara bakıldığında;

Karasu (2018), “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Kentlerde Neden Oldukları Güvenlik Riskleri” adlı makalede; Göçün sebep olduğu güvenlik sorunlarına değinmiş, Suriyeli sığınmacıların ulusal güvenlikten başlayarak toplumsal hayatın her alanında ciddi riskler oluşturduğunu ifade etmiştir. Buna göre; Suriyelilerin ülkesinde iç savaşın devam etmesi Türkiye’deki terör örgütlerine de fırsat tanımaktadır. Yazar, Suriyeli ailelerin çocuklarının eğitimine de önem atfederek eğitimsiz gençlerin çeteleşebileceğine ve ileride kayıp nesil tehlikesine sebep olabileceğine vurgu yapmıştır. Tüm bu sorunların önüne geçebilmek için eğitimin, uyumun ve toplumsal uzlaşmanın gerekliliğinden bahsedilmektedir. Çalışma, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye katkı sağlamasının veya zarar vermesinin uyum sürecine ve politikaların başarısına bağlı olduğu sonucuna varmıştır (Karasu, 2018: 58).

Koyuncu (2014), “Kentın Yeni Misafirleri: Suriyeliler” adlı kitabında odak noktasını kentlerde yaşayan Suriyeliler olarak belirlemiştir. Araştırmaların çoğu kampta yaşayan Suriyeli sığınmacılara yönelik durum tespiti yapmaktadır fakat Ekim 2019 itibariyle; kamp dışında kalan sayı 3.604.782’dir (www.goc.gov.tr). Bu açıdan günlük hayatımızda sık sık karşılaştığımız, artık beraber yaşadığımız Suriyeli sığınmacılar ve onların uyumu toplumun huzuru ve ülkenin gelişmesi için oldukça önem taşımaktadır. Koyuncu, ilk bölümde Suriyelilerin ihtiyaçlarını inceledikten sonra ikinci kısımda Konya’nın Suriyeli sığınmacılar tarafından neden daha çok seçildiği sorusuna değinmiştir. Bahsedilen bu grup ismi daha az duyulan, güven veren, halkın dindar ve yardımsever olduğunu duyduğu Konya şehrini bu sebeplerden dolayı tercih etmişlerdir. Özellikle zorunlu

göçe maruz kalan kişiler şehirlerin gelişmişliklerinden öte kendilerine yakın mesafede olan ve uyum sağlayabileceğini düşündükleri yerlere odaklanmaktadırlar. Göç İdaresi'nin 16.05.2019 verilerine göre Suriyeli sığınmacıların en çok olduğu şehir 546.268 ile İstanbul'ken en az barındıkları şehirler ise sırasıyla; 25 kişi ile Bayburt, 35 kişi ile Artvin ve 60 kişi ile Tunceli'dir (<https://multeciler.org.tr>). Sığınmacıların kenti ve kent merkezlerini tercih etmelerinin sebebi kentteki iş olanaklarından ve hizmetlerden yararlanmanın daha kolay olacağını düşünmeleridir.

Kızmaz (2018), “Suriyeli Sığınmacılar: Güvenlik Kaygıları ve Suç” adlı araştırma makalesinde; Suriyeli sığınmacıların ülkemizde sosyo-kültürel alandan asayiş alanına kadar ciddi sorunlara sebep olduğuna değinmiş bu çerçevede ülkemize sığınan kişilerin güvenlik sorununu, toplumun bu yönde algısını ve Suriyeli sığınmacıların suç oranlarını araştırmıştır. Göçle gelen kişilerin suç işlemeye yatkın olduğuna yönelik genel kanı olsa da suç ve göç bağlantısının kolaylıkla kurulabilmesinin yanlış olduğunu çünkü suç için birden fazla değişkenin incelenmesi gerektiğini açıklamıştır (Kızmaz, 2018: 408). Yazar suçun artmasının önüne nasıl geçilebileceğine ve suç işlemede nelerin etkili olduğunun üzerinde durmuştur. Halkın tepkilerine karşılık Sığınmacıların kendi güvenliklerini sağlamak için örgütlenmelerinin ise en büyük güvenlik riskini oluşturduğunu ifade etmiştir.

Orhan ve Gündoğar'ın (2015), hazırladığı “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri” adlı raporda Suriyeli sığınmacıların ülkemize toplumsal açıdan ve güvenlik açısından etkileri incelenmiş ve şu sonuca varılmıştır; Suriyelilerin eğitim hizmetlerinden yararlanamaması ileride doğabilecek asayiş sorunlarına zemin hazırlamaktadır. Toplumsal uyumu zorlaştıran unsurlar; farklı dil, kültür ve yaşam tarzlarının olmasından kaynaklanmaktadır. Güvenlik konusunda ise Suriyelilerin toplumda güvenliği olumsuz yönde etkilediğine dair söylem oluşsa da bunların aslının olmadığı, karıştıkları olayların oranının yerel halka göre düşük olduğu ifade edilmektedir. Suriyelilerin güvenlik konusundaki en büyük riskinin yerel halkın toplu tepkisinin oluşma ihtimali olarak açıklamıştır.

Polis Akademisi Öğretim Üyeleri; Taştan, Haklı ve Osmanoğlu (2017), tarafından oluşturulan “Suriyeli Sığınmacılara Dair Tehdit Algısı: Önyargılar ve Gerçekler” adlı çalışmada Ankara'da 400 kişiyi kapsayan anket yapılmış bunun sonucunda yerel halkın Suriyeli sığınmacılar hakkında; ekonomi, güvenlik ve sosyal konularda endişe duydukları sonucuna varılmıştır. Çalışmada Suriyeli sığınmacılar hakkında oluşan düşüncelerin aslında

birer önyargı olduğu ifade edilmiştir. Bu önyargının sebebi ise kimi zaman aslı olmayan basında yer alan haberler ile yanlış söylemlerden kaynaklanmaktadır. Bu durum da tepkilere sebep olarak uyum sürecini zorlaştırmaktadır.

Navruz (2015), “Bütünleşme ve Ayrışma İkileminde Kent Mültecileri: Konya’da Suriyeli Mülteciler” adlı Yüksek Lisans tezinde bahsettiği üzere Suriyelilerin kentte yaşamayı istemelerinin sebebi devlet yardımı haricinde kendi kendine yetebilme imkânlarının olmasıdır. Kentler, kıra göre hizmetlere daha kolay ulaşma konusunda görece üstündür fakat kentler avantaj sağladığı kadar dezavantaj da oluşturabilmektedir. Tezin ikinci bölümünde bu konuya detaylı olarak değinilecektir.

Reyhanoğulları (2019), “Suriye İç Savaşının Sosyo-Mekânsal Yansımaları: Antakya Örneği” adlı Yüksek Lisans tezinde şunu belirtmiştir; Suriye’den sığınmacıların bölgeye akın etmesi sebebi ile kentte güvenlik kaygıları oluşmuş ve sınır güvenliğinden kaynaklanan göçmen girişinin kontrol edilememesi toplumun endişesini arttırmıştır. Antakya’nın Suriye olayı ile beraber anılması ise diğer bölgelerde bu kentin güvenli olmadığı yönünde kanaat oluşturmuş bu da kentin imajını zedelemiştir. Bu açıdan bakıldığında göç akını hem kentlileri hem de kenti etkilemektedir. Kentin imajı diğer kişilerin o kenti nasıl algıladığı ile ilgilidir. Kentin kalkınmasında önem taşıyan kent imajının zedelenmesi oradaki yöre halkının ekonomisine de zarar vermektedir. Güvenlik riskini oluşturan iki önemli olgunun olduğunu ifade eden yazar birincisini provokasyon (kışkırtma) olasılığı sonucu kitlelerin gruplaşması, ikincisini ise kontrol edilemeyen Suriyeli akınında bir terör örgütüne bağlı kişilerin olması ihtimali olarak vurgulamaktadır. Bu durum bölgeyi dış tehditlere açık hale getirmekte ve bölgedeki halkı korkutmaktadır (Reyhanoğulları, 2019: 156).

Taş ve Tekkanat (2018), “Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Arasında Bir Kent: Elazığ Örneği” adlı çalışmada Elazığ’daki Suriye’den sığınmacılar hakkında yerel halka sorular yöneltilmiş ve şu sonuçlara varılmıştır; Artış gösteren Suriyeli sayısı özellikle ekonomik ve sosyal açıdan altyapısı tamamlanmamış kentlerde sosyo-kültürel ve mekân problemlerine neden olmaktadır. Kentte yaşayan halkın, Suriye’den sığınmacıların kente uyumda başarısız olduklarını, onlar yüzünden ekonominin kötü etkilendiğini ve kentteki güvenliği tehdit ettiklerine yönelik algılarının bulunduğu ifade edilmektedir. Bu da iki toplum arasında uyum sorununu ve kültür çatışmasını arttırmaktadır. Elazığ halkı Suriyeli sığınmacıları istememekte, onlar yüzünden kiraların, hırsızlığın, cinayetin ve daha birçok

güvenlik sorununun arttığını ifade etmekte ve bu kişilerin ülkelerine savaş bitse dahi geri dönmeyeceklerini düşünmektedir.

Bu bilgiler çerçevesinde çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde; Konu bütünlüğünü sağlamak amacı ile kent güvenliğine değinmeden önce kent ile ilgili tanımlara ve kent sosyologlarının düşüncelerine yer verilmiş, konu kent güvenliği etrafında şekillendiği için kent güvenliği ve güvenli kent kavramları açıklanmıştır. Daha sonra göç ile ilgili bilinmesi gereken temel kavramlara ve göçün nedenlerini sonuçları ile beraber açıklayan kuramlara yer verilmesinin gerekli olduğu düşünülmüştür. Bu sebeple göçün tanımı, göç çeşitleri, göçmen, sığınmacı, mülteci kavramları tanımlanmış, göçün nedenleri açıklanarak kavramsal çerçeve çizilmiştir. Türkiye’de bulunan Suriye’den sığınmacılar için sığınmacı, mülteci ve göçmen kavramları aynı anlamda kullanılmaktadır. Birinci bölümde bu kavramlara ve hukuki anlamda farklılıklarına detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Tezde yer alan “misafir” kelimesi, geçici koruma statüsü altındaki Suriye’den sığınmacıları, “kamp” ise geçici barınma merkezlerini (GBM) ifade etmek için kullanılmıştır (www.afad.gov.tr).

İkinci bölümde; Suriye’den sığınmacıların eğitim, sağlık ve güvenlik açısından sorun alanları ve bu sorunların kente etkileri açıklanmış, Geçici Koruma Yönetmeliği’nde, sayılan alanlarda yapılan düzenlemelere yer verilmiştir. Daha sonra kent güvenliği ve suç işleme konusunda basında Suriyeli sığınmacıların nasıl yansıtıldığına ve yanlış söylemlerin güvenlik konusunda yarattığı endişeye değinilmiştir. Bu kapsamda sosyolojik suç teorileri ile Suriyeli sığınmacılar arasında bağlantı kurulmaya çalışılmış, kentte güvenliği etkileyen unsurlar göç, uyum, toplumsal kabul çerçevesinde yorumlanmıştır.

Üçüncü bölümde; Ülkenin mevcut durumu ve geleceği açısından önem arz eden Türkiye’nin göç politikalarına, bu politikaları şekillendiren gelişmelere, göç yönetiminde yerel ve merkezi boyutta yapılanmalara, göç ile ilgili araştırma ve çalışmalar yapan Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK) yer verilmiş; göç, uyum, güvenlik ilişkisi kamu yönetimi ekseninde yorumlanmıştır.

Dördüncü bölümde; Suriye’den sığınmacılara yönelik yerel halkın bakış açısının ve tutumunun tespit edilmesi amacıyla İstanbul ilinde ikamet eden ya da belirli bir süre için İstanbul’da bulunan kişiler ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Çalışmada 115 kişilik kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışmanın teorik bulgularını test etmek, teoride

söylenenlerin pratikte nasıl görüldüğünü ortaya çıkartmak hedeflenmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler bu bölümde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın son bölümü olan beşinci bölümde ise; Derinlemesine mülakattan elde edilen bulgular literatürdeki benzer çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Çalışma; eğitim, sağlık, istihdam, kent güvenliği, göç politikaları, uyum ve araştırma eksikliği hakkında çözüm önerileri sunarak sonlanmaktadır. Araştırmada sorun alanlarının birbiriyle bağlantılı olduğu ve bu sorunların bütünlüyci bir şekilde yönetilmesi gerektiği, kentte güvenliği tehdit eden en önemli unsurun eğitimsizlik olduğu, Suriye'den sığınmacıların kente uyum sağlayamaması ve aynı şekilde yerel halkın onları dışlamasının iki tarafa da zarar vereceği savunulmaktadır. Çalışmada işlenen güncel veriler her geçen gün değişeceğinden dolayı rakamlardan öte bu dönemde yaşanan sorun alanlarının bağlantısına ve bu sorunları çözmek için atılan adımlara, uygulanan politikalara dikkat edilmesi son derece önem arz etmektedir.

1. BÖLÜM

Bu bölümde kent, güvenlik, kentsel güvenlik kavramlarına ve göç ile ilişkili temel kavramlara, göç çeşitlerine, göçün nedenlerini ve sonuçlarını açıklayan kuramlara yer verilmiş ve konu bütünlüğü açısından kavramsal çerçeve çizilmiştir.

1. KENTSEL SORUN OLARAK KENT GÜVENLİĞİ VE GÖÇ

1.1. Klasik Sosyologlarda Kent

“Kent, insan ilişkileri açısından sadece belirli nüfusa sahip toplumlarda karşılanması mümkün olan fizyolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçların belirli düzeylerde karşılandığı; her ülkenin kendi özelliklerine göre kriterlerini belirlediği fiziki yerleşme alanlarıdır.” (İsbir, 1991: 8).

Kent, sadece yaşanan bir yer değil içinde yaşayanların birikimlerini de geleceğe taşıyan bir kavramdır. Bu sebeple kent kavramı her dönemde farklı şekilde tanımlanmıştır. Ortak noktalarından bir tanıma varmak gerekirse; kentte nüfus kıra göre yoğundur, hizmetler kentte toplanmıştır, egemen olan ekonomik etkinlik sanayidir ve heterojen (türdeş olmayan) özelliğe sahip yerleşme biçimidir. “Kent devleti” Eski Yunanda polis (police) anlamına gelmekteydi bu da köken olarak politikaya (politikos) dayanmaktadır. Kent içinde hem yönetim anlamı hem de siyasi anlam taşımaktadır (Kaypak, 2016: 37). Yönetim ve siyaset dışında diğer önemli bir konu ise her kentin ayrı bir kimliğinin olmasıdır. Bir kentin kimliğini onun kültürel birikimi oluştururken; kültürel birikimine katkıda bulunan da kentin kimliğidir (Koçak, 2011: 263). Kent kimliğini fiziksel ve sosyal faktörler etkilemektedir. Fiziksel faktörler; doğal faktörler (topografya, iklim, doğal bitki örtüsü, jeolojik yapı) ve yapay faktörlerden (yollar, sokaklar, caddeler, meydanlar, yeşil alanlar) oluşur. Sosyal faktörler ise; kentte geçmişten bugüne biriken kültür, gelenek ve görenekler, inanç ve değer sistemidir. Bu yüzden kentte din, ekonomi, sosyo-kültürel yapı kişilerin kimliğini belirlemede de önemli rol oynamaktadır.

Sosyoloji diğer disiplinlere göre kente daha fazla önem atfetmiştir bunun sebebi kentin toplumun önemli bir yapı taşı olmasıdır (Koyuncu, 2011: 33). 18. yüzyılda Batıda kentleşmenin hızlanması ile klasik dönem sosyologları, sanayi toplumunu ve geleneksel toplumu karşılaştırarak kuramlar geliştirmişlerdir. Sanayileşme ile birlikte kırdan kente göçün başlaması, birincil ilişkilerin yerini ikincil ilişkilerin alması gibi toplumu etkileyen

olaylar üzerinde durmuşlardır. Bireyler arasındaki ilişkilerin değiştiği ve Batının da hızla kentleşme süreci yaşadığı 18. yüzyılda toplumsal değişimi konu alan klasik dönem sosyologları saha araştırmasından çok kavramlar üzerinden kenti incelemişlerdir. Bu kuramların bir kısmı kentteki değişimlere bir kısmı ise kentleşmenin insan üzerindeki etkilerine odaklanmıştır. Sanayi Devrimi'nin sonuçları ve kent olgusu Sosyolojinin kurucuları kabul edilen Auguste Comte, Emile Durkheim, Ferdinand Tönnies ve Max Weber'in araştırmalarında yerini almış kentle ilgili literatür zenginleşmiştir (Koyuncu, 2011: 33). 1890'lı yıllarda Weber, Tönnies ve Simmel'in kentle ilgili farkındalığının oluştuğu fakat araştırmaların 1920'den sonra Chicago Okulu ile başladığı ifade edilmektedir (Dunleavy, 1982; Aktaran: Özdemir, 2010: 47). Kentteki ve toplumdaki değişimi inceleyen Durkheim, Tönnies, Marx, Weber ve Simmel'in görüşlerine kısaca değinmek gerekirse;

Durkheim, toplumu basit cemiyetler ve karmaşık cemiyetler olarak ikiye ayırmış, mekanik ve organik dayanışmayı ele almıştır (Durkheim: 1964: 106). Durkheim'a göre basit cemiyetlerde mekanik dayanışma hâkimken; karmaşık cemiyetlerde organik dayanışma hâkimdir. Basit cemiyetleri köy, karmaşık cemiyetleri ise kenti tanımlayacak şekilde kullanmıştır. Mekanik dayanışmada ilişkiler yüz yüzedir, toplumda sosyal kontrolü sağlayan ana unsur aile kurumu ve kilisedir. Bu toplumların özelliği iş bölümünün az olması ve kendi kendilerine yetebilmeleridir. Organik dayanışmanın hâkim olduğu toplumlarda ise; nüfus yoğunluğunun fazla olması kişileri zorunlu olarak iş bölümüne ve uzmanlaşmaya itmiştir. Bu toplumda sosyal kontrolü ise çoğunlukla sözleşmeler vasıtası ile sağlamaktadırlar (Topal, 2004: 278-279). Durkheim'a göre tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişte geleneksel kontrol yıkılır ve kişi toplumdan soyutlanır bunun sonucunda ise sosyal kontrolün zayıflayacağından ve kuralsızlık, yabancılık gibi sorunlar doğacağından, kentleşme sonucu toplumun yıkılacağından endişe etmektedir (Tatlıdil, 1992: 35).

Topluluk çalışmalarının kurucusu olarak kabul edilen Ferdinand Tönnies, kent ve kıra özel bir önem atfetmiştir (Tatlıdil, 1992: 36). Tönnies (1988) "cemaat" (gemeinschaft) ve "cemiyet" (gesellschaft) kavramsallaştırmasından yola çıkarak geleneksel olan kır yaşamını ve modern olan kent yaşamını kıyaslamıştır (Slattery, 2010: 59; Aktaran: Şavran vd., 2011: 139). Tönnies'e göre, Cemaat; ırkları, kökenleri ve kültürleri aynı olan kişilerden meydana gelen ve kişilerin aralarında yakın ilişkilerin kurulmuş olduğu homojen toplulukları ifade ederken; Cemiyet ise cemaatin tam tersi olarak; farklı ırk ve kültüre sahip kişilerin bir araya geldiği heterojen toplulukları ifade eder. Bu kavramlardan cemaat köyü tanımlarken, cemiyet ise kenti tanımlamaktadır. Tönnies'e göre; cemiyetler farklılaşmış

ussal sistemce şekillendirilmişken cemaat ise doğal sistemin hâkim olduğu birliktir (Bal, 1999: 27-28).

Marx, üretim ilişkisini odak noktası yaparak kapitalizm ilişkisinden yola çıkmıştır. Kentte iş bölümünün egemen olduğunu, üretim araçlarının, ihtiyaçları karşılayacak olan hammaddenin kentte bulunduğunu ve gelişmişliğin göstergesi olduğunu ifade eden Marx ve Engels'e göre kırsal alanlar ise bunun tam tersidir. Weber'e göre ise sanayileşme ile geleneksel yaşam sekteye uğramıştır. Weber, batıda sanayileşme ile beraber kentleşmeye çalışan gelişmiş ülkeleri incelemiş ve kentleşmeye özel bir önem atfetmiştir. Kent tanımlarını yaparken ekonomik açıdan ve siyasi açıdan örgütlenmenin üzerinde durmuştur (Topal, 2004: 280-284). Weber kentleri; tüketici kent, garnizon kent, kale kent, politik ve idari kent gibi ayrı ayrı kategorileştirmiştir (Koyuncu, 2011: 34). Weber (1958)'e göre; Kent birbirinden farklı fakat yakın olan konutların bir arada olduğu yerleşim yeridir, kentte yaşayanlar tarımdan daha çok zanaat ve ticaret ile geçimini sağlamaktadır (Özdemir, 2010: 49).

Klasik sosyologlardan olan ve diğerlerinden ayrılan düşünür Simmel ise; kente sosyoloji nesnesi olarak daha çok önem vermiştir. Kentin oluşumuna değil kent yaşamının bireyi nasıl etkilediği sorusuyla ilgilenmiştir. Ona göre kent, modern insanın hayatında merkez konumundadır. Kentte kişi yalnızlaşır, güçlü sosyal bağlar ise zayıflar, bu bağların sıkı olması kentte huzuru sağlarken zayıf olması suç oranını arttırmaktadır (Karasu, 2012: 178). Simmel (1996) 'in görüşleri kentlin insan davranışlarına ve psikolojisine etkilerini incelemek için önemlidir ve Chicago Okulu'nu da etkilemiştir (Koyuncu, 2011: 34-35). Bir sonraki kısımda kent çalışmaları için önemli olan Chicago Okuluna ve Okulun düşüncelerine yöneltilen eleştirilere yer verilecektir.

1.2. Chicago Okulu

Kent sosyolojisinin temellerini atan kentle ilgili araştırmaların bir disiplin haline gelmesini sağlayan Chicago Okulu'dur (Özdemir, 2010: 48). Okul, 20. yüzyılın başında Amerika'da yoğun göçler sonucu kentlerin bütünleşmede yaşadığı sıkıntıyı ve birlikte yaşamının ortaya çıkardığı sorunları incelemiştir. Klasik Sosyolojik yaklaşım, Chicago Okulu kuramları ortaya çıkıncaya kadar egemen olmuştur. Aynı zamanda klasik sosyologlardan Durkheim ve Tönnies Chicago Okulu'nun çalışmalarında yön gösterici

olmuşlardır. Chicago Okulunun önemli isimleri; Louis Wirth, Robert Park ve Ernest Burgess'tır.

Chicago Okulunun iki önemli yaklaşımı vardır. Bunlardan birincisi; Robert Park'ın kullandığı ekolojik yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, kentlerin büyüme süreçleri incelenmiştir ve kentin suça ortam hazırladığından, sosyal kontrolün zayıfladığından bahsedilmektedir. Ekolojik yaklaşım, sosyal kontrol yaklaşımında vurgulandığı gibi toplumdaki değişimden dolayı kentte denetimin zayıfladığını ifade eder (Karasu, 2012: 178).

İkinci yaklaşım ise; Louis Wirth'in kentliliği "yaşam biçimi" olarak ele alan yaklaşımıdır (Koyuncu, 2011: 39). Louis Wirth, kentlilik (urbanism) kavramı ile kent sosyolojisine katkı sağlamış, kentte yaşayan insanların sosyo-psikolojik özellikleri üzerinde çalışmıştır. Wirth'e göre; kentlilik bir yaşam biçimidir ve kentte birçok insan birbirine yakın yaşamasına rağmen birbirleri hakkında fikir sahibi olmadan bir arada yaşamaktadırlar. Wirth (1938), bireyin kendini koruması için görünüşünü, tutumunu soğuk ve uzak olarak belirlediğini ifade etmiştir (Koyuncu, 2011: 39). Günümüzde de küçük kasaba, köy ve mahallelerde komşuluk ilişkisi devam etmesine karşın nüfusun yoğun olduğu kentlerde apartmanlar, çok katlı ve korumalı yerleşimler, siteler insanların birbirini tanımadan resmi ve ikincil ilişkilere sahip olmasına neden olmaktadır. Wirth "Urbanism as a Way of Life" adlı eserinde kentte aile ilişkisinin de zayıfladığını, komşuluğun ve akrabalığın parçalanacağını ve ticari ilişkilerin hâkim olacağını ifade etmiştir (Koyuncu, 2011: 40). Kentte birbirinden farklı kültür ve geleneğe sahip insanlar yaşamaktadır Wirth'e göre bu farklı insanların yaşadığı mahallelerde bazı kişiler bir araya gelerek özelliklerini koruyabilmektedir. Wirth, konumuz için önemli olan göçmenler hakkında şunu ifade etmiştir; göçmen aileler arasında geleneksel bağların bulunduğunu fakat kent yaşamında alan genişledikçe bu özellikleri koruyabilmenin zorlaştığını savunmaktadır (Giddens, 2000: 507; Aktaran: Koyuncu, 2011: 40). Wirth, kent ve göç olgusuna ise şu şekilde dikkat çekmektedir hem genel anlamda kent hem de Amerika'daki kentler yoğun göç almaktadır ve Wirth, farklı kültüre sahip toplulukların bireysel farklılığa ödül niteliğinde olduğunu düşünmektedir. Göç süreci iyi yönetilebilirse farklı kültürlerin bir arada olması topluma avantaj sağlayabilir fakat burada göç eden kişi sayısı ve kontrolünün de önemi büyüktür. Araştırmanın ikinci bölümünde göçün sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi yönden avantajları ve dezavantajları tartışılarak daha detaylı biçimde açıklanacaktır.

Chicago Okulu'nun kent ile ilgili çalışmaları bulunduğu dönemde ve sonrasında yapılan kent çalışmalarında yerini almıştır. Kentin konu olduğu araştırmalarda Chicago Okulu sık sık referans gösterilmiştir. Okul, Birinci Dünya Savaşı'ndan 1930'lu yıllara kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) kent sosyolojisi alanında egemen yaklaşım olmuştur (Kaya, 2011: 380). Fakat 1950'li yıllarda Chicago Okulu'nun düşüncelerini irdeleyen ve topluma uyup uymadığını tartışan araştırmalar ortaya çıkmıştır (Koyuncu, 2011: 41). Tartışmaların sebebi ise; Chicago Okulu yaptığı kent çalışmalarında nitel yani sosyal değişkenler üzerinden adımlar atmıştır. Birey merkezi konumdayken araştırmalarında evre, mekân gibi nicel değişkenler göz ardı edilmiştir. Kent modellerinde ulaşım, yer, yapı gibi yadsınamayacak faktörler soyutlanmıştır. Chicago Okulu ekolojik yaklaşım bölümünde de açıkladığı üzere kenti yaşayan organizma olarak görmüş, Lefebvre bu yöntemi "indirgemeci" olarak adlandırmış ve eleştirmiştir. Ona göre; Okul, mekânı aşırı basitleştirip, insanı birkaç temel eylemle sınırlandırmıştır (Lefebvre, 2013: 79; Aktaran: Serter, 2013: 74).

Yukarıda açıklanan 20. yüzyıldan önceki kent kuramları daha çok kentlerin doğuşunu ve gelişimini açıklamaya yönelikken 20. yüzyıl kent kuramları ise sanayileşmeyle beraber yapısı değişen kentlerin sorunlarına ve insana olan etkilerine yönelik kuramlardır. 20.yy.'ın ideal kentini oluşturmak iim Ebenezer Howard, Le Corbusier ve Frank Lloyd Wright'ın çalışmaları olmuştur; Howard; Bahçekent modelini, Corbusier; Işın kent modelini ve Wright; Broadacre kent modelini geliştirmiştir. Howard, modern kentin olumsuzluklarına dikkat çekmiştir. Ona göre sanayi, insanı kendi doğal ortamından koparıp plansız ve düzensiz olan kentte yaşamaya itmiştir. Bu sebeple Howard, Marx'ın düşüncesini temel alarak kırsal ve kentin olumlu yanlarını "Bahçekent Modeli"nde toplamıştır. Corbusier de Howard gibi sanayinin olumsuzlukları karşısında ideal bir kent yaratmaya çalışmıştır. İsviçre asıllı Fransız mimar olan Corbusier'in ideal kentinde teknoloji büyük rol oynamaktadır. "Işınsal Kent" adını verdiği kentlerde eski yapılar değil şekilleri geometrik olan gökdelenler yer almaktadır. Arabaların az olduğu, yeşil alanların ise çok olduğu bir kent tasarlamıştır. Asıl amacı sanayileşme sonucu kentlerdeki o karmaşıklığı azaltıp nüfusun dengeli biçimde dağılmasını sağlamaktır (S. Türk, 2015: 43-44). Corbusier, kalabalık kentlerdeki kişilerin daha iyi koşullarda yaşaması için yapılar tasarlamıştır. Wright ise diğerleri gibi sanayinin meydana getirdiği karmaşıklığa vurgu yapmıştır. Onun amacı ise çarpık kentleşmeyi engelleyecek projeler üretmek ve kırsal-kent ayrımını kaldırmaktır. Wright'ın tasarladığı kentte doğa, yeşillik ve az yoğun nüfus vardır. Bu ideal kente

“Broadacre” adını vermiştir (Wright, 1935: 243-254; Aktaran: S. Türk, 2015: 44-45). Bu kentin özellikleri arasında yoğun olmayan nüfus, ekili tarım arazileri ve küçük ticaret merkezleri yer almaktadır (Şahin, 2017).

21. yüzyıla gelindiğinde kent ile anılan başka bir kavram ise güvenlik olmuştur. Kentlerin ortaya çıkma nedenleri arasında iklim koşullarının yanı sıra insanların beraberken kendini emniyette hissetmesi düşüncesi vardır. İnsanlar her ne kadar güvenlik için bir araya gelse de bunun tam tersi olarak kalabalık ortamlarda güvenlik ihtiyacının daha fazla olduğu ispatlanmıştır. Eski çağlarda küçük gruplar halinde kendini güvende hisseden insanlar günümüz kentlerinde de aynı davranışı sürdürmekle beraber ilişkiler kırdaki gibi değildir. Kentte yaşayan insanlar kendilerini korumak için ve karşılaşabileceği her duruma ihtiyatlı davranmak zorunda kaldığı için kırdaki yaşayanlardan farklı davranışlar göstermektedir (Koyuncu, 2011: 35). Günümüz kentlerinin kalabalıklaşması ve insanların yakın mesafede yaşayan kişileri bile tanıyamaz hale gelmesi sonucu kentlerde sosyal kontrol azalmış ve güvenlik ihtiyacı artmıştır. Kentte güvenliği sağlamak, suçları önlemek, suç oranını azaltmak için birçok yöntem gereksinim duyulmuştur; Kameralar, güvenlik sistemleri, x-ray cihazları, mobil elektronik sistem entegrasyonu (mobese) uygulaması gibi araçlarla kamuya açık alanlarda denetim sağlanmaya çalışılmıştır. Kent ve güvenlik birbirini besleyen iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentin gelişmesi için güvenliğe, güvenlik için de kentin gelişmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bir sonraki bölümde güvenlik ve kentsel güvenlik kavramları açıklanacak, kentsel güvenlik konusundaki gelişmelere yer verilecektir.

1.3. Güvenlik ve Kentsel Güvenlik

1.3.1. Güvenlik

Güvenlik, toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkmadan yaşamını sürdürmesi ve emniyeti anlamına gelmektedir (TDK, 2019). Güvenlik çok geniş bir kavramdır; iş sağlığı ve güvenliği, çevre güvenliği, milli güvenlik, uluslararası güvenlik gibi birçok çeşidi vardır (Kaynak, 2016: 39).

Eski zamanlardan bu yana güvenliğin sağlanması için insanlar farklı yöntemler deneyerek kendilerini korumaya çalışmıştır. Örneğin mağaralarda barınmalarının sebebi hem hayvan saldırılarından hem de aşırı sıcak ve soğuktan korunmak olmuştur. Eski Yunan ve Roma’da ise tüccar kişiler ve toprak sahipleri zamanla zenginleşince can ve mal güvenliğini sağlamak için kenti duvarlarla ve kalelerle çevirmişlerdir (Gökulu, 2010: 210).

Kişi sayısının az olduğu alanlar saldırılara açıktır, insanlar birlikteyken savunma için gerekli fiziksel gücü elde etmektedir fakat güvenlik için insanlar bir araya gelse de yine buna paralel olarak nüfus artışı sebebiyle kentlerde güvenlik problemleri ortaya çıkmaktadır. Güvenlik sorunu toplumun ait olduğu kentte kendini huzursuz hissetmesine neden olmaktadır. Kentlerde nüfusun artması ve kentleşmenin hız kazanması ile siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel birçok değişim meydana gelir. Bu değişimler kentte işlenen suçlar üzerinde de etkili olmaktadır (Gündüzöz, 2016: 336). Kentte kişinin kendini güvende hissetmesi olmazsa olmaz bir ihtiyaçtır, kişi bu ihtiyacını karşılayamaz ise toplumu olumsuz etkiler böylece kentsel gelişim de sekteye uğrar. Güvenli kent için kent suçlarının yanı sıra kişilere karşı yöneltilen suç oranlarının da azaltılması ve önlenmesi gerekmektedir bu da yine bahsedilen gelişim düzeyine bağlıdır.

Toplumun güvenliğini sağlamakla yükümlü olan ise en başta devlettir. Devlet kolluk güçleri eliyle güvenliği sağlamaktadır (Gül, 2008: 72). Devlet rasyonel politikalar ile doğabilecek zararların önüne geçmekle, vatandaşlarının can ve mal güvenliğini sağlamak ile yükümlüdür. Devletin var olma sebepleri arasında güvenlik vardır. Devlet kurumları vatandaşlarını birbirlerine karşı koruma ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı koruma işlevi görür. Başta kişisel hak ve özgürlüklerin korunması, kişilerin huzurunun sağlanması ve mallarının güvence halinde olması gibi devletin bu ihtiyaçları sağlaması gerekmektedir. Bu sebeple, devlet bünyesinde, bu işlevleri görececek olan iç güvenlik kurumları ile dış güvenlik kurumları oluşmuştur. Günümüzde iç güvenlik ve dış güvenlik ayrımı belirgin olmamakla birlikte güvenlik tanımı da genişlemiştir (Özgür ve Erciyes, 2017: 85). Nüfusun artmasıyla gelirden adaletsizlikler, yaşam koşullarında eşitsizlikler, çevre kirliliği, hizmetlerde yoğunluk gibi durumlar yaşanmaktadır. Toplumun bir kısmı yüksek refaha sahipken bir kısmı çok zor şartlarda yaşamakta bu da kişilerin birbirleriyle olan çatışmasını arttırmaktadır. Eğitim eksikliği ve sefalet sonucu hırsızlık, gasp, cinayet gibi suçlar artmış bu suçları önlemede askeri güç eksik kalmıştır.

Türkiye’de kanunlar uyarınca iç güvenlik hizmetini sunma ve sorumluluğunu taşıma görevi İçişleri Bakanlığı’na aittir. İçişleri Bakanlığı görevini kendisine bağlı kuruluşlar eliyle yürütmektedir (Çalı, 2012: 12). İç güvenlik kurumları, kent-kır ve suç türlerine göre farklılaştırılmıştır. Suçun türüne göre alanında kişiler uzmanlaşmıştır, suç türlerinin detaylı anlatımı Türk Ceza Kanunu’nda yer almaktadır. Özetle; iç güvenlik kurumları, toplumun düzenini ve kişilerin güvenliğini, huzurunu sağlamak için kamu hizmeti sunarlar ve bu kurumların her türlü eylemleri yargı yoluna açıktır. Küreselleşme ile birlikte tüm dünyada

kamu kurumları halkının ihtiyaçlarına yönelik yeni hizmetler sunmak zorunda kalmıştır. Hem ulusal hem de bireysel güvenlik konusunda da yeni yapılanmalara ve hesap verilebilir, şeffaf işleyişe ihtiyaç duyulmaktadır (Gül, 2008: 90-92). Türkiye’de insanların hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmediği, orantısız gücün kullanılmadığı iç güvenlik kolluk kuvvetlerine ve kolluk kuvvetlerinin iç mekanizmalarının haricinde sivil bir denetim mekanizmasının varlığına gerek duyulmaktadır. İç güvenlik sivil bir kontrol mekanizması ile denetlenir ise halkın problemlerine hızlı bir şekilde yanıt verilebilecektir (Fırat ve Erdem, 2014: 129-130).

Dış güvenlik için ise; modern çağın gerektirdiği profesyonel ordular oluşturulmuştur. Bu ordular, savaş stratejileri konusunda özel olarak eğitim görmüş, modern ve etkili silahlarla donatılmıştır (<http://eski.bingol.edu.tr/media/264074/8guvenlikkurumu.pdf>). Türkiye önemli jeopolitik konumu sebebi ile geçmişten bugüne her zaman tehditlere ve saldırılara karşı açık bir konumda olmuştur. Bu sebeple dış güvenlik Türkiye’nin toprak bütünlüğünü ve ulusal egemenliğini korumakla yükümlüdür. 21. yüzyılda güvenlik sadece askeri yönden değil siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan da önem taşıyan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Güvenlik tanımının klasik askeri boyuttan çıkarak genişlemesinin sebebi tehditlerin artışı ile ilişkilidir. Soğuk savaştan sonra bu kavramın anlamı derinleşmeye başlamış tehditler sadece askeri değil sosyo-ekonomi, çevre gibi konulara eğilimin gerekliliği anlaşılmıştır (Aksu ve Turhan, 2012: 71-73). Bu sebeple bazı güvenlik sorunları salt bir ülkeye ait değil birçok ülkenin iş birliği ile çözülebilir olmaktadır. Uluslararası terör, su kirliliği, çevre kirliliği, kıtlık, göç gibi sorunlar birlikte hareket etmeyi gerektirmektedir (Sancak, 2013: 132). Araştırmanın konusunu oluşturan Suriyeli sığınmacılar özelinde bakıldığında da yaşanan zorunlu göç sadece Suriye’nin komşularını ve Türkiye’yi ilgilendiren bir sorun değil uluslararası iş birliğini, mevcut kaynakların birleştirilmesini gerekli kılan insani bir mücadeledir.

1.3.2. Kentsel Güvenlik

“Kentsel Güvenlik” ve “Güvenli Kent” kavramları birbirinden farklı anlam taşımaktadır. Bu sebeple kentsel güvenliği açıklamadan önce kentsel güvenliği de içine alan güvenli kenti açıklamak daha doğru olacaktır.

Güvenli kent yaklaşımı kapsayıcı bir yaklaşımdır ve 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkmıştır. Jeffery (1971) ile Newman (1972) tarafından bu konuda öncü çalışmalar

yapılmıştır. Uygulamalar ilk kez İngiltere, Hollanda ve Kanada'da görülmüştür. Avrupa Birliği (AB) ve Birleşik Milletler (BM) Teşkilatı gibi uluslararası örgütler güvenli kent yaklaşımına yönelik bazı standartlar ve kurallar öngörmüştür. Buna göre güvenli kent yaklaşımı; toplum destekli polis uygulamalarını, kent güvenlik yönetim sistemini, kentte suç işlenen alanların yok edilmesini, kent bilgi sistemlerini ve kentin tasarımını içeren bir yaklaşımdır (Gündüzöz, 2016: 363-364).

Kentsel güvenlik ise güvenli kent yaklaşımından ayrılan bir kavramdır. Güvenli kent yaklaşımı, kentsel güvenliği sağlamak için gereken birçok yöntemi kapsamaktadır. Kaya (2008), ifade ettiği üzere kentsel güvenlikten kastedilen; “Kentte yaşayan bir bireyin ya da grubun, kentsel yaşamına dair ihtiyaçlarını karşılarken ve bireylerle ilişkilerini gerçekleştirirken bunu güvenlik içinde yapabilmesinin mümkün kılınmasıdır.” (Kaypak, 2016: 42). Kentsel güvenlik sorunlarının çözümü için siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel koşullar göz önünde tutulmalıdır ve bu konuda kapsayıcı bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Kaypak (2011), Kentsel güvenliği “Kentın sınırları içinde geçerli olan, kentte yaşayan kişilerin sağlanmasını bekledikleri bir güvenlik istemidir.” şeklinde tanımlamıştır (Kaypak, 2016: 42). Kentte güvenliği etkileyen birçok etmen vardır; hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, kontrol edilemeyen göç, sefalet, eğitimsizlik, suç korkusu, terör, önleyici tedbirlerin eksikliği, güvenlik sistemlerinin yetersiz kalması gibi sebepler çoğaltılabilir. Kentteki problemlerin artması, güvenliğin kapsamını genişletmiş ve kentsel güvenlik gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Kentsel güvenlikten kastedilen sadece belli alanlarda değil kentin her alanında kişinin kendini güvende hissetmesidir (Kaypak, 2016: 35-36).

Toprak (2008), kent güvenliğini sağlamak için göz önünde bulundurulması gereken temel ilkeleri şu şekilde özetlemiştir; öncelikle suçun önlenmesi ve güvenli bir ortamın oluşturulması kurumların mevcut kaynaklarını birleştirerek beraber hareket etmesini zorunlu kılmaktadır. Kent güvenlik politikasının kapsayıcı olması, hedefleri gerçekleştirme yolunda halk ve gönüllü kuruluşlar ile beraber hareket edilmesi, alanında uzman kişilerin birbirine bilgi aktarımı konusunda yardımcı olması, suç işleyenlerin tespiti ve bu konuda raporların hazırlanması, genç bireylerin suç işlemesini önlemek için eğitimi, kültürel aktiviteleri, sosyal sermayeyi güçlendirecek olanakların sağlanması gerekmektedir. Ayrıca sadece suç işleyeni cezalandırmak değil, cezaevinde bu suçların yenilenmesini, örgütlenmelerini engellemek de gerekmektedir. Bu bakımdan bu kişilere psikolojik destek sağlanarak, ileriye yönelik çalışmalar yürütülerek tedbir alınmalıdır (Toprak, 2008: 193-194).

Kentsel güvenlik konusunda gelişmelere bakıldığında; Özellikle BM zirve toplantılarında güvenliğe vurgu yapılması dikkat çekmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (BMKP) İnsani Kalkınma Raporu (1994), insan güvenliğinin; açlık, hastalık ve baskı gibi kronik tehditlerden ve günlük yaşamın akışına müdahale edecek ani ve zararlı tehditlerden korunma gibi, iki temel boyutu olduğu öne çıkarılmıştır. Raporda; “İnsan güvenliğinin ortadan kalkışı yavaş, sessiz olabileceği gibi, ani ve sarsıcı olağanüstü durumla da olabilir” görüşü egemendir. Bu olağanüstü durum insan eliyle veya doğal nedenler ile meydana gelebilir. Birleşmiş Milletlerin İnsan Yerleşimleri Programı HABİTAT'ın da önemine vurgu yaptığı “Safe City is Just a City”nin çevirisi ise; “güvenli kent tam kenttir” kentte güvenlik olmazsa olmaz unsurdur (Ataç, 2008: 76). 1996 yılında İstanbul'da toplanan HABİTAT II konferansında da “Daha Güvenli Kentler İzlenesi” uygulamaya konmuştur. BM, kentte en önemli unsurun güvenlik olduğunu ifade etmiş ve yaşanılabilir kent için “Güvenli Kent Programı” (The Safer City Programme) oluşturmuştur. Bu programla varılmak istenen nokta; kentte kişilerin güvensiz hissetme sebeplerini bulmak ve kentte suçta neden olan unsurların tespitini ve çözümünü sağlamaktır (Ataç, 2008: 76).

Kentli haklarının metin haline gelmesi ise Avrupa Kentsel Şartı ile mümkün olmuştur. Avrupa Kentsel Şartı, 1992 yılında Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilen beş ana bölümden oluşan bir metindir. Bu bölümler arasında; Kent güvenliği ve suçların önlenmesi de yer almaktadır. Bu şartın esas aldığı yöntem ise işbirliğidir, kentte yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla yerel yönetimler ve kentliler arasında işbirliğini ve dayanışmayı gerekli görmektedir (Pektaş ve Akın, 2010: 27). Yerel yönetimler halkın ihtiyacını en yakından tespit etme olanağına sahiptir bu açıdan kent güvenliğini sağlamada, vatandaşların sorunlarına hızlı çözüm bulmada önemli bir rol oynamaktadır. Suriye'den sığınmacılar daha çok kent merkezlerini seçtikleri için yerel yönetimler açısından problem oluşturmaktadır (Çelik, 2018: 103). Avrupa Kentsel Şartı; şiddetten uzak, kirliliğin, çarpık kentleşmenin olmadığı ve kentte yaşayanların yaşadığı çevreyi demokratik bir biçimde denetleme, sosyal gereksinimlerini karşılama ve sağlık gibi hizmetlerden yararlanma konusunda temel hakları olduğunu esas kabul eder. Bu haklar her birey için eşit; hiçbir cinsiyet, ırk, statü, yaş gibi ayırım gözetmeden uygulanmalıdır. Bireyler bu haklara sahip olmasının yanında doğru bir şekilde uygulanmasını sağlamada da yükümlüdür. Kentli haklarına ayrıntılı bir şekilde yer veren bu şarta göre ideal bir kent; kentli haklarını koruyan, insanlara iyi koşullarda yaşama fırsatı sağlayan, uyumun var olduğu bir kenttir (Karasu, 2008: 38-43).

1.4. Göçle İlgili Temel Kavramlar

Kentte güvenliği etkileyen unsurlar arasında konumuzun temeli olan göç olgusu da her zaman sayılmıştır ve sayılmaya devam edecektir. Bu bölümde göçün kent güvenliğine etkileri tartışılmadan önce göçün tanımına ve göç ile ilgili temel kavramlara yer verilecektir.

Göç, Türk Dil Kurumu'nda (TDK) şu şekilde tanımlanmıştır: “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” (TDK, 2018). Göç sadece insanları kapsayan değil canlıların büyük bir çoğunluğu için geçerli olan, yer değiştirme hareketidir. Göç olgusu tarih boyunca her dönemde var olmuş ve niteliği sürekli çağın koşullarıyla beraber değişmiştir. Göç statik değil dinamik bir kavramdır. Başlarda coğrafi nedenlerden, kıtlıktan, savaşlardan kaynaklanan göçler daha sonraları sanayileşme, siyasi, kültürel, ekonomik nedenlerden dolayı yaşanmaya başlamıştır. Göç, sadece yer değiştirme hareketi olarak görülmemeli beraberinde siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik değişiklikleri de getirdiği göz önünde bulundurulmalıdır. Göç tek yönlü bir nüfus hareketinden öte ekonomik ve sosyal kapital geri dönüşleri dikkate alındığında, dinamik ve çok yönlü bir harekettir (A. Yılmaz, 2014: 1692). Göç hedef ülkenin siyasi yapısını, ekonomisini, kültürünü, güvenliğini, toplumu derinden etkilerken göç eden kişiyi de etkilemektedir. Göçler kırdan kente, kentten kıra veya kentten kente ve kırdan kıra olabilmektedir. Kimi ülkelerde göç çok hızlıyken kimi ülkelerde ise yavaştır bu o ülkenin kentleşme hızına, yaşadığı siyasi duruma, kültürüne, ekonomisine, iklimine göre değişebilmektedir. Göç; sosyal, ekonomik, kültürel yönden toplumla yakından ilgilidir ve göçü bu sebeple insan olmanın temel bir ögesidir. Buna göre; “Göç insan olmanın bir koşulu” olarak addedilmektedir (Ortaylı, 2006: 19). Bu bölümde göçmen, serbest göçmen, transit göçmen, mülteci, şartlı mülteci ve sığınmacı kavramları açıklanacaktır.

1.4.1. Göçmen

Göçün öznesi göç hareketini gerçekleştiren kişi yani göçmandir. Göçmen, TDK (2018), tanımına göre: “Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk) muhacir.” olarak tanımlanmıştır. Göçmen kavramı uluslararası literatürde ve Türk hukukunda farklılık göstermektedir. BM'ye göre göçmen: “Sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden birey.” şeklinde ifade edilmiştir (Adıgüzel, 2018: 5).

Türk hukuku ise göçmen kavramını daha dar biçimde tanımlamıştır. Buna göre; 5543 sayılı İskân Kanunu, madde 3/d uyarınca; “Göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.” Aynı kanunun 7. Maddesine göre; Göçmen olarak kabul edilecekler için Türk soyundan olmanın ve bağlılığının tayin ve tespiti ise Cumhurbaşkanı kararı ile olmaktadır. 5543 sayılı İskân Kanunu, madde 4’ e göre; “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancılar ile Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunup da sınır dışı edilenler ve güvenlik bakımından Türkiye’ye gelmeleri uygun görülmeyenler göçmen olarak kabul edilmezler.” (www.resmigazete.gov.tr). “Göçmenlerin İskân Kanunu uygulaması bakımından özel düzenlemeye tabi tutulmaları, onları Türk vatandaşlığına geçme olanaklarından dolayı ayrıcalıklı yabancı statüsüne sokmaktadır. Bu sebeple göçmenleri (muhacirleri), Türk vatandaşı olmaya oldukça yaklaşmış durumdaki yabancılar olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.” (Aybay, 2004; Aktaran: Dulkadir, 2017: 23).

1.4.2. Serbest Göçmen

5543 sayılı İskân Kanunu madde 3/e’ye göre; Serbest Göçmen: “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip, Devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenlerdir.” İskân Kanunu madde 6/1’e göre bu kişiler anlaşma hükümlerine göre ve Cumhurbaşkanınca verilecek karar uyarınca İçişleri Bakanlığınca “serbest göçmen” olarak kabul olunurlar (www.resmigazete.gov.tr).

1.4.3. Transit Göçmen

Bir ülkede kalmak amacıyla değil o ülkeyi asıl gideceği ülke için geçiş amaçlı kullanan kişilere “transit göçmen” denir. Yerleşme niyeti olmadan geçiş ülkesinde bulunan kişilere transit göçmen, bu yer değiştirme hareketine de “*transit göç*” denilmektedir (Akıncı vd., 2015: 64). Birçok Suriyeli Avrupa’ya geçiş amacıyla Türkiye’ye gelmiş, düzensiz göçmenler tehlike yaratmıştır. Örneğin botların batması gibi sebeplerle boğulmalar gerçekleşmiş bu durumu engellemek için gözetme ve kurtarma çalışmaları devam etmektedir. Özellikle; İzmir, Edirne, Kırklareli, Antalya ve Kuşadası Körfezi’nde yüzlerce kaçak göçmen Avrupa’ya geçme isteği sebebi ile kaçma planı yaparken yakalanmıştır (http://turksam.org). Türkiye 2000 yılına kadar transit ülke görevi görmüş daha sonra ise

olumlu değişimler yaşamış, mali açıdan istikrarlı, istihdam sağlayan hedef ülke konumunda öne çıkmaya başlamıştır (Güçer vd., 2013: 25).

1.4.4. Mülteci

Cenevre’de 28.07.1951 tarihinde imzalanmış olan “Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme’nin Onaylanması Hakkında Kanun” ise 29.08.1961 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye “Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme” yi 24 Ağustos 1951 tarihinde imzalamış ve 29 Ağustos 1961 tarihinde ihtirazı kayıtlı onaylamıştır (<http://www.gam.gov.tr>). Madde 2’ye göre; Bu sözleşmenin 42. Maddesinde yer alan imkâna uygun olarak Türkiye’nin ihtirazı kaydı şu şekilde yer almıştır: “Bu sözleşmenin hiçbir hükmü, mülteciye Türkiye’de Türk uyruklu kimselerin haklarından fazlasını sağladığı şeklinde yorumlanamaz.” (Akıncı vd., 2015: 65). “Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Protokol” ise 1967 yılında Türkiye tarafından imzalanmıştır. Fakat Türkiye Cenevre Sözleşmesi ile düzenlenen coğrafi sınırlama ilkesini kabul ettiği için, 2014 tarih ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda (YUKK) yalnızca Avrupa’dan gelen sığınmacıların ülkemizde “mülteci” olarak addedileceği düzenlenmiştir (<http://www.resmigazete.gov.tr>).

Mülteci, 6458 sayılı YUKK madde 61/1’e göre; “Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında “mülteci” statüsü verilir.” (www.resmigazete.gov.tr). Suriye’den sığınmacılar Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar sebebi ile değil kendi ülkelerindeki iç karışıklık sebebi ile ülkemize geldiği için “Suriyeli Mülteciler” olarak adlandırmak yanlış olacaktır.

1.4.5. Şartlı Mülteci

6458 sayılı YUKK, Madde 62/1 de şartlı mülteci şu şekilde tanımlanmıştır; “Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin

korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında “şartlı mülteci” statüsü verilir.” Şartlı mültecinin üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye’de kalmasına izin verilir (www.resmigazete.gov.tr).

1.4.6. Sığınmacı

TDK’nın tanımına göre mülteci ve sığınmacı aynı anlamda kullanılmıştır. Medyada da sıklıkla sığınmacı, mülteci, göçmen kavramları farklı olduğu halde aynı anlamda kullanılmaktadır (Çakran ve Eren, 2017: 22). Sığınmacı, iltica başvurusunda bulunan ve yetkililer tarafından karara varılmayan mülteci statüsü kazanmamış kişiler için kullanılmaktadır (<http://www.turkiyehukuk.org/multeci-nedir/>). “Sığınmacı; savaş, çatışma, siyasi gibi sebeplerle bir başka ülkeye veya bölgeye sığınmak zorunda kalan kişilere verilen hukuki isimdir.” (Başterzi, 2017: 380). Türkiye Cenevre Sözleşmesi ile düzenlenen coğrafi sınırlama ilkesini kabul ettiği için, 2014 tarih ve 6458 sayılı YUKK’da düzenlendiği üzere yalnızca Avrupa’dan gelen sığınmacılar ülkemizde “mülteci” olarak isimlendirilmektedir.

1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nde “sığınmacı” ve “sığınma” kavramı açıklanmamışken BM tarafından 1959’da başlayan sığınma hakkıyla ilgili çalışmalara başlanmış ve 14 Aralık 1967’de BM Genel Kurulu tarafından “Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi” (United Nations Declaration on Territorial Asylum) kabul edilmiştir. Bu bildiriye ise sığınmacı ve sığınma hakkından bahsedilmiştir. Sığınmacı, Uluslararası mülteci hukukuna göre geçici bir durumdur (Uzun, 2015; Aktaran: Dulkadir, 2017: 23). Tezin konusunu oluşturan Suriyeliler de ülkelerindeki iç savaş sebebi ile Türkiye’ye ve diğer ülkelere sığınmış bu sebeple tezde bu gruplar “Suriye’den Sığınmacılar” ve “Suriyeli Sığınmacılar” şeklinde ifade edilmiştir.

1.5. Göç Çeşitleri

Cemal Yalçın’ın Petersen’in bir makalesinden özetlediğine göre ilkel (basit) göç, zorlama göç, serbest göç, kitlesel göç olarak göçün dört farklı çeşidi vardır (Yalçın, 2004: 14-16; Aktaran: Sağlam, 2006: 35). Göçler iradeye bağlı olarak, göç yoğunluğuna, ülke sınırına ve yerleşim süresine göre kendi içinde ayrılmaktadır (Yalçın, 2004: 17-20).

1.5.1. Ülke Sınırları Esasına göre Göçler

Göç, ülke sınırları esasına göre göçler; iç göç ve dış göç olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.5.1.1. İç göç

İç göç, ülke içinde kent, köy, kasaba gibi bir yerleşim yerinden diğer bir yere yapılan göçlerdir. Mevsimlik göçler olabildiği gibi geçici veya kalıcı göçler de olabilmektedir. Ülkemizde 1950’li yıllarda tarımda makineleşme ile beraber kırdan kente olan kitlesel göçler buna örneklerdir. İç göçün en yaygın olduğu dönem sanayileşmenin yaşandığı dönemdir. Türkiye’de göçlerin en önemli nedeni bölgeler arası dengesizliğin olmasıdır (Başel, 2011: 540). Ayrıca terör olayları sebebiyle yapılan göçler ve doğal afetler sonucu ülke içinde nüfusun yer değiştirmesi de iç göçtür.

1.5.1.2. Dış göç

Dış göç ise, ülke sınırları dışına yapılan göçtür. Bu göç iç göçteki gibi ülke içinde gerçekleşmediği için nüfusta niceliksel bağlamda bir değişim yaratır. Dış göçler bazen bir süreliğine yerleşmek için bazen kalıcı amaçlarla yapılabilmektedir. Almanya ve Türkiye arasında 1960 yılından itibaren yoğun yaşanan göç buna örnektir. Dış göçlere örnek olarak beyin göçü de verilebilir. Beyin göçü TDK (2019)’da şu şekilde tanımlanmıştır; “İleri düzeydeki meslek ve bilim adamları ile uzmanların bir başka gelişmiş ülkede yerleşip çalışmak amacıyla kendi ülkelerinden ayrılması.” Göç veren gelişmemiş veya gelişmekte olan ülke açısından beyin göçü ciddi bir kayıp iken göç alan gelişmiş ülke için kazanç olmaktadır (Günay vd., 2017: 44).

Dış göçün içinde yer alan “uluslararası göç” kavramı ise kişilerin kendi ülkelerini terk edip başka bir ülkeye, daha iyi şartlar için gitmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası göç birçok devleti aynı anda etkileyebilmektedir (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 240). Uluslararası göç, kendi içinde yasal olan ve yasal olmayan bir başka deyişle düzenli ve düzensiz olarak ikiye ayrılmaktadır. Yasal göç, göç edilen ülkenin yasalarına uyarak giriş yapıp oturma iznini alma şeklindedir. Yasa dışı göçte ise yasal giriş ve çıkışa uymadan sınırı ihlal etme veya o ülkede kalmak biçiminde olmaktadır. Yasal olmayan göç sürecinde insan ticareti, göçmen kaçakçılığı yapan kişilerin ve terör amaçlı kişilerin ülkeye girişi devletin güvenliğini ciddi bir şekilde etkilemektedir (Akçadağ, 2012: 8-9). 2017 BM küresel

göç verilerine göre dünya üzerinde 257.715.400 kişi diğer bir söyleyişle dünya nüfusunun %3,4'ü uluslararası göçmenlerden oluşmaktadır (<https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/wallchart/docs/MigrationWallChart2017.pdf>).

1.5.2. Yerleşim Sürelerine Göre Göçler

Yerleşim sürelerine göre göçler; geçici göçler ve sürekli yerleşmek amaçlı göçler olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.5.2.1. Geçici göç

Geçici göçler; günlük, mevsimlik veya yıllık olabilmektedir. Tarım veya hayvancılık amacı ile yılın belli dönemlerinde yaşadığı yerden başka bir yere giden mevsimlik işçiler buna örnek gösterilebilir. Deprem, sel, yangın gibi doğal afetler veya tatiller de insanların bir süreliğine yer değiştirmesine neden olmaktadır. Geçici göçler ülke içinde yapıldığında nüfus açısından değişiklik yaratmamakla beraber göç edilen yerde ekonomik avantaj veya dezavantaj oluşturabilmektedir.

1.5.2.2. Sürekli yerleşmek amacıyla yapılan göç

Siyasi, sosyal, ekonomik veya doğal sebeplerden dolayı bireylerin bulunduğu yeri terk edip başka bir yerde sürekli kalmak için yer değiştirmeleridir. Buna örnek olarak Türkiye'nin Avrupa'ya işgücü ihtiyacını karşılaması amacıyla birçok vatandaş göndermesi verilebilir. Bu vatandaşların çoğu dönmemiş, Avrupa'ya kalıcı olarak yerleşmiştir.

1.5.3. Göçün Yoğunluğu Esasına Göre Göçler

Göçün yoğunluğu ölçütüne göre göçler; kitlesel (grup) ve bireysel göç olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.5.3.1. Kitlesel göç

Kitlesel Göç (Grup Göçü) (Mass migration): Devlet anlaşmasının varlığından söz etmemekle beraber baskı veya ayrımcılık görmeleri sebebi ile ortak amaca dayalı grup veya gruplar halinde insanların ülkesini terk etmesidir. Petersen'e göre (1958), teknolojik gelişme ve öncü göçmenlerin kurdukları göçmen ağları, yeni göçmenleri göçe cesaretlendirmiş ve kitlesel göçü yaratmıştır (Çağlayan, 2006: 76). Bu göç tipine örnek olarak mülteci göçleri verilebilir. Çalışmanın konusunu oluşturan Türkiye'nin sınır komşusu olan Suriye'de 2011

yılında meydana gelen iç savaş sebebi ile Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye girişi sürekli, kitlesel ve zorunlu göçe örnektir. Kitlesel göçten en fazla etkilenen komşu ülkeler olmaktadır. Suriye'deki iç savaş sebebi ile 6,5 milyonluk bir kitlesel göç olmuş ve %85'i komşu ülkelere sığınmış geri kalanı ülke içinde yer değiştirmiştir (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 248).

1.5.3.2. Bireysel göç

Bireylerin siyasi, ekonomik, dini, kültürel sebeplerden dolayı kişisel kararı doğrultusunda göç etmesidir.

1.5.4. İrade Esasına Göre Göçler

İrade esasına göre göçler gönüllü ve zorunlu olarak kendi içinde ikiye ayrılmaktadır.

1.5.4.1. Gönüllü göç

Diğerlerinden farklı olarak gönüllü göçte kişi kendi isteği ve iradesi ile göçe karar vermektedir. Koçak ve Terzi gönüllü göç kavramını şu şekilde tanımlamışlardır: “Hiçbir baskıya maruz kalmadan insanların kendi tercihleri doğrultusunda yaptıkları göçlerdir. İnsanların daha iyi yaşam koşullarında hayatlarını sürdürebilmek, iyi bir eğitim alabilmek, sağlık olanaklarından yararlanabilmek ve daha fazla para kazanabilmek için devlet tarafından hiçbir baskı aracı kullanılmadan gönüllü olarak yaptıkları göçlerdir.” (Koçak ve Terzi, 2012: 171). Kişinin beklentileri, istekleri, arzuları göç etme kararında etkili olmaktadır ve bunları gerçekleştirebilmek için kişi bulunduğu yerden daha avantajlı gördüğü yere göç eder. Gönüllü göç, zorunlu göçten farklı olarak göçmenin karşılaşılabileceği tüm sorunları önceden ölçüp bunu kabullenerek gitmesi avantajı taşımaktadır. Zorunlu göç ile yer değiştiren kişilerin gittiği ülkede daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir (Akıncı vd., 2015: 75).

1.5.4.2. Zorunlu Göç ve Yöneltilmiş Göç

Zorunlu Göç (Forced Migration): Devletin politikalar aracılığı ile bireylere gitmesi konusunda güç kullandığı göç tipidir. Kendi iradeleri dışında aniden, plansız bir şekilde göç eden kişiler gittiği ülkeye adapte olmakta zorluk çekmektedir. 2011 Mart ayında Suriye'de iç savaş başlamış bu ortamdan kaçmak isteyen Suriye'den sığınmacılar zorunlu göçe maruz kalmıştır ve hala bu göçler devam etmektedir (H. Yılmaz, 2013: 2). Türkiye, tarihte hiçbir

zaman bu boyutta bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmamıştır. Milyonlarca kişi Türkiye'ye gruplar halinde gelmeye başlamıştır. Zorunlu göçte kişinin ruhsal sorunlar yaşaması, göçe hazır olmaması gibi durumlar hedef ülkede olumsuzluklara neden olabilmektedir. Hızlı nüfus artışıyla beraber ülkede uyum, işsizlik, güvenlik ve konut sorunu, kültür çatışması gibi krizlerin yaşanması da kaçınılmazdır.

Yöneltirilmiş (Yönlendirilmiş) Göç (Impelled Migration): Bu göç tipinde bireyler gitme veya kalma kararını kendileri verebilmektedir (Peterson, 1970: 55-65; Aktaran: E. Özcan, 2017: 194). Zorunlu göçten farklı olarak bireylerin göç edip etmeme konusunda karar mekanizmasını elinde bulundurmasıdır.

Göçün türü ne olursa olsun göçmenler kendi kültürlerini gittiği yere taşımakta hem gittiği yerden etkilenmekte hem de o yeri etkileyebilmektedir (Kirman, 2016; 119; Aktaran: Aydemir ve Şahin, 2018: 126). Araştırmanın konusu olan Suriyeli sığınmacıların göçü; irade esasına göre zorunlu göç, göçün yoğunluk esasına göre kitlesel ve kimi zaman bireysel göç ve ülke sınırları esasına göre ise uluslararası göç kapsamına girmektedir (Bostan, 2018: 47). Yerleşim süresine bakılacak olursa Suriyeli sığınmacıların bir kısmı geçici olup ülkelerindeki savaşın bitmesini beklerken bir kısmının ise ülkelerinde savaş bitse dahi Türkiye'ye yerleşme amacıyla olduğu görülmektedir. Bu amaca yönelik işe başlama, evlenme, çocuğunu okula kayıt ettirme gibi eylemlerle düzen kurmaya çalışmaktadırlar. Nisan 2011 yılında Türkiye'nin açık kapı politikası ile misafir olarak kabul ettiği bu kişiler ülkelerindeki koşulların iyileşmemesi sebebi ile zaman ilerledikçe geçicilikten kalıcılığa doğru yönelmektedir.

1.6. Göçlerin Nedenleri

Göç bir nüfus hareketidir ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Göçün birçok nedeni bulunmakla beraber incelemeyi kolaylaştırmak amacıyla bunlar temelde; ekonomik, siyasi, askeri, sosyal, kültürel ve diğer nedenler olarak ayrılmaktadır.

1.6.1. Ekonomik Nedenler

Tüm faktörler göçe sebep olabilmekle birlikte görece olarak itici göç ekonomidir. Göçün hareket yönü çoğunlukla cazibe alanı olan gelişmiş kentler olmaktadır (Öztürk, 2011; Aktaran: Yaylagül, 2011: 4). Kişiler bulunduğu yerden daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilecekleri yerlere göç ederler. Yerleşik hayata geçilmesiyle beraber insanlar tarım

için verimli arazilere göç etmiştir. Fakat daha sonra tarımda makineleşme sonucu kırsal kesimde insan gücünün yerini makineler alınca işgücünün yoğun olduğu kentlere göç başlamıştır. Türkiye’de bu durum 1950’li yıllarda yaşanmıştır. Kırdaki toprakların miras yolu ile parçalanması, ekilecek alan yetersizliği, işsizlik gibi sebeplerle kırdaki itici güç olmuş bireyler kentlere göç etme kararı almıştır.

1.6.2. Siyasi-Askeri Nedenler

Siyasi-askeri nedenlerin başında savaşlar gelmektedir. Savaştan sonra sınır değişimleri olabilmekte veya savaş sonucu yapılan anlaşmalar ile zorunlu göç yaşanabilmektedir. Örneğin; Türkiye-Yunanistan veya Türkiye-Bulgaristan arasında nüfus mübadeleleri gerçekleşmiştir. Savaştan sonra ve savaş zamanı insanlara yapılan işkenceler halkın göç etmesine neden olmaktadır. İlk zamanda kitlesel göçün sebebi kıtlık, iklim değişikliği gibi sebepler iken günümüzde kitlesel göç savaş, iç karışıklık sebebi ile olmaktadır (Günay vd., 2017: 38). Türkiye de Suriye’de ki iç savaş sebebi ile kitlesel göçe maruz kalmış 3,5 milyondan fazla Suriyeliyi kabul etmiştir. Suriyelilerin demokrasi ve reform talebinde bulunması sebebi ile 2011 yılının Mart ayında halk ayaklanmaları başlamıştır. Bu ayaklanmalar sonucu ülkede iç savaş çıkmış böylece Suriye’den sığınmacılar güvenlik sebebi ile ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır.

1.6.3. Sosyo-Kültürel Nedenler

Sosyo-kültürel nedenler denildiğinde akla ilk gelen hızlı nüfus artışıdır. Hızlı nüfus artışı özellikle çarpık kentleşme, konut sorunu, gecekondulaşma, düşük ücret, toplumda karışıklık, suç oranlarında artış gibi sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle sanayileşme sonrası yaşanan kırdan kente göçler kentlerin dolup taşmasına neden olmuştur. Diğer önemli bir sebep ise ailelerin çocuklarına daha iyi bir gelecek sağlama kaygısı ile eğitimin, ulaşımın, sağlık hizmetlerinin daha iyi olduğu yerlere göç etmesidir. Eğitim amaçlı göçün başka bir kolu da beyin göçüdür. Alanında uzmanlaşmak isteyen bireyler gerekli imkânlarla sahip olabileceğini düşündüğü ülkelere göç etmek istemektedir.

1.6.4. Diğer Nedenler

Din, ailevi nedenler, çevre sorunları, seller, depremler gibi doğal afetler, güvenlik sorunları, çatışmalar da kişileri göç kararı almaya zorlayan unsurlardandır. Tarihin her döneminde bu sebeplerle nüfus hareketi meydana gelmiş ve gelmeye devam edecektir.

1.7. Göç Teorileri

Göç teorilerinin odaklandığı konu göçmenlerin kararlarıdır ve bu teorilere göre göç kararını veren bireyler genelde daha iyi şartlar ve fırsatlar sebebi ile bu kararı vermektedir. Oysa günümüzde göç olgusu sadece ekonomik koşullara ve iklim koşullarına bağlı değildir daha karmaşık bir yapıya sahip yeni bir göç türü karşımıza çıkmaktadır. Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, aile ilişkileri gibi sebeplerle göçün nedenleri yukarıda bahsedildiği gibi çoğaltılabilir (Gezgin, 1991; Aktaran: E. Özcan, 2017: 187). Göç bir süreçtir, göçün nedeni, yönü, süresi, olumlu veya olumsuz etkilemesi, avantaj ve dezavantajları gidilen ülkenin ekonomisine, kültürüne, siyasi yapısına ve o dönemin koşullarına göre değişiklik gösterir.

Günümüz göç biçimlerini yorumlamada kullanılan göç teorileri her göç çalışmasında hala yararlanılan, atıf yapılan önemli kaynaklardır. Bu teoriler ile Suriye’den sığınmacılar arasında bağlantı kurularak göçün nedenlerini sonuçları ile beraber açıklayan teorilere çalışmada yer verilmesinin gerekli olduğu düşünülmüştür. Göç teorilerinde göç edilen yerde ne kadar kalındığı, o yerin özellikleri, göçmenlerin cinsiyeti ve etnik kimlikleri gibi unsurlara ağırlık verilerek teoriler oluşturulmuştur. Nüfus ve göç hareketleri ile ilgili ilk teoriler 19. yüzyılda ortaya çıkmış, 20. yüzyıl boyunca farklı teorik bakış açıları gelişmiştir (E. Özcan, 2017: 187). Tezin konusu göz önüne alındığında bu bölümde göç ve kent güvenliği ile ilişkili teoriler açıklanacaktır. Bunlar; Ravenstein’in Göç Kanunları, İtme Çekme Kuramı, Petersen’in Beş Göç Tipi, Kesişen Fırsatlar Kuramı, Denge Kuramı, Merkez Çevre (Dünya Sistemi) Kuramı, Göç Sistemleri Kuramı, Göçmen İlişkileri Ağı (Network) Kuramı ve Ekonomik Temelli Göç Kuramlarıdır.

1.7.1. Ravenstein’in Göç Kanunları

Alman-İngiliz coğrafyacı Georg Ravenstein göçle ilgili ilk çalışmayı yapmış, 1871 ve 1881 yılındaki İngiliz nüfusunu kullanarak yedi göç kanunu belirlemiş ve bunları “Göç Kanunları” (The Laws of Migration) adlı makalesinde yayımlamıştır. Bu kanunlar kendinden sonraki göç kuram ve modelleri için öncü konumdadır bu yüzden Ravenstein’in bu çalışması literatürde önemli bir yer tutmaktadır (Yalçın, 2004: 22; Aktaran: Çağlayan, 2006: 68- 69). Ravenstein’in kanunlarının temelini kentleşme ve sanayileşme oluşturmaktadır ve 19. yüzyılın sonlarında meydana gelen gelişmeleri içermektedir (Çağlayan, 2006: 69). Ravenstein bu çalışmada William Farr’ın göç hakkındaki düşüncelerini yanıtlamıştır. Farr’a göre göç hiçbir kesin kanuna bağlı değildir, Ravenstein

ise göçün genel geçer kanununu bulmak istemiştir (Corbett, 2005; Aktaran: Çağlayan, 2006: 68). Bahsedilen bu yedi göç kanununu kısaca açıklamak gerekirse;

1. Göç ve Mesafe: Göçmenlerin çoğunun sadece kısa mesafeli yerlere göç ettiğini, göçün yönünün endüstri ve ticaret merkezlerine doğru olduğunu ifade eder. İş fırsatının fazla olduğu bu kentlerdeki nüfusun oranı göçün boyutunu belirlemektedir. Bu kanunda birinci göç tipi olarak kısa mesafeli göç tipini, diğer kanunlarda ise ikinci olarak uzun mesafeli göç tipini açıklamıştır. Araştırmanın konusunu oluşturan Suriyeli sığınmacılara bakıldığında onlar gönüllü olarak değil zorunlu olarak göç etmişlerdir fakat mesafe açısından ülkelerindeki iç savaştan sonra %85'i sınır komşularını tercih etmiş, 3,5 milyonun üzerinde Suriyeli özellikle güvenli buldukları Türkiye'yi seçmiştir. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) 2014 Raporu'na göre; Türkiye'ye en çok Suriyeli göç veren kent ise Halep'tir. Bunun iki sebebi bulunmaktadır; Halep, Suriye'nin en çok nüfusa sahip kentidir ve bu sebeple karışıklığın çok olduğu bir alandır ikinci sebep ise Türkiye sınırına çok yakın mesafede olmasıdır (www.afad.gov.tr). "İltica sürecinde hedef ülkenin gelişmişliği coğrafi yakınlığından sonra gelmektedir" (Türkoğlu, 2011: 109). Zorunlu göç eden kişiler gelişmişlik ve refah seviyesinden öte kendisine yakın olan ve güvenilir bulunduğu komşu ülkeleri tercih etmektedir. Suriye'den sığınmacılar da aynı şekilde Türkiye'yi güvenli coğrafya olarak görmüş AFAD 2014 raporuna göre Suriye'den ayrıldıktan hemen sonra hedef ülke olarak Türkiye'ye gelmişlerdir (<https://www.afad.gov.tr>).

2. Göç ve Basamakları: Sanayileşme ile beraber kentte ekonomi gelişmekte ve kente çekim gücü oluşturmaktadır. Kente yakın olan yerleşimler merkeze doğru kaymakta buralarda oluşan boşluklar da kente yakın olan yerleşimleri çevreleyen kısımdan gelenler ile doldurulmaktadır. Ravenstein'a göre her basamak kente doğru ilerledikçe kentin artılarını diğer göçmenler de anlayacak ve göç ülkenin genelini kapsayacaktır. Bu kanun göç ve mesafe basamağını da desteklemektedir.

3. Yayılma ve Emme Süreci: Yayılma ve emme birbirini desteklemekte ve aynı amaçta birlikte ilerlemektedir. Ravenstein göçün başlı başına bir amaç olmadığını söyler, ona göre bireylerin göç etme sebebi kentin fırsatlarından, avantajlarından yararlanmaktır. Sanayileşme ile beraber kentlerde işgücüne gereksinim duyulmakta bu da göç ile gelen kişilerden sağlanmaktadır. Yani göçlerle yerini değiştiren göçmenler kentte sanayi merkezleri tarafından emilmektedirler. Özetle yayılma ve emme süreci birbirini

tamamlayarak ortak ihtiyaç karşılanmaktadır. Suriyeli sığınmacılara baktığımızda da kentlere yerleşmelerinin sebebi kendi kendine yetebilme imkânlarının olmasıdır. Kentler hizmetlere ulaşma konusunda kırdan görece üstündür (Navruz, 2015).

4. Göç Zincirleri: Ravenstein bu kanunda göçlerin zaman geçtikçe zincirleme şekilde ilerlediğini ve göç alan yerin göç verdiğini de söylemiştir. Her göçün harekete geçirici olduğunu ve diğer göçü yarattığı fikrini ortaya atmıştır. Özetle ona göre bir kez göç başladığında devamı gelmektedir.

5. Doğrudan Göç: Diğer dört kanunda basamaklı ve zincirleme tipi göçlerden bahsedilirken bu kanunda Ravenstein direkt ve uzun mesafeli, aşamalı olmayan farklı bir göç tipinden bahsetmektedir. Bu göç tipine göre bireyler dolaysız olarak büyük ve ticareti gelişmiş kente yönelip orada yaşamayı yeğlemektedirler. İlk beş göç kanununda göçün yönü ticaret ve sanayi merkezine doğru ilerlemektedir.

6. Kırsal-Kent Yerleşimcileri Farkı: Bu kanuna göre kentte yaşayan kişiler kırsal yaşayanlara göre daha az göç eder. Başka bir deyişle kentin yerlisi olan bireyler iş fırsatından dolayı kentten göç etme eğiliminde değildirler. Kırsal kesimden yine bir başka kırsal kesime yapılan göç o yerleşim yerindeki kişilerde köklü (radikal) değişime sebep olurken kente yapılan bu göç dalgası kentte yaşayan yerli kişileri fazla etkilememektedir. Çünkü kırsal yaşayan kişiler iş bulmak için kente yöneldiğinde zaten oradaki kişilerin yaptığı işleri yapmamakta/yapmamakta böylece onların elinden işini almamaktadır. Kırsal kesime yapılan göçte ise orayı etkileyebilmekte, rekabet yaratabilmekte ve yeni göç dalgalarına sebep olabilmektedir.

7. Kadın-Erkek Farkı: Ravenstein'in son göç kanunudur ve cinsiyete dayalıdır. Buna göre kadınların erkeklerden daha fazla göç etme eğiliminde olduğu ifade etmiştir. Özellikle kadınlar iç göçler ve kısa mesafeli göçlere eğilimli iken erkekler uzun mesafeli göçte katılmakta ve yurtdışı göçlerine eğilim göstermektedirler (Yalçın, 2004: 25; Aktaran: Çağlayan, 2006: 71). Tezin konusunu oluşturan Suriyeli kadınların erkeklere oranına baktığımızda; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 25.04.2019 tarihinde açıkladığı üzere; kayıtlı Suriyeli kadın sayısı 1.651.831 iken erkek sayısı 1.953.784' tür. Buna göre erkekler kadınlardan yalnızca 301.953 kişi fazladır (<https://multeciler.org.tr>). Ravenstein'in bahsetmiş olduğu iç göçler ve yakın mesafeli göçlerde kadın oranının fazla olması iradeye bağlıyken konumuzu oluşturan zorunlu göçteki bu oranın birbirine çok yakın

olması açısından dikkat çekicidir. Kadınlar da erkekler gibi yaşadığı ortamdaki karışıklıktan kaçsa da onlar için özel bir koruma gerekmektedir. AFAD'ın "Türkiye'deki Kadınlar Raporu"nda ifade edildiği üzere birçok araştırma göstermiştir ki kadınlar ülkelerindeki savaştan ve göç hareketinden erkeklerden daha fazla etkilenmektedir (www.afad.gov.tr).

Sonuç olarak; bu kanunlara göre kişilerin göç kararını vermesinde yaşam şartlarını iyileştirme amacı güttüğü ve göçün süreklilik gösterdiği görülmektedir (Çelik, 2018: 28). Fakat Ravenstein'in yukarıda açıklanan yedi kanunu günümüzdeki göçün karmaşık ve dinamik yapısını açıklamada yetersiz kalmaktadır. Günümüzde küreselleşme olgusu göçün nedenlerini, süreçlerini, göç edilen yerdeki şartlara varana kadar belirleyici bir roledir. Küreselleşme ile beraber politik, ekonomik ve sosyal, kültürel yapıda oluşan değişimler ve bunların aralarındaki ilişki göç edilen yerdeki yerlileri ve göç edeni etkilemektedir. Küreselleşme sonucunda yeni göç biçimleri ortaya çıkmıştır bu sebeple genel geçer, kapsayıcı bir göç ve göçmen teorisi oluşturmak zorlaşmaktadır.

1.7.2. İtme Çekme Kuramı

1966 yılında Everett Lee tarafından oluşturulan bu kurama göre temel alınan nokta göçmen değil göç kavramıdır. Lee, Ravenstein'dan etkilenmiştir ona göre her göçün başlama noktası, amacı ve engelleri vardır (Lee, 1966; Aktaran: Karakaş vd., 2012: 15). Lee, 1966 yılında yayınladığı "Bir Göç Teorisi" adlı makalede (A Theory of Migration) Ravenstein'a atıfta bulunarak onun kanunlarının binlerce araştırmada kullanıldığını fakat bunların çoğunun göçmenin demografik yapısını açıklamadan öteye gidemediğini bildirmiştir. Lee, yazdığı kuramda göçmenden (bireyden) daha çok göçe odaklanmış, göçmenin de göz ardı edilmemesi gerektiğini kuramında ifade etmiştir (Çağlayan, 2016: 72).

Lee, (1966) İtici ve Çekici Faktörleri şu şekilde açıklamıştır; (Yalçın, 2004: 30).

1. Yaşanan yerle ilgili faktörler,
2. Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler,
3. İşe karışan engeller,
4. Bireysel faktörler

Bu dört faktör, itme çekme kuramının temel işleyişini ve bileşenlerini meydana getirmektedir. Bu kurama göre itme ve çekme faktörleri kişisel ve göreceli olmasının yanında karmaşık ve çok boyutludur. Lee'ye göre hem yaşanan yerde hem de göç edilecek yerde itici ve çekici faktörler bulunmaktadır (Çağlayan, 2016: 73). Lee'ye göre göç etmeyi başarmış kişiler ve gruplar tekrar bunu yapmak için adım atabilmektedir. Göç için gereken deneyimi sağlayan ve engelleri aşan bir kimse için diğer göç hareketi onun için kolay olmaktadır. Lee, yaşam tarzının değişmesi sebebi ile göç edildiğini ifade etmektedir. Bunlara; doğal afetler, salgın hastalıklar, savaşlar, miras, evlenmek, boşanmak gibi örnekler verilebilir (Lee, 1966; Aktaran: Karakaş, 2012: 16).

İtici Güçler; Kişileri o yerden hem itmekte hem de o yere dışarıdan göçün gelmesini engellemektedir. Doğal afetler, terör olayları, siyaset, sosyal ve kültürel nedenler, eğitim yetersizliği gibi sebepler bu duruma örnek verilebilir. Tarımla uğraşan kesim ele alındığında çiftçi gününün çoğunu çalışmaya ayırmakta kendisine sınırlı vakit tanımaktadır. Kendisine boş zaman fırsatı tanıyan ve daha fazla imkâna kavuşacağı yerler onu çekerken tam tersi bulunduğu yer ise onu itmektedir. Konumuzu oluşturan Suriye'den sığınmacılar da ülkelerinden iç savaş sebebi ile kaçmış, Lee'nin bahsettiği gibi oradaki baskı ve zulüm itici güç olmuştur.

Çekici Güçler; İtici güçlerden farklı olarak çekici güçler olumlu özelliklere sahiptir ve kişileri çekme özelliği taşımaktadır. Bunlar iş fırsatları, eğitim imkânı, ekonomik açıdan büyüme ve gelişme, teknolojinin ilerlemesi gibi faktörlerdir. Gelişmiş bir kentte kişi başına düşen gelir kırdaki gelirden daha yüksek ve yaşam şartları kırdan daha iyi ise bu durum kişileri kente doğru çekerek göçe sebep olmaktadır. Suriyeli sığınmacıların yoğun olduğu illere bakıldığında da (İstanbul, Bursa, Konya, Ankara) bu kentleri tercih etmelerinin sebebi olarak kentteki çekici güçlerden, istihdam olanaklarından yararlanma isteğinin olduğu görülmektedir (Lordoğlu ve Aslan, 2016: 792).

Sonuç olarak; günümüzdeki göçler Lee'nin (1966), bahsettiği özelliklerden daha karmaşık bir yapıdadır. İtme ve çekme faktörleri iç ve dış göçler için hala geçerlidir fakat küreselleşme olgusu ile birlikte birçok faktör göç olgusunu derinden etkilerken aynı zamanda değiştirmektedir de. Bulduğumuz yüzyılda bahsi geçen itme ve çekme faktörlerinin neler olduğunun hesaplanması özellikle uluslararası göçte her sınıf için ayrı ayrı belirlenmesi daha zor ve karmaşık yapıda olmaktadır. Sınıf yapıları ve içerikleri

tartışmalı bir haldedir ve göç üzerinde net bir tespit yapılmasını zorlaştırmaktadır (Çağlayan, 2016: 75).

Siyasi çatışmaların ve ekonomik krizlerin olduğu günümüzde yeni göç akımları oluşmuştur. Castles ve Miller (2008), genel göç eğilimlerini buna göre dört kategori altında özetlemiştir. Bunlar; göçün küreselleşmesi, göçün hızlanması, göçün farklılaşması ve göçün kadınlaşmasıdır. Küreselleşmeden kasıt; göçten sadece hedef ülke değil tüm ülkeler etkilenebilmektedir. Suriyeli sığınmacıların yaşadığı duruma baktığımızda da sadece komşu ülkelerin çözmesi gereken bir sorun değil tüm ülkelerin iş birliği ile çözülecek bir mücadeledir. Göçün hızlanmasında ise; teknolojinin ve imkânların gelişmesi ile ülkeler hedef ülke veya transit ülke olarak kolayca göç almaktadır. Uluslararası göç hareketleri yoğun bir şekilde yaşanmakta ve göç farklılaşmaktadır; iş için yapılan emek göçleri, siyasi çatışmadan, savaştan kaçan sığınmacılar gibi çeşitli göç biçimleri ortaya çıkmaktadır. Son olarak göçün kadınlaşmasından kasıt ise küreselleşme ile beraber kadınlar ve çocukları da göç sürecine katılmaktadır (Castles ve Miller, 2008: 12; Aktaran: Ertan ve Ertan, 2017: 12). İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 25.04.2019 tarihi itibariyle kayıtlı Suriyeli kadın sayısının 1.651.831 olduğunu erkek sayısının ise 1.953.784 olduğunu açıklamıştır. Buna göre erkek ve kadın oranı çok yakın olup erkekler kadınlardan sadece 301.953 kişi fazladır (<https://multeciler.org.tr>).

1.7.3. Petersen'in Beş Göç Tipi

William Petersen, Lee gibi itme ve çekme faktörleri üzerine yoğunlaşmıştır. Aradığı cevap ise itme ve çekme faktörlerinin altında yatan asıl sebepleri bulmaktır. Petersen, tarihsel döngünün önemine dikkat çekerek bir dönemde çekme faktörü olanın başka bir dönemde itme faktörü olabileceğini ifade etmektedir. Petersen, her insan aynıysa neden bazılarının göç ederken diğerlerinin göç etmediği sorusunu sorarak çalışmasına yön vermiştir (Petersen, 1958; Aktaran: Çağlayan, 2016: 75). Ekonominin de önemine vurgu yaparak belli sınıfları farklı etkilediğini, bireysel ve sınıf farklılıklarını gözeterek göç tiplerini oluşturmuştur. Petersen göçü kendi içinde beş gruba ayırmıştır. Bunlar; ilkel(basit), zorunlu, yönlendirilen, serbest ve kitlesel(grup) göçlerdir (Yalçın, 2004: 14-17).

İlkel Göç (Primitive): Bireyler doğal koşullara bağlı olarak iklimin elverişsiz olması, kuraklık, iyi olmayan hava şartları gibi fiziki sebeplerden dolayı göç etmektedir. Petersen, dönemlik yapılan göçleri de bu ayırım içine almaktadır (Çağlayan, 2006: 75).

Zorunlu Göç (Forced): Petersen ilk göç tipinde doğanın sebep olduğu itici etkiyi ayırt etmek için kullanmıştır fakat ikinci göç tipi olan zorunlu göçte ayırıcı özelliği sosyal baskı olarak ifade etmiştir. Zorunlu göç, bireylerin karar mekanizmasını elinde bulunduramadığı veya kullanamadığı durumdur. Zorunlu göçte kendi istekleri ile değil dıştan gelen bir irade, baskı sebebi ile göç edilmektedir ve bu da genelde devlet politikaları aracılığı ile olmaktadır. Nazi Almanya'sında Yahudilere yapılan baskılar, onları toplama kamplarına almak için düzenlenen politikalar buna örnek verilebilir (Çağlayan, 2006: 76). 2011 Mart ayında ülkelerindeki iç savaş sebebi ile yakınlarını kaybeden ve güvenliklerini sağlamak için ülkelerinden kaçan Suriye'den sığınmacılar da zorunlu göçe örnektir.

Yönlendirilen Göç (Impelled): Zorunlu göçten farkı sosyal baskıya karşı bireylerin göç edip etmeme konusunda karar mekanizmasını elinde bulundurması, kullanması durumu vardır. Göç kararını verirken göçmenler inisiyatif kullanabiliyorsa buna yönlendirilen göç adını vermiştir.

Serbest Göç (Free): Diğer üç göç tipinden farklı olarak bireyler kendi iradeleri ile göçe karar vermektedir. Daha iyi iş, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel imkânlar için bulunduğu yeri terk eden göçmenler buna örnektir.

Kitlesel Göç (Mass): Grup veya grupların ortak bir amaca dayanarak yer değiştirmesidir. Bu kimi zaman kötü koşullardan, savaştan, zulümden kurtulmak kimi zaman ise daha iyi şartlarda yaşama isteğinden kaynaklanmaktadır. Petersen'e göre kitlesel göçler serbest göçlerin sonucudur. Suriyelilerin 2011 yılından itibaren Türkiye'ye yaptığı göç kitlesel göçe örnektir. Suriye'deki iç savaş sebebi ile 6,5 milyonluk bir kitlesel göç olmuş ve %85'i komşu ülkelere sığınmıştır (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 248).

Petersen'in çalışması bireysel ve toplumsal motivasyonu içine aldığı için kapsayıcı ve göç sosyolojisi için önemli bir yerdedir. Birden fazla faktörün göç analizinde kullanılması da günümüz göç çözümlemelerini başarılı kılmaktadır (Çağlayan, 2016: 77). Çalışmada Petersen'in beş göç tipinde ve Lee'nin itme çekme kuramında bahsettiği savaştan kaçma ve daha iyi bir yaşam sürme amacıyla ülkelerinden ayrılan Suriyeli sığınmacıların kente ve kent güvenliğine olumlu/olumsuz etkileri, risk algıları araştırılacak ve sorunlara çözüm önerileri getirilecektir.

1.7.4. Kesişen Fırsatlar Kuramı

Stouffer, 1940 yılında bu kuramdan söz etmiş ve çalışmasında Cleveland'ın anakent bölgesinin nüfus istatistiklerini kullanmıştır. Kuramda göçmen ön plana çıkarılmıştır (Çağlayan, 2006: 77). Kesişen fırsatlar kuramı, göçte önemli olan üç olgudan bahseder bunlar; göç edilecek mesafe, göç edilecek yerdeki imkânlar ve bu imkânların derecesidir. Ona göre çekme faktörleri önemlidir ama en önemli belirleyen olgu mesafedir ve diğerlerinden daha farklı bir yere sahiptir. Stouffer, mesafeyi analiz nesnesi olarak farklı konumda tutmuştur. Stouffer, çekim etkisinin üzerinde daha çok durulması gerektiğini ifade etmiştir. Göç edilecek yer ve çekim merkezi arasındaki mesafeyi dikkate almıştır ve bu mesafenin aşılırken sınırlarda ya da sınır geçişlerinde engellerin olduğunu bu engellerin uluslararası göçü zorlaştırdığını söylemiştir. Kesişen fırsatlar kuramı, uluslararası göçte mesafeye bağlı olarak ortaya çıkan engelleri inceleyerek göçü değerlendirmede önemli bir katkı sağlamıştır (Stouffer, 1940; Aktaran: Çağlayan, 2006: 77).

Stouffer'ın savunduğu gibi mesafe göç edilecek yeri belirlemede önemli bir konumdur. Çalışmada göç özelinde incelenen ve zorunlu göçe maruz kalan Suriyeli sığınmacılara bakıldığında da ülkelerindeki iç savaştan sonra sınır komşularını özellikle güvenli buldukları Türkiye'yi seçtikleri görülmektedir. Türkiye ve Suriye arasında 911 km uzunluğundaki sınır ise kimi zaman sığınmacıların kontrol edilemeden geçmesine sebep olmuştur (Erdoğan, 2014: 8). Göç sürecinde hedef ülkenin gelişmişlik düzeyi coğrafi yakınlığından sonra gelmektedir (Türkoğlu, 2011: 109). Günümüzde sınırlardan yasal olmayan biçimde geçiş, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti yapan kişiler, terör örgütüne bağlı olabilecek kişiler ülkenin güvenliği için tehlike oluşturmaktadır (Reyhanoğulları, 2019: 156).

1.7.5. Sosyo-Kültürel Göç Kuramları

Bu bölümde göç ile doğrudan ilişkili olan ve göçün sosyolojik boyutunu tartışabileceğimiz kuramlar açıklanacaktır. Bunlar; Denge Kuramı, Merkez-Çevre (Dünya Sistemi) Kuramı, Göç Sistemleri Kuramı ve Göçmen İlişkiler Ağı (Network) Kuramıdır.

1.7.5.1. Denge Kuramı

Modernleşme Okuluna ait olan “Denge Kuramı” göç ile doğrudan ilişkilidir. Bu kurama göre göç; bölgeler ile kasaba, kent ve köy arasında denge sağlamaktadır. Okul,

göçün olumlu bir nüfus hareketi ve verimli insan kaynağı transferi olduğu görüşündedir. Buna göre gelişmemiş bölgelerden iş ihtiyacı sebebi ile gelişmiş ve gelişmekte olan kentlere olan göçler sonucu göç veren yerde iş gücüne ihtiyaç doğar ve bu sayede o bölgede göç hareketi yavaşlar (Ersoy, 1991: 17). 1960 yılına kadar geçerliliğini koruyan denge kuramı, üçüncü dünya ülkelerinde göçün dengeyi sağlamaktan çok olumsuz etkiler göstermesiyle eleştirilmiştir. Bağımlılık Okulu ise bu kurama eleştiri olarak Merkez-Çevre (Dünya Sistemi) Kuramını geliştirmiştir.

1.7.5.2. Merkez-Çevre (Dünya Sistemi) Kuramı

Bu kuram, “Bağımlılık Okulu” ve “Dünya Sistemi Teorisi” olarak da adlandırılmaktadır. Samir Amin, Immanuel Wallerstein ve Andre Gunder Frank gibi önemli düşünürlerce geliştirilmiştir (Çağlayan, 2006: 78). Bu teoride Marksist bakış açısı hâkimdir, buna göre işgücü için yapılan göçler kapitalist sistemden kaynaklanmaktadır. Merkezdeki kapitalist ağlar, kapitalist olmayan çevreye yayılmaktadır böylece o çevreden merkeze çekim oluşmakta bireyler göç etmektedir. Merkez ülkeler, çevre ülkelerden gelen bu işgücü ile maliyetlerini azaltmakta ucuz işçileri istihdam etmektedir. Bu teori, sermayeyi belirleyen olarak görmesi ve göç kararında bireyin davranışlarına önem vermemesi sebebi ile eleştirilmiştir (Toksöz, 2006: 19; Aktaran: Güllüoınar, 2012: 68). Wallerstein’ın kuramsal yaklaşımına göre; kapitalizm günümüz ekonomisini ve buna bağılı olarak da göçlerin yapısını belirleyen temel unsurdur (Wallerstein, 1995: 134; Aktaran: Güllüoınar, 2012: 68). Günümüzde göçün birçok sebebi olsa da uluslararası nüfus hareketlerinin büyük kısmının “çevre”den “merkez”e, göreceli olarak gelişmiş ülkelere doğru gerçekleştiğı genel kabul görmüştür (Südaş ve Mutluer, 2010: 32).

1.7.5.3. Göç Sistemleri Kuramı

Bu kurama göre iki veya daha fazla ülke göçmen mübadelesi ile bir göç sistemi ve ilişkiler zinciri oluşturmaktadır. Hem göç veren ülke hem de göç alan ülke arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin kaynağı ticari, mali, siyasi, kültürel olabilmektedir. 1960 ve 1970 yılındaki Türkiye-Almanya işçi göçü ilişkisi bu göç sistemine örnek verilebilir (Güllüoınar, 2012: 78). Faist (2003)’e göre göç sistemleri kuramı; dünya sistemleri kuramı ve ağ kuramı arasında bir geçiş kuramı niteliğindedir (Çağlayan, 2006: 83).

1.7.5.4. Göçmen İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

Göçmenlerin gittiği yerde yeni bağlar oluşturduğunu ifade eden bu teoriye göre yeni yerleşim yerinde kişiler arasında ortak din, hemşerilik, dostluk bağları bulunmaktadır (Abadan-Unat, 2002: 18; Aktaran: Karataş, 2012: 17). Göçmenler arasında oluşan bu yeni bağlar göçü veren yerdeki kişilere göç etme fırsatı sağlar. İlk göç eden kişiler öncü göçmen konumundadır ve ardından gelen yeni göçlerde kişilere yardım etmektedirler. Bu sebeple sonra gelen kişiler önce gelen kişilere oranla daha az sıkıntı yaşamaktadır çünkü gidilen yerde iş bulma veya barınma için gereken koşulları oluşturan bu ağlar sayesinde elde etmektedir. Kitlesel göç kısmında da açıklandığı üzere Petersen (1958), öncü göçmenlerin kurdukları göçmen ağlarının diğer göç edecek bireyleri cesaretlendirdiğini ifade etmiştir (Çağlayan, 2006: 76).

1.7.6. Ekonomik Temelli Göç Kuramları

Ekonomik temelli göç kuramları işgücü arzı ve talebinin her ülkede veya her bölgede farklı olduğu esasına dayanır. Bu bölümde Neo klasik kuram, Yeni ekonomi kuramı ve İkiye bölünmüş emek piyasası kuramı açıklanacaktır (Adıgüzel, 2018: 27).

Neo-klasik Ekonomi Kuramı: Göç alanında yapılan ilk sistematik teori sayılmaktadır. Bireysel faktörleri dâhil eden bu kurama göre oluşan bölgeler arası dengesizlikler geçicidir, emek arzı ve emek talebi sayesinde eşitsiz olan durum çözülecektir (Güllüpnar, 2012: 54). 1970 yılından sonra ise kuramlar sorgulanmaya başlamış, işgücünün sömürüldüğü ve kuramların yapısal eşitsizliğe dayandığı yönünde tartışmalar oluşmuştur. Emek fazlasının olduğu ülkelerde düşük fiyat, emek piyasasının az olduğu yerde ise fiyat piyasası yüksektir. Neo-klasik ekonomi modellerine göre ekonomik birim olarak sadece birey (göçmen) ele alınmaktadır. İncelemelerinde bireyin kendi menfaatleri çerçevesinde, herhangi bir dış etkiyle karşılaşmadan göç kararı verdikleri düşünülmektedir. Fakat burada uluslararası göç ve göçmenin kendi vatani, kültürü, aile ilişkileri, kan bağları göz ardı edilmektedir.

Oded Stark'ın 90'lı yıllarda ortaya attığı teoriye göre; göç kararı verirken bireyin ailesi veya dâhil olduğu gruplar da etkili olmaktadır ve göçün aile stratejisi olduğunu ifade etmektedir. Yeni ekonomi kuramına göre göç kararını salt bireyin kendisi değil ev halkını oluşturan tüm bireyler almaktadır (Stark, 1991; Aktaran: Güllüpnar, 2012: 62). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların göç kararını nasıl aldığını ortaya koyan araştırmada

%87,5'inin ailesi ile birlikte bu kararı alırken sadece %1,7'lik kesimin tek başına göç kararı aldığı ifade edilmiştir (Güçer vd., 2013: 37). Göç kararını almada asıl önemli unsur ise ekonomik gelirdir. Güvence olarak finansal bağları kuvvetli aileler daha kolay karar alabilmekteyken ekonomik dayanağı ve ailevi bağları zayıf olan kişiler göç için gelirini riske atmak istememektedir ve bu sebeple ülkelerinde kalmaktadır (Stark ve Bloom, 1985: 173-178; Aktaran: Güllüoınar, 2012: 62).

Yeni Ekonomi Kuramı: Piyasa mekanizmasına dayalı ekonomilerde üretim, değişim ve tüketimle ilgili kararları üç ekonomik birim almaktadır. İktisatçılar ekonomik birimi üç gruba ayırır bunlar; hane halkı (ev halkı), devlet (merkezi otorite) ve firmalardır. Hem neo-klasik ekonomi kuramı hem de yeni ekonomi kuramı mikro düzeyde modeldir. İki görüşü ayıran özellik ise neo-klasik kuramda sadece birey (göçmen) ele alınırken yeni ekonomi kuramında göç kararını veren kişilerin/grupların olduğu ve gelirlerini hangi yönde ve nasıl değerlendirdiklerinin göç kararını almada etkili olduğunun vurgulanmasıdır.

Dual (İkiye Bölünmüş) İşgücü Piyasası Kuramı: Piore'nin kurama ismini veren dual (ikili) yapının yani tabakalı yapının varsayımına göre işgücü piyasası iki ayrı sektörden oluşmaktadır. Bunlar sermaye-yoğun ve emek-yoğun örgütlenmedir. Birinci sektördeki işler ağırlıklı olarak yerli işçiler tarafından doldurulmaktayken, ikinci sektörde göçmen işçiler ağırlıktadır (Abadan-Unat, 2006; Aktaran: Güllüoınar, 2012: 66). Birinci sektörde çalışanlar genelde sigortalı, sendikal haklara sahip çalışanlarken ikinci sektörde çalışan göçmen işçiler ise niteliksiz işleri yapmakta ve çoğunlukla istihdam şartları olumsuzdur. Birinci sektörde ise istihdam süreklidir ve çalışanın karar verme yetkisine (inisiyatifine) dayanan yaratıcı olan işler yapılmaktadır. Bu sebeple yerel halk daha az tecrübe gerektiren ikinci sektöre ilgi göstermemektedir. Hem çalışma şartları zor hem de meslekte ilerleme imkânı az olduğu için bu eksik kalan kısım göçmen işçilerle doldurulmaktadır ve olası bir kriz durumunda işlerine kolaylıkla son verilebilmektedir (E. Özcan, 2017: 199). İkiye bölünmüş emek piyasası teorisine göre uluslararası emek göçü, ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerin talebine göre gerçekleşmektedir. Ekonomideki ihtiyaca göre göçmen işçi talebi oluşmaktadır diğer bir deyişle bu teori göç dinamiklerini talep yönünden açıklamaktadır (Massey vd., 1993; Aktaran: E. Özcan, 2017: 199).

Ülkemizde ise tezin konusunu oluşturan Suriyeli sığınmacıların ikinci sektörde ucuz işgücü olarak kullanılmaları yerel halkın tepkisine sebep olmuştur. Suriyeli sığınmacıları kendisine rekabet olarak gören bu kişiler onları ülkede istememektedir. Öte yandan bu

kişilerin ekonomik dışlanma yaşamamaları için sadece devlet desteği ile ülkeye maddi açıdan yük olmalarındansa kendi kendilerine yetebilmeleri için düzenlemeler gerekmektedir. Devlet sık sık denetimler yapmalı, bu durumu fırsata çevirenler için caydırıcı önlemler almalıdır. İşverenlere ve konut sahiplerine ise vergi oranında indirim yapılarak teşvikler sağlanabilir. Bu sayede işverenler düşük ücretle sigortasız kişi çalıştıramayacak ve dükkân sahipleri hem Suriyeli sığınmacılara hem de bu kişilerin yoğun olduğu bölgedeki yerel halka yüksek fiyatlarla işyerini kiraya veremeyecektir. Sığınmacılar artık üretime katılmaya başlamış; dükkân, büfe, fırın gibi yerler işleterek ekonomiye katkı sağlamaktadır. Fakat bu işletmelerin de denetlenmesi, yasal olması ve yerel esnafla aralarında haksız rekabet yaratmaması önem arz etmektedir (Orhan ve Gündoğar, 2015: 18).

2. BÖLÜM

Bu bölümde Suriye'den sığınmacıların kentteki sorun alanlarına ve Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde bu alanlarda yapılan eğitim, sağlık ve çalışma hakları hakkındaki düzenlemelere yer verilecektir. Bu düzenlemeler Türkiye'nin geleceğinde doğabilecek büyük sorunların önüne geçmeyi hedeflemesi açısından önem arz etmektedir. Daha sonra sığınmacıların ve yerel halkın karşılıklı yaşadığı uyum problemine, sığınmacıların basında nasıl yansıtıldıklarına ve yerel halkın sığınmacılar hakkındaki güvenlik endişelerine yer verilecektir.

2. SURİYE'DEN SIĞINMACILARIN KENTTEKİ SORUN ALANLARI VE KENT GÜVENLİĞİNE ETKİLERİ

2.1. Suriye'den Sığınmacıların Kentteki Sorun Alanları

Bu bölümde Suriyeli sığınmacıların kente etkileri; toplumsal, ekonomik, siyasi ve güvenlik açısından değerlendirilecektir. Sığınmacıların her geçen gün sayılarının artması kentte; konut sıkıntısından, kentin kalkınmasına; bulaşıcı hastalıklardan sınırların güvenliğine kadar birçok sorun alanı yaratmaktadır. Göçün neden olduğu sonuçlar tek bir alanı değil zincirleme olarak her alana etki etmektedir. Sorunların bağlantılı olması çözüm sürecinin de kapsamlı olmasını zorunlu kılmaktadır. Göçün topluma etkilerinin tespit edilmesi ve buna uygun politikalar oluşturulması sorunların çözümü için ihtiyaç olduğu kadar Türkiye'nin gelecekte büyük problemler yaşamaması için de zorunluluktur. Eğitim, sağlık, ekonomi, kültür, güvenlik gibi tüm alanlarda eksikler tespit edilmeli ve göç kapsamlı bir şekilde yönetilmelidir.

2.1.1. Suriye'den Sığınmacıların Eğitim Sorunu

Eğitim, uyum sürecinin olmazsa olmaz bir parçasıdır. Bu bölümde Suriyeli sığınmacılar için eğitimde yapılan yasal düzenlemeler ve bu kişilerin eğitim sorunu ele alınacaktır. Suriyeli çocukların eğitim oranı açıklanacak, eğitimle ilgili araştırmaların vardıkları sonuçlardan yararlanılacaktır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR), açıklanan yıllık raporunda 12 Eylül 2017 tarihi itibarıyla küresel olarak incelendiğinde zorunlu eğitim çağındaki çocukların %91'inin, mülteci çocukların ise sadece % 61'inin okula gittiğini ifade

etmiştir. Ekonomisi kötü olan ülkelerde ise bu oran %50'lere düşmektedir. Mültecilerin eğitim alamamasının onların psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamasının önünde bir engel olduğu belirtilmiştir. Bu raporda savaştan etkilenen çocukların eğitim almasının lüks ihtiyaç değil temel bir gereksinim olduğuna vurgu yapılmıştır (<https://www.unhcr.org/left-behind/>). Geleneksel göç alan Batı devletlerinde de birçok kaynak, göçmen ailelerin çocuklarının diğer çocuklara göre derslerde başarısız olduğunu, eğitim-öğretim süreçlerine yeterince dâhil olamadıklarını ve öğrencilerin önemli bir kısmının belli bir süre sonra okulu terk ettiğini veya terk etmek zorunda kaldığını ortaya koymaktadır (İnce, 2016: 296). Eğitim alması gereken yaştaki çocukların hem ülkesini terk etmek zorunda kalması hem de geldiği ülkeye uyum sağlayamaması ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemekte ve okul başarılarını engellemektedir (Kaştan, 2015; 218). Göçmen çocuklar bu bakımdan dezavantajlı durumdadır ve göç süreci yönetilirken ilk adım olarak çocukların eğitimi gözetilmelidir. Suriyeli sığınmacıların aile nüfusunun genelde kalabalık olması bu sebeple bazı ailelerin geçinmek için çocuklarını çalıştırması hem onlar için hem de Türkiye için tehlike arz etmektedir.

Belirtilen bu grupların eğitimi ile ilgili faaliyetler ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülmektedir (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 254). Dönemin Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, Göç İdaresi verilerine atıf yaparak şöyle ifade etmiştir; “25 Ocak 2018 itibari ile 3 milyon 485 bin 644 Suriyeli vardır, bunların 976 bin 200’ü zorunlu eğitim çağındadır fakat 603 bin 756’sı eğitim alabilmektedir.” Başka bir deyiş ile 10 Suriyeli çocuktan 4’ü okula gitmemekte/gidememektedir. Türkiye’de 2017 yılının Kasım ayı itibariyle eğitim çağındaki 976.200 Suriyeli çocuktan 638.000’i okullaştırılmıştır (333.000’i devlet okullarında ve 305.000’i geçici eğitim merkezlerinde olmak üzere). AFAD 08.08.2017 verilerine göre meslek eğitimi olarak; AFAD barınma merkezlerinde yabancı dil, bilgisayar, halı dokuma gibi çeşitli sertifika programlarında 225 bin Suriyeli eğitim kurslarına katılmıştır. En yüksek okullaşma oranı %95 ile ilkokul iken, ortaokul ve lise döneminde okullaşma oranı düşmektedir (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 254).

Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili ilk çalışmayı başlatan kurumlardan birisi “Türkiye Diyanet Vakfı’dır (TDV). TDV’nin kadın kolları olan Kadın Aile ve Gençlik Merkezi (KAGEM) 2012’de Suriyeli çocukların eğitim alması amacı ile geniş bir proje sunmuş ve Kur’an Kurslarını eğitim alanı olarak kullanıma açmıştır (Aydemir ve Şahin, 2018: 138).

Göç sadece yer değiştirme hareketi değildir özellikle yerleşme amaçlı yapılan göç hareketinde göçmenlerin o ülkenin dilini bilmesi, o ülkenin iş hayatına girebilmesi, sosyal haklardan yararlanabilmesi için gerekli koşulları kazanması gerekmektedir. Suriyeli çocukların ve gençlerin eğitime devam etmesi ülkenin kalkınması için önem arz etmektedir. Eğitimsiz ailelerin bilinçsiz bir şekilde çocuk yetiştirmesi, çocuklarını okula göndermemesi ileride kayıp nesil tehlikesi yaratacaktır. Güvenlik konusunda eğitimin rolüne bakıldığında da eğitimsiz ve vasıfsız kişilerin özellikle gençlerin çeteleşme ve suç işleme eğiliminin de arttığı görülmüştür (Karasu, 2018: 58). Dönemin başbakanı Binali Yıldırım da gençlerin savaşa, iç çatışmalara maruz kalmasının kayıp nesil tehlikesine neden olabileceğini ifade etmiştir (<https://www.sabah.com.tr/gundem/2017/11/25/basbakan-binali-yildirimdan-son-dakika-misir-aciklamasi>). Bu durumu engelleyecek önlemler alınmalı okula gitmeyen ve gidemeyen çocuklar topluma kazandırılmalıdır. Onlar için özel eğitim yerleri açılmalı veya okullarda yaş kıstası kaldırılmalı, kayıt olmaları sağlanmalıdır. Ailelere seminer verilmeli, çocuklarını okula göndermeleri için aileler teşvik edilmelidir. Ayrıca okuma- yazma bilmeyen ailelere de ders verilmelidir. Türkçe bilmeyen ve öğrenmeye istekli olmayan kişiler toplumla bütünleşemeyecektir. Göç ve Uyum Raporu'na göre GBM'lerde bulunan çocukların eğitimi için Türkiye uluslararası kuruluşlardan yeterince yardım alamamaktadır bu konuda diğer ülkelerin de sorumluluğu paylaşması gerekmektedir. Göç tek bir devleti veya sadece komşu ülkeleri değil aynı anda birçok ülkeyi etkileyebilecek bir olgudur.

2.1.2. Suriye'den Sığınmacıların Sağlık Sorunu

Türkiye'de "Geçici Koruma Statüsü" ile bulunan Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetleri, Sağlık Bakanlığı'nca birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık tesislerinde verilmektedir. Göç sağlığı hizmetlerinin Bakanlık adına koordinasyonunu sağlamak üzere, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan "Göç Sağlığı Daire Başkanlığı" kurulmuştur (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 257).

Suriyeli sığınmacılara devlet tarafından sağlık hizmetlerinin ücretsiz sağlanması üç aşamada olmuştur. İlk aşamada 2011-2013 arası sadece kamplarda yaşayan sığınmacılara, daha sonra kamp dışında olanlara ve en son kamp içi ve kamp dışında yaşayan tüm Suriye'den sığınmacılara sağlanmıştır (Erdoğan, 2014: 90). AFAD'ın 04.12.2017'de yayımladığı GBM Raporu'na göre Mart 2011-Aralık 2017 tarihleri arasında Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara 31.449.800 poliklinik hizmeti verilmiştir. 15.10.2018 tarihinde

yayımlanan GBM Raporu'na göre ise; GBM'lerde çalışan Türk doktor sayısı; 156, Türk sağlık personeli; 186, Suriyeli doktor sayısı; 109, Suriyeli sağlık personeli; 137'dir. Kayıtlı olan tüm Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetleri ve ilaçları Sağlık Bakanlığı işbirliği ile ücretsiz olarak sunulmuştur. Suriyeli ve Iraklı sığınmacıların tedavileri kapsamında 953.466 ameliyat gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de bu tarihe kadar doğan Suriyeli bebek sayısı ise 224.750 bin olmuştur (<https://www.afad.gov.tr>). Bu sayı azımsanamayacak ölçüdedir nüfusu kontrol edebilmek adına Suriyeli kadınların bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Göç eden kadınların sağlık sorunları ve sağlık hizmetlerine ulaşım ihtiyacı daha fazla olmaktadır (Baş vd., 2017: 1683). Bu sebeple Suriyeli kadınların sağlık ocaklarına veya hastanelere zorunlu gelmeleri, rutin kontrollerini aksatmamaları için yaptırımlara ihtiyaç vardır. Kadınlar hem doğum öncesinde hem de doğum sonrasında çocuğun ve kendisinin sağlığını takip edebilmeli, sağlık hizmetlerine kolayca ulaşabilmelidir.

Göçmenlerde özellikle sık karşılaşılan sağlık sorunları şu şekildedir; kadınlarda istenmeyen gebelik, riskli gebelik, vitamin eksikliği, kansızlık, kronik hastalıklar, çocuklarda büyüme ve gelişim sorunu, bulaşıcı hastalıklar, tifo, sıtma, aşı yolu ile engellenecek kızamık gibi hastalıklar, ruh ve sinir hastalıkları, depresyon, bunalım olarak sıralanabilir (Savaş, Göç ve Sağlık Raporu 2016: 23). Göç edenler elverişsiz yaşam koşulları sebebi ile yolculuk sırasında hem gıdalardan hem de kirli sulardan hastalık kapabilmektedir. Özellikle vücut direncinin zayıf olması sebebi ile çocuklar risk altındadır. Kayıtlı olmayan kişiler de toplum için risk oluşturmaktadır, kaçak gelen bu kişiler herhangi bir sağlık sorunu yaşadığında yakalanmak istemedikleri için sağlık hizmetlerine başvurmamaktadır. Bahsedilen grupların bu konuda bilinçlendirilmesi, hastalıkların erken teşhisinin sağlanması ve tedavi edilmesi, psikolojik açıdan danışmanlık verilmesi hem sığınmacılar hem de yerel halk için önem arz etmektedir. Diğer bir önem verilmesi gereken konu ise sınır illerindeki Suriyeli yoğunluğu sebebi ile devlet hastanelerinin kapasitesinin yetmemesidir. Toplam hizmetin %30 ile %40'ı arasında bir oranda Suriyeli sığınmacılara hizmet verilmektedir (Orhan ve Gündoğar, 2015: 9). Bu sebeple kapasite karşılıyor ise mevcut hastanede yatak sayısının, görevli personel sayısının artırılması karşılayamıyor ise yeni hastanelerin yapılması gerekmektedir.

2.1.3. Suriye'den Sığınmacıların İstihdam Sorunu

Suriyeli sığınmacıların iş gücü piyasasına ulaşımı Türkiye'ye uyum sağlamaları için en önemli basamaklardan bir diğeridir. Bu kişilerin Türkiye'de kalma süresi uzadıkça

problem haline gelen çalışma hakları için 15.01.2016 tarihinde “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” çıkarılmıştır ve istihdama ulaşma konusunda yasal engeller ortadan kaldırılmıştır. Yönetmeliğe göre, geçici koruma sağlanan kişilere geçici koruma kayıt tarihinden itibaren altı ay sonra çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurma hakkı tanınmıştır (<https://www.tbmm.gov.tr>). Mevsimlik tarım ve hayvancılık yapacak olanlar için çalışma izni muafiyeti getirilmiştir. Tarım ve hayvancılık işlerinde çalışacak olan geçici koruma altındakilere ilişkin il ve kota sınırlaması getirme yetkisi ise Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na tanınmıştır. Özellikle tarım sektörü Suriye’den sığınmacılar için istihdam kaynağı olabilir çünkü bu sektörde genç erkek ve kadın nüfusa ihtiyaç duyulmaktadır. Suriyeli kadınların yaşlılara, hastalara veya çocuklara bakabilmesi için ilgili kurslar açılması da yararlı olacaktır. Böylece mevcut kotası dolu iş kolları yerine eksik istihdam alanları doldurulacak bu da pozitif büyümeye katkı sağlayacaktır. Bu konuda bilgilendirmeler, teşvikler ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır. (<https://www.tbmm.gov.tr/gocveuyumraporu.pdf>).

Suriyeli sığınmacıların çalışma hakkına ilişkin son düzenleme 22.10.2014’te yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği ile yapılmıştır. Yönetmeliğin 29. maddesinde iş piyasasına erişim hizmetleri başlığı altında geçici koruma kapsamında çalışma hakkına ilişkin usul ve esasların, Bakanlığın görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlendiği yer almaktadır. 29/2; Geçici koruma kapsamında olanlar Bakanlar Kurulu’nun belirleyeceği sektörde, iş kolunda ve il, ilçe, köylerde çalışma izni için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na başvurabilir. 29/4; Geçici koruma sona erdiğinde, verilen çalışma izni de sona ermektedir. Madde 11/1’e göre; Geçici koruma Bakanlar Kurulu kararı ile sonlandırılır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın 15.11.2018’deki açıklamasına göre Türkiye’de çalışma izni verilen Suriyeli sayısı 32 bin 199 kişidir.

Orhan ve Gündoğar’ın (2015), hazırladığı “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri” adlı raporda Suriyeli sığınmacıların sınır illerinde işgücü açığını kapattığı ve bölgedeki yatırım ortamına olumlu katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. “Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Haklarının Korunması ve Yaşam Koşullarının Arttırılmasında Rol Alan STÖ’lerin Üç Sınır İlindeki Çalışmalarıyla İlgili Örnek Durum Analizi” adlı çalışmada ise; Kilis, Şanlıurfa ve Gaziantep’teki Suriyelilerin tarım, inşaat sektörü, ağır metal işlerinde çalıştırıldıkları yer almaktadır (Çorabatır ve Hassa, 2013). Şanlıurfa Deniz Feneri örgütünün temsilcisi Osman Gerem, bazı Suriyeli sığınmacıların ucuz işçi olarak,

sınır illerinin dışına götürüldüklerini açıklamıştır. Bunların dışında zengin Suriyelilerin olduğu aralarında ticaret yapanların, kuyumcuların, kafe işletenlerin de olduğu yer almaktadır (Çorabatır ve Hassa, 2013: 11).

Bu araştırmalar sonucunda Suriyeli sığınmacıların çalışma hayatında yerlerini almaya başladıkları görülmektedir. Belirtilen bu grupların ekonomik açıdan kendilerine yetebilecek seviyeye gelmesi topluma uyum sağlamalarını da kolaylaştıracaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus halkın tepkisine sebep olacak haksız rekabet oluşturacak durumlardan kaçınılmalıdır. Bu kişilerin devlete maddi açıdan yük olmaması, yasal bir şekilde vergi ödemesi yerel halkın ekonomiyle ilgili endişelerini ve olası çatışmaları engelleyecektir. Polis Akademisi öğretim üyeleri; Taştan, Haklı ve Osmanoğlu tarafınca oluşturulan “Suriyeli Sığınmacılara Dair Tehdit Algısı: Önyargılar ve Gerçekler” adlı araştırmada ise vatandaşların ülkede artan işsizliğin ve azalan sosyal yardımların Suriye’den sığınmacılar yüzünden olduğunu düşünmekteyken istatistikler bu algının gerçek olmadığını aksine yardımların arttığını ortaya koymuştur.

Göçmenlerin ekonomik açıdan kendisine ve ailesine yetebildiği durumda toplumca hoş görülmeyen hırsızlık, dilencilik, gasp gibi suçlar ve çocuk çalışanlar azalacaktır. Kişinin gelirinin olmaması, ihtiyaçlarını karşılayamaması “ekonomik dışlanma” olarak ifade edilmektedir. Çalışma hayatı sadece kişiye gelir katkısında bulunmaz aynı zamanda kişinin sosyal ilişkiler geliştirmesine de olanak sağlayarak toplumla bütünleşmesini kolaylaştırmaktadır (Ö. Çakır, 2002: 86-87). Göçmenlerin göç ettiği ülkede ekonomik açıdan dışlanmasını engelleyecek olan ise en önce devlettir. Devlet kendi vatandaşlarına sosyal güvenlik kurumları aracılığı ile maddi açıdan destek olduğu gibi, istihdama erişmelerini de kolaylaştırmaktadır. Aynı şekilde ülkemize sığınan ve ne zaman gideceği belli olmayan bu kişilere de iş gücü olanakları sağlanmalı, sadece vasıfsız işlerde çalışmalarını devlet politikaları ile engellenmelidir. Savaş bitse dahi ülkesine geri dönmeyecek olan kişilerin de olduğu göz önünde bulundurulursa bu düzenlemelerin ve yaptırımların sağlanması Türkiye için zorunluluktur. Sığınmacıların yoğun olduğu bölgelerdeki konut ve işyeri sahiplerinin fırsattan yararlanmak için fiyatları arttırmasının da önüne geçilmelidir çünkü bu durumdan sadece Suriyeliler değil yerel halk da zarar görmektedir.

2.2. Suriye’den Sığınmacıların Kent Güvenliğine Etkileri

Bu bölümde ilk olarak mekân ve güvenlik arasındaki bağlantı açıklanacak daha sonra göç olgusu kent güvenliği ile ilişkilendirilerek, kentte güvenliği etkileyen unsurlar Suriyeli sığınmacılar özelinde açıklanacaktır. Göç eylemi ile birlikte farklı kültürler bir araya gelmekte ve bu durum toplumsal bağları ve kentte güvenliği etkilemektedir. Bu sebeple çalışmanın geri kalan kısmında göçün toplumsal yansıması suç teorileri çerçevesinde analiz edilecek ve entegrasyon sürecinin yol açtığı problemlere çözüm önerileri getirilecektir.

2.2.1. Kentsel Mekân ve Güvenlik İlişkisi

İnsanlar barınmaya ve güvenliğe ilk olarak, ilkçağlarda ihtiyaç duymuştur. İlk çağlarda başlayan bu ihtiyaç hala devam etmektedir. “Maslow’un İhtiyaçlar Piramidi”nde de güvenlik ihtiyacı ilk ihtiyaç olan fizyolojik ihtiyaçtan sonra gelmektedir (Maslow, 1943; Aktaran: Kula ve Çakar, 2015: 197). Her canlı içgüdüsel olarak kendini savunma ve güvende olma ihtiyacı duymaktadır. Barınma ise insan için temel gereksinimdir, dışarıdan gelebilecek olan tehlikelere karşı kendini korumak isteyen insanlar, kendilerine barınacak yerler aramışlardır. Önce mağaralar, kaleler, şehir duvarları, çevrili alanlar daha sonra evler, köyler, mahalleler, siteler oluşturan insanlar her zaman kendi yaşamlarına uygun barınma modelini seçmişlerdir. Mekân, insanla bütünleşmektedir bu yüzden tarih boyunca mekân oluşturma amaçları da yaşanan döneme ve şartlara göre değişmiştir. İnsanlar yaşadıkları mekânda kimliklerini inşa ederken mekânla bir ilişki kurarak mekâna anlam yüklemekte ve bağlanmaktadır (Göregenli, 2010: 183; Aktaran: Turut ve Özgür, 2018: 158-159). Güvenlik amacı ile oluşturulan basit mekânlar günümüzde lüks ihtiyaçlara cevap verebilen mekânlara dönüşmüşlerdir yerleşimde değişmeyen olgu ise güvenliğin sağlanması olmuştur.

21. yüzyılın en önemli sorunlarından biri şüphesiz güvenliktir bu sebeple kent ve güvenlik kavramları sık sık yan yana kullanılmaya başlanmıştır. Güvenli kent olgusu gelişmişliğin, medeniyetin bir ölçütü kabul edilmektedir. Güvenli kent yaklaşımı 1980’lerde gündeme gelmiştir ve 20. yüzyılın sonlarında güvenlik sorunu, kentin başlıca problemi olarak ön plana çıkmıştır. Özellikle 2000’li yıllarda 11 Eylül olayları ile başlayan süreçte kentsel güvenliğin küresel boyutu güvenliğe dâhil olmuştur. Güvenli bir kentte yaşamak kentlilerin ihtiyacı ve hakkı olarak “Kent hakkı” 1992 yılında kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı’nda yer almaktadır. Kentsel haklar kentlilerin çıkarlarını korumak amacıyla

tasarlanmıştır. Bu uluslararası metinde güvenlik; ”Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent.” olarak açıklanmıştır (<http://www.mo.org.tr/UIKDocs/kentselsart1.pdf>). Güvende hissetmeyen kişiler özgür olamaz ve topluma katkı sağlayabilmeleri çok zordur. Kentin gelişimi için güvenliğe, güvenli bir kentin ise gelişmeye ihtiyacı vardır. Kentte yaşayan bireyler kendini güvende hissediyorsa üretebilir, gelişebilir ve kaliteli bir şekilde yaşamlarını sürdürebilir. Kendini hep korumak zorunda kalan bir kişinin psikolojisi ve davranışları da olumsuz yönde olacak bu da çevresine ve topluma zarar verecektir.

Araştırmanın konusunu oluşturan göç özelindeki Suriyeli sığınmacıların mekânsal uyumuna bakılacak olursa; göç, kimlik arayışlarını arttırmaktadır. Farklı mekânlar arasındaki yer değişimi sadece çevresel değişikliklerle sınırlı kalmaz; göç ile yaşadıkları mekânı değiştiren kişiler seçtikleri yerleşim yerindeki toplumun sosyal ve kültürel yapısından etkilenirken aynı zamanda o toplumu etkilemektedir de. Bunun sonucunda farklı kültürlerdeki kişilerin aralarında bağ kuran “kültürel mekân” oluşmaktadır (Harunoğulları ve Cengiz, 2014: 310). Kentte bu bağı etkileyen, zayıflatan birçok sorun alanı bulunmaktadır bunlardan en önemlisi ekonomi ve eğitim alanındaki sorunlardır. Ekonomik sıkıntı yaşayan Suriyelilerin barınma ihtiyacı ile kentin yoksul bölgelerine doğru kaymaları orada gecekondularda ve çadır kurarak hayatlarını idame ettirmeleri kentte sosyo-kültürel problemlere ve mekânsal ayrışmaya sebep olmaktadır. Bu da iki toplum arasında uyum sürecini başarısız kılmakta ve kültür çatışmasını arttırmaktadır (Taş ve Tekkanat, 2018: 77). Suriyeli sığınmacıların zorunlu göçü tanımadığımız bir savaş sonrası gettolaşma örneğidir. Sadece kendine benzeyen kişiler ile oluşturulan yaşama alanlarına getto adı verilmektedir. TDK tanımına göre getto: “Bir yerleşim bölgesinin, aynı şehirden gelen insanların yerleştiği bölümü.” (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=gettocu>). Bu kişilerin içinde kendi içinde kapalı olan ve birleşmeye/bütünleşmeye istekli olmayan istekli olsa bile yapamayacak kişilerin olduğu görülmektedir. Bütünleşmenin önündeki engeller ileride sosyolojik bir soruna dönüşme ihtimalini taşımaktadır (Hatipoğlu, 2019). “İstanbul’da Suriyeliler ve Savaş Sonrası Suriye Gettoları” araştırma bulgularına göre; İstanbul’un Fatih ilçesinde yoğunluklu olarak Suriyeli yaşamaktadır. Hatta ilçede Suriyeli Çarşısı veya Küçük Suriye olarak anılan mahallelerin de olduğu görülmüştür. Burada özellikle “Akşemsettin, Ali Kuşçu, Aksaray ve Molla Gürani mahallelerinde Suriyeli kümelerinin meydana geldiği görülmüştür. Bu alanlar savaş sonrası oluşan Suriyeli gettosu niteliği taşımaktadır.” (Kavas vd., 2019: 60).

Göç eden kişilerin kente adapte olması başka bir deyişle kentleşmesi için belli süreçlerden geçmesi gerekmektedir. Kentleşme; dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması demektir. Ancak kentleşmede sadece kent nüfusunun artmasına değil aynı zamanda bu nüfus hareketine neden olan toplumsal ve ekonomik değişimlere de yer vermek gerekir. Ruşen Keleş'in tanımına göre: "Kentleşme: Ekonomik gelişmeye koşut olarak, kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir." (Keleş, 2015: 35). Kentlere olan göç sonucu bazı bölgeler bu baskıya dayanamamakta ve aşırı kentleşme ile toplumsal kontrol zayıflamaktadır.

Araştırmanın konusunu oluşturan Suriyeli sığınmacılara bakıldığında; 8 yıl geçmiş olsa dahi kente uyum sağlamaları, kentle bütünleşmeleri süreci devam etmektedir. Göç yönetim sürecinde sığınmacıları ve yerel halkı bütünleştirici ve uyum sağlayıcı çalışmalara ve politikalara bu sebeple öncelik verilmesi gerekmektedir. Bu kişilerin geldiği ülkedeki toplumun gelenek ve göreneklerini öğrenmeleri, içselleştirmeleri zaman alabilmektedir. Toplum; "Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet." olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Toplumsallaşma ise; bireyin kişilik kazanarak belli bir toplumsal çevreye hazırlanması, toplumla bütünleşmesi süreci, sosyalleşme olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019). Toplumun kendi değerlerini ve kurallarını öğrenme sürecinde başta aile olmak üzere yaşanılan mekân, gidilen okul, sahip olunan çevre, basın ve medya gibi araçlar toplumsallaşma sürecinde kişiye nasıl davranması ve yaşaması gerektiğini öğretmektedir. Göç olgusu ise bu süreci bir anda duraklatır ve sonra hızla devam ettirmeye çalışır. Böylece göç eden kişi ve göç ettiği yerdeki kişiler arasında uyum sorunu doğmaktadır. Adıgüzel, uyum sürecinin kolay atlatılabilmesi için toplumsallaşma araçlarının aynı doğrultuda olmaları gerektiğini söylemektedir (Adıgüzel, 2018: 52).

"Bütünleşme (entegrasyon) topluluktaki yapı taşlarının bir bütün olacak şekilde birbirini tamamlama durumudur." (Aksoy, 2007: 14). Kente uyum sağlayamayan bütünleşemeyen kişiler ise kendini toplumdan soyutlamaktadır. Hancı'nın belirttiği üzere; "Sahte kentleşmenin doğurduğu sonuçlar ve anomi (düzensizlik, karmaşa) de suç işlemede, güvenliği tehdit etmede etken olabilmektedir." Benlik saygısı, yaşam doyumu ve kültürlenme gibi kavramlar göçmenlerin ruh sağlığını etkilemekte onların davranışlarının değişmesine yol açmaktadır (Akıncı vd., 2015: 70). Göç kuramları özellikle asimilasyon,

kültürlenme, çok kültürlülük ve kültürel değişim kavramları üzerinde yoğunlaşmaktadır (S. Çakır, 2011: 135).

Berry'e (1997) göre göçmenlerin kültürlenme modeli dört evreden oluşmaktadır (Berry, 1997; Aktaran: Akıncı vd., 2015: 70). Bu evreler; bütünleşme, asimilasyon, marjinalleşme ve ayrışmadır. Bütünleşme, o yer ile uyum sağlama, oraya ait olma hissini ifade etmektedir. Asimilasyon, kişinin benliğinin değişmesi kültürünü değiştirmesi anlamına gelir başka bir deyişle Giddens'a göre eriterek yok etmektir ve buna "eritme potası" adını vermiştir (Giddens, 2000: 251; Aktaran: Akıncı vd., 2015: 71). Marjinalleşmede ise; kişi yaşadığı toplumdan kopuktur ve dışlanmış, kişi kendisini diğerlerinden farklı bir yöne itilmiş, ikincil konumda hissetmektedir. Marjinalleşmenin ileriki boyutuna ise ayrışma denilmektedir. Ayrışma, kişinin bulunduğu ortamdan uzaklaşması orada kendini iyi hissetmemesi ve yabancı hissetmesidir ayrışmada ağırlıkla ötekileşme vardır (Ergil, 1980: 252; Aktaran: Akıncı vd., 2015: 74). Sampson ve Groves (1989), nüfusun hızla arttığı süreçte etnik ve ırksal farklılığın toplumda özellikle gençlerin sosyalleşmesinin ve topluma uyumunun önünde engel teşkil ettiğini ifade etmişlerdir (Gürsoy, 2013: 130). Suriyelilerin Türkiye'ye adapte olabilmesi için sosyal uyum politikaları gerekmektedir. Farklı dil, din, ırk ve yaşam biçimine sahip kişilerin aniden beraber yaşayabilmesi ve bütünleşmesi yukarıda ifade edildiği üzere kolay bir süreç değildir.

2.2.2. Suriye'den Sığınmacılar ve Kent Güvenliği

Bir önceki bölümde mekân ve güvenlik ilişkisi, Suriyeli sığınmacıların kentleşme sorunu açıklanmış bu bölümde ise tezin ana konusunu oluşturan Suriyelilerin kentte güvenliği ne yönde etkilediği tartışılarak sorunlara çözüm önerileri getirilecektir. Güvenlik, toplumda yasal düzenin aksamadan yürümesi, kişilerin endişe duymadan yaşayabilmesi ve emniyetleri anlamına gelmektedir (TDK, 2019). Güvenliğin birçok boyutu bulunmakla beraber bu bölümde ağırlıklı olarak araştırmanın konusunu oluşturan kent güvenliği ve ulusal güvenlik üzerinde durulacaktır. Suriyelilerin ülke içinde yer değiştirmelerinin veya komşu ülkelere sığınmalarının sebebi de güvende hissetme isteğidir. Göçler bu açıdan "insanların güvenliklerinin sağlanıp sağlanamadığı konusunda faydalı bir ölçüt olarak kabul edilmektedir." (Aksoy, 2007: 14).

Suriyeli sığınmacıların kent güvenliğine etkilerini incelemeyen önce kentte güvenliği etkileyen içsel ve dışsal etmenlere yer vermek daha açıklayıcı olacaktır. Kentteki ekonomik,

sosyal ve kültürel olanakların kıra göre daha iyi olması sebebi ile kentte nüfus hızla artmıştır ve buna bağlı olarak kentlerde sosyal kontrol azalmıştır. Kentler, kıra göre güvenlik sorunlarının daha yoğun olduğu yerleşim birimidir. Nüfusun yoğun olduğu bu alanlarda birbirini tanımayan insanlar bir aradadır, bu çeşitliliğin avantajları olduğu kadar dezavantajları da bulunmaktadır. Kentte birbirini tanımayan insanların çok oluşu kişilerin kendini yalnız ve emniyetsiz hissetmesine neden olmaktadır. Kentte güvenlik problemlerinin artmasının bir sebebi de suça elverişli ortamların var olmasıdır. Özellikle gün içinde hareketliliğin bulunduğu alanlarda (çarşı, pazar, banka, bankamatik çevresi, yeraltı treni çıkışları, otobüs durakları vb.) gasp, hırsızlık, kapkaç, taciz, yaralama gibi ani suçlar kolaylıkla işlenebilir hale gelmiştir. Bu sebeple hem kente karşı işlenen suçların hem de toplumdaki suç oranının azaltılması, güvenliğin sağlanması için kameralarla kamuya açık alanlar izlenmeye başlanmış, özel güvenlik görevlilerinin sayısı arttırılmıştır. Bu sayede olası suçları önlemek ve suç işlendikten sonrası için de suçlu kişileri yakalamak ve mağduriyetleri gidermek amaçlanmıştır. Günümüzde kentlerin güvenliğinin sağlanması her ülke için önem kazanmıştır. 21. yüzyılda sık sık yan yana kullanılan kent ve güvenlik kavramları uluslararası metinlerde de yerini almış, kentte güvenli bir şekilde yaşamak kentlilerin hakkı olarak düzenlenmiştir. Kent güvenliğini etkileyen birçok çevresel faktör vardır bunları içsel ve dışsal etmenler olarak kategorileştirmek gerekirse; Kent güvenliğini etkileyen içsel etmenler: Mekânsal ayrışma ve sosyal dışlanmadır (Aksoy, 2007: 1-3).

“Mekânsal ayrışma; yeni orta sınıfların belirli bir ekonomik sermayeye ulaşip birlikte yaşamak istemedikleri gruplardan uzaklaşarak yeni nesil yerleşim alanı olan sitelere ve uydu kentlere göç etmelerini ifade etmektedir. Yeni orta sınıf ise son yıllarda mekânsal olarak ayrışan ve yeni kentsel mekânlara yönelen grupları ifade etmek için kullanılmaktadır.” (Gündüz, 2015: 468).

Sosyal dışlanma; yoksulluk ile beraber kullanılan durağan olmayan bir kavramdır ve bir süreci ifade etmektedir. Sosyal dışlanma, ekonominin kötüye gittiği 20. yüzyılda Fransa’da kullanılmaya başlanmıştır. 1974 yılında Fransa’nın dönemin sosyal işlerinden sorumlu bakanı uyum yaşayamayan dezavantajlı grupları şu şekilde ifade etmiştir; yaşlılar, istismar edilen çocuklar, engelli vatandaşlar, uyuşturucu kullananlar, asosyal kişiler ve aile içinde sorunları olan kişiler “sosyal uyumsuzluk” yaşayan kişiler arasında sayılmıştır (Ö. Çakır, 2002: 84). Sosyal bütünleşmenin zıttı olarak sosyal dışlanma kişinin sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel alanlardan yoksun kalması anlamına gelir. İnsan ihtiyaçları ayrılmaz bir bütündür her bireyin ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçlar birbiri ile

bağlantılı ihtiyaçlardır. Bunlardan herhangi birinin eksikliği kişiyi toplum dışına itmekte ve bunun sonucunda sosyal dışlanma meydana gelmektedir (Ö. Çakır, 2002: 83). Durkheim'a göre insanın ihtiyaçları sürekli yenilenir ve ona göre sınırsız isteklerin doyurulması imkânsızdır, bu istekleri ancak toplum kontrol edebilir. Kişi kendi iradesi ile ihtiyaçlarına sınır koyamayabilir ancak bir otorite bu ihtiyaçları düzenleyebilir (Durkheim 1986: 330; Aktaran: Çakmak, 2015: 16).

Kent güvenliğini etkileyen dışsal etmenler ise: Güvenlik sistemleri ve kent planlamalarıdır. Çağımızda güvenlik sistemleri önemli bir yer tutmaktadır. Kamera sistemleri, x-ray cihazları, metal dedektörler, kartlı geçiş sistemleri, mobese uygulaması gibi araçlarla evlerin, iş yerlerinin, eğitim kurumlarının, sokakların, pasajların, alışveriş merkezlerinin, devlet dairelerinin ve hemen hemen kamuya açık her alanın güvenliği bu sistemlerle sağlanmaya çalışılmaktadır. Kentlerde nüfusun fazlalığı ve heterojen yapı sosyal kontrolü zayıflatmaktadır ve tarih boyunca kent, suç işlemek için kolay bir yer olarak anılmıştır (Karasu, 2012: 175). 21. yüzyılda kentte yaşanan en büyük sorunlardan biri bu sebeple güvenlik sorunudur (Aksoy, 2007: 11). Korunmalı ve güvenliği olan siteler, yüksek tellerle çevrili mekânlar içeridekilerin güvende hissetmesini sağlarken dışarıdakilere kentin güvensiz bir mekân olduğu izlenimini yaratıp onların üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu güvensizlik hissini ve izlenimini azaltacak yöntemler arasında kişi sayısının az olduğu, hareketli olmayan yerlerin gece karanlık kalmasını önlemek, o alanı canlı izlemek ve güvenlik güçlerine hızlı bir biçimde ulaşma imkânını arttırmak daha iyi bir çözüm olabilir. Özellikle İngiltere'de kenti izleyen kameralar, kapalı devre televizyonlar (Closed Circuit Television Systems- CCTV) sıklıkla kullanılmaktadır (Ataç, 2007: 23). Türkiye'de ise "Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri" kurulmuştur ve bu sistemler aktif bir şekilde işletilmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü 2018 Faaliyet Raporu'na göre; Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri; kamunun düzenini sağlama, vatandaşların can ve mal güvenliğini sağlama, suç önleme, trafik güvenliğini sağlama amacı ile caddelerde, sokaklarda, kamuya açık alanlarda kurulan ve işletilen sistemlerdir. Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri: Görüntüleme Sistemi ve Plaka Tanıma Sistemlerinden oluşmaktadır (<https://www.egm.gov.tr>). Kent güvenliğini etkileyen dışsal etmenlerin ikincisi ise kent planlamasıdır. Kent Planlaması; Sanayi Devriminden sonra kentlerde çıkan sorunlara tepki olarak gelişmiştir. Kırdan kente göçün artması ile birlikte kentte sorunlar artmaya başlamıştır. Bu sorunların önüne geçmek için kent planlamaları yapılmış, mevcut alanlar en yüksek verimi sağlayacak şekilde kullanılmaya çalışılmıştır. Güvenliği sekteye uğratacak

tehdit ve riskler “güvenli kent” olgusunu kent planlamasının gündemine taşımıştır (Aksoy, 2007: 15). Güvenli kentten kasıt sadece suçun az işlendiği veya hiç işlenmediği yer demek değildir, kişiler o kentte herhangi bir yerde ve herhangi bir saatte kendisini güvende hissedebiliyorsa o kent güvenli kettir (Gündüzöz, 2016: 344). Kentte güvenli olmayan alanlar terkedilmekte ve bu alanlar suç mekânlarına dönüşebilmektedir. Kentte suçların yoğunlaştığı alanlar ise “sıcak noktalar” olarak ifade edilir (Block, 1995; Aktaran: Ataç, 2007: 18). Sıcak noktalar Brantingham (1995)’e göre üç şekilde oluşmaktadır; suçu üreten alanlar, suçu çeken alanlar ve suçun oluşmasını kolaylaştıran alanlar. Suçu üreten alanlar yoğun nüfusa sahip kentsel mekânlardır ve burada sürekli bir hareketlilik vardır. Suçu çeken alanlar ise ticari merkezler veya kent merkezleridir, bu alanlarda işlenen suçlar; kapkaç, hırsızlık, gasp gibi suçlardır. Son olarak ise suçun oluşmasını kolaylaştıran alanların otobüs durağı, metro çıkışları gibi yerler olduğunu ifade etmiştir. Günün her saati yolcu bulunduran bu alanlar da suçun oluşmasını kolaylaştırmaktadır. Toplu taşımaların çıkış noktalarının bulunduğu, sürekli hareket halinde olan kent merkezleri, çarşı veya alışveriş merkezi gibi alanlarda canlı izleme sistemleri, güvenlik kameraları, güvenlik cihazları ve özel güvenlik görevlilerinin olması caydırıcı olabilmektedir.

Suç korkusunun olduğu ve kişilerin kendini güvende hissetmediği mekânların özelliklerini Ataç (2007), şu şekilde özetlemiştir; dönüşüm gerektiren evlerin ve terkedilmiş eski yapıların olduğu alanlar suça elverişli olmaktadır. Suç korkusu ile mekân arasında iki yönlü etkileşim vardır; Mekân suç işleme için elverişli ise kişiler güvenlik endişesi ile bu alanları terk etmektedir ve bunun sonucu bu yerler ıssız kalmakta yine suç işleme potansiyeli olabilecek kişilere bırakılmaktadır (Ataç, 2007: 18-19). Kentte gelir seviyesine göre kimi yerleşim alanları suçu engelleyici yapıdayken kimi alanlar ise suçu teşvik etmektedir. Ekonomik durumu iyi olan ailelerin yaşadığı villalar ve siteler güvenliği sağlamak için teller ve duvarlarla çevrelenmiş, sıkı denetim sayesinde dışarıdan izole olmuştur. Tenha yerler ise suçların yoğunlaştığı ıssız, güvensiz alanlar haline gelmiştir. Bu alanların devlet politikaları aracılığı ile dönüştürülmesi ve kolluk kuvvetlerince sık sık kontrol edilmesi, izlenmesi gerekmektedir. Kentte her alanın güvenli olmasını sağlamak için kent planlama disiplininin ve diğer disiplinlerin iş birliği içinde olması, merkezi yönetimin halkın ihtiyacına en hızlı karşılık verebilecek yerel yönetim birimleriyle koordinasyon içinde çalışması önem arz etmektedir.

Yukarıda açıklanan bilgiler ışığında Suriyelilerin kent güvenliğine etkilerine bakıldığında; Bilindiği üzere 2011 Mart ayında “Arap Baharı” benzeri protestoların

Suriye'ye sığraması ile iç karışıklık başlamıştır. Suriye'de çatışma ortamından kaçmak isteyen Suriyeliler zorunlu göçe maruz kalmıştır (H. Yılmaz, 2013: 2). Suriyelilerin %85'i komşu ülkelere sığınmış geri kalanı ise ülke içinde yer değiştirmiştir (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 248). Türkiye'ye sığınan ve bilinen ilk grup 29.04.2011'de 250 kişinin Hatay/Yayladağı'ndan sınırı geçenler olmuştur. Türkiye bu tarihte yaptığı açıklama ile onları “misafir” olarak nitelendirmiş ve geri gönderilmeyeceklerini ifade etmiştir. Türkiye'nin bu politikası uluslararası toplumca takdirle karşılanmıştır. Türkiye, “Geçici Koruma Yasası” ile barınma, yeme-içme, sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için Suriyelileri “Geçici Barınma Merkezleri”ne yerleştirmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Nisan 2019 verilerine göre; GBM'de bulunan Suriyeli sayısı: 138.645 iken GBM dışında kalan sayı ise: 3.474.744'dür (<http://www.goc.gov.tr>). Buna göre GBM'deki sayıya oranla Türkiye'nin başta sınır kentleri olmak üzere çeşitli yerlerine dağılan sayı arasında ciddi bir fark olduğu görülmektedir.

Göç İdaresi'nin 10.10.2018 verilerine göre Suriyeli sayısının en çok olduğu 10 şehir şu şekildedir;

Tablo 2.1. İllere Göre Suriyeli Sığınmacı Sayısı

Şehir	Sayı	İl Nüfusu ile Karşılaştırma
İstanbul	560 bin 760	%3,73
Şanlıurfa*	469 bin 12	%23,62
Hatay*	438 bin 649	%27,85
Gaziantep*	404 bin 979	%20,19
Adana*	226 bin 994	%10,24
Mersin	206 bin 966	%11,54
Bursa	157 bin 965	%5,38
İzmir	139 bin 618	%3,26
Kilis*	125 bin 731	%92,23
Konya	100 bin 971	%4,63

Kaynak: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>

İşaretli olan Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana ve Kilis'te GBM bulunmaktadır. Suriyelilerin yerli nüfusa göre en yoğun yaşadığı il %92.23 ile Kilis, en az yoğunluğun olduğu il ise %0,03 oranla Artvin ve Giresun'dur.

Geçici koruma kapsamında olan Suriyelilerin 11.04.2019 tarihi itibarıyla GBM'lere göre dağılımı ise aşağıdaki gibidir;

Tablo 2.2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN GEÇİCİ
BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI
(8 İlde 13 Barınma Merkezi)**

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ŞANLIURFA (3)	Ceylanpınar	16.151	40.263
	Harran	9.566	
	Suruç	15.101	
ADANA (1)	Sarıçam	26.986	27.102
KİLİS (2)	Öncüpınar	4.217	14.736
	Elbeyli	10.513	
KAHRAMANMARAŞ(1)	Merkez	13.606	13.607
HATAY (3)	Altınözü	7.883	16.573
	Yayladağı	4.347	
	Apaydın	4.378	
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	14.077	14.069
MALATYA (1)	Beydağı	8.711	8.681
GAZİANTEP (1)	Nizip 2	3.614	3.614
Toplam			138.645
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI		3.474.744	

11.04.2019 itibarıyla

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr>.

Suriyeli sığınmacılar ilk geldiği süreçte Türk halkı onları misafir olarak hoşgörüle kabul ederken zaman geçtikçe bu durum toplumu rahatsız etmeye başlamıştır. Özellikle artan hızlı nüfus, çıkan yanlış haberler, oluşan önyargılar, ülkenin ekonomisinin kötüye gitmesi gibi gelişmeler sonucu Suriyelilerin durumu istenmeyen ve geri gitmesi merakla beklenen bir hal almıştır. Toplumun onları kabul etmesinin veya reddetmesinin Suriyelilerin psikolojilerini ve davranışlarını etkileyeceği, buna bağlı olarak olumsuz sonuçların topluma da yansıtacağı kaçınılmazdır. Devletin kendi vatandaşlarına sunduğu haklardan daha fazla hakka sahip olduklarını ve daha çok desteklendiklerini, hizmetlerin aksadığını düşünen Türk halkı, Suriyelileri birer rekabet kaynağı olarak görmeye başlamıştır. Suriyeli sığınmacılara karşı toplumun bu şekilde önyargılı olması kitlesel tepkiye neden olabilecek bir durumdur, bu da ayrı bir güvenlik riski oluşturmaktadır (Karasu, 2018: 63).

Polis Akademisi öğretim üyeleri; Taştan, Haklı ve Osmanoğlu tarafından oluşturulan “Suriyeli Sığınmacılara Dair Tehdit Algısı: Önyargılar ve Gerçekler” adlı raporda 400 kişiyle yapılan anket sonucu Suriyeliler hakkında oluşan düşüncelerin birer önyargı olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre yanlış söylemler ve nefret içeren aslı olmayan haberler ülke vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara karşı hoşgörü yerine öfke beslemesine sebep olmaktadır. Araştırma için önem arz eden güvenlik konusunda vatandaşların endişesi Suriyelilerin güvenliği olumsuz yönde etkilediği yönündedir. Fakat İçişleri Bakanlığı verilerinden yararlanılarak Suriyelilerin karıştırdıkları olayların toplam asayiş olaylarına oranının 2014-2017 arasındaki üç yıllık zaman diliminde yıllık ortalama %1,32 olduğu görülmüştür. 2017 yılında ise Suriyelilerin nüfusu artmasına rağmen bir önceki yılın ilk yarıyılına oranında %5’lik bir azalma olduğu görülmüştür (Taştan vd., 2017: 5- 7).

Suriyelilerin ve Türk halkının çatışmasını engellemek ve toplumda güvenli ortamı sağlamak için önce iki tarafın da sorunlu gördüğü alanlar tespit edilmelidir. Suriyelilerin sebep olabileceği başlıca güvenlik problemleri; ulusal boyutta yaşanan riskler ve terör, asayiş suçları, suç korkusu, düzensiz göçmenler, insan ticareti, uyum sorunu, eğitimsizlik, kayıp nesil tehlikesi ve sağlık sorunlarından kaynaklanan güvenlik riskleri olarak sayılabilir (Karasu, 2018: 59). Bu konudaki araştırmalar, anketler ve raporlar incelendiğinde Türk halkının gözünden güvenlik endişeleri, sebepleri ve çözüm önerileri şu şekilde özetlenebilir;

Suriyeli Çocuklar; Suriyeli ailelere ve doğum oranlarına bakıldığında çok sayıda çocuğa sahip oldukları görülmektedir. Bazı aileler hem eğitimsiz oldukları hem de ekonomik sıkıntı çektikleri için çocuklarını çalıştırarak geçimlerini sağlamaya çalışmaktadır. Bu durumun sonucunda dilencilik, çocuk istismarı, trafikte aksama, trafik kazaları, hırsızlık gibi istenmeyen olaylar yaşanmaktadır. Suç istatistikleri incelendiğinde kapkaç, gasp gibi suçların sokaktaki çocukların artması ile paralel olduğu görülmüştür bunun sebebi ise suç işlemenin kolay ve hızlı olmasıdır (Firat, 2008: 215). Bu da yerlilerin kendini güvende hissetmemesine sebep olmaktadır. Bu durumun önüne geçilmesi ise eğitimin zorunlu kılınması ile mümkün olacaktır. Bu konuda devlet, Suriyeli ailelerin okul çağındaki çocuklarını okula göndermesi için teşvik ederken, çocuk çalışanları da caydırıcı önlemlerle engellemelidir. Ayrıca Suriyeli kadınlara doğum öncesi ve sonrası eğitimler, seminerler verilmeli nüfus kontrolü için kadınlar bilgilendirilmelidir. Suriyelilerin çocuk çalıştırmamaları ve onları okula göndermeleri için ailenin yeterli bir gelire sahip olması gerekmektedir. Suriyelilerin önündeki çalışma engelleri kaldırılmalı, ucuz işgücü olarak kullanılmamaları, kendi kendilerine yetebilmeleri sağlanmalıdır. Eğitim çağındaki Suriyeli

ailelerin çocuklarının okula gitmesinin yanında Türk halkının çocukları okulda dışlamasının önüne de geçilmesi gerekmektedir. Suriyeli çocukların dışlanması okul başarılarını etkilerken okula gitmek istememe durumunu da doğuracaktır. Bazı aileler çocuklarını güvenlik sebebi ile bahsedilen bu gruplar ile aynı okula göndermek istememektedir. Polis Akademisi öğretim üyeleri; Taştan, Haklı ve Osmanoğlu tarafınca oluşturulan ‘‘Suriyeli Sığınmacılara Dair Tehdit Algısı: Önyargılar ve Gerçekler’’ adlı çalışmada anket sonucu vatandaşlar eğitim konusunda aksaklıklar yaşandığını ve okullarda sürekli sorun oluşturduğunu düşünürken, devlet okullarında eğitim gören Suriyeli çocuk sayısının 155.582 olduğu, bu sayının Türk öğrencilere olan oranının ise % 1’i bile bulmadığı görülmüştür (Taştan vd., 2017: 7). Bu açıdan iki taraf doğru bilgilendirmeli, uyum sürecinin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Yalan Haberler; Kamuoyunda ve basında Suriyeli sığınmacıların nasıl yansıtıldığına baktığımızda vatandaşların ülkedeki gelişmeleri takip ettiği basın birçok önemli görev üstlenmiştir. Bu görevler; haber verme görevi, eleştiri ve denetleme görevi, kamuoyunun sesini duyurma görevi, açıklama görevi olarak sıralanabilir (Akarcalı, 1989: 267). Suriyeli sığınmacılar tüm dünyada özellikle Türkiye basınında önemli bir yer edinmiştir. Milyonlarca insanın savaştan, ülkesinden kaçması ve Avrupa’ya gitme isteği ile istenmeyen sonuçlar doğmuş, binlerce insan bu uğurda hayatını kaybetmiştir. Özellikle Suriyelilerin geçici misafirlikten kalıcılığa doğru evrilmesi ile bu durumu merak eden halk gündemi sıkı sıkı takip etmeye başlamıştır. Sosyal medyada bir kısım anlayışla, misafirperverlikle onları kabul ederken, bir kısım ise istemediği bu durumu yanlış algılar yaratarak büyütme çalışmıştır. Kamu organları verileri ile sosyal medyadaki haberler bu sebeple çelişebilmektedir. Suriyeli sığınmacıları ilk başta kabul eden toplum süre geçtikçe onlarla rekabete girmeye başlamıştır. Özetlemek gerekirse bazı haberlerin veya sosyal medya paylaşımlarının hepsi gerçek olmamakla birlikte bu yanlış payı hem bilgi eksikliğinden hem de kasten yapılmış olabilmektedir. Verilen yanlış bilgiler ise yerel halkı onlara karşı kışkırtmaktadır (<https://multeciler.org.tr/suriyeli-multecilerle-ilgili-dogru-bilinen-yanlislar/>). Bu durum da Türk halkını endişelendirerek iki toplum arası gerilimi ve çatışmayı doğurma riski taşımaktadır.

İstihdam Sorunu ve Rekabet; Suriyeli sığınmacılar hayatlarını idame ettirebilmek için Türkiye’de iş bulmaya çalışmaktadır. Fakat bazı Türk işverenlerin ucuz iş gücü için Suriyelilerden yararlanması birçok kişinin işini kaybetmesine neden olmuştur. Bu da toplumun Suriyelilere karşı öfke ve kin beslenmesine yol açmıştır. Ayrıca sığınmacılara

yüksek fiyatlarda ev ve işyeri kiralamak ve bu fırsattan yararlanmak isteyen emlak sahipleri de durumu zorlaştırmaktadır. Yüksek fiyatlar karşısında bu kişiler kentin yoksul bölgelerine çadır kurmakta ve gecekondulaşmakta bu da kentte mekânsal ayrışmaya sebep olmaktadır. Burada yaşayanlar sadece kendi aralarında iletişim kurmakta kendilerini toplumdan soyutlamaktadır. İş bulamayanların diğer bir sorunu ise bu kişiler sosyal hayata adapte olamamakta suç işlemeye ve dışlanmaya itilebilmektedir. Bu sebeple dilencilik yapan veya suç işleyen kişilerin tüm Suriyeli sığınmacılara mal edilmesi de haksızlıktır ve uyum sürecini zorlaştırmaktadır (Aydemir ve Şahin, 2018: 142). Göçmen nüfus; yerleşim mekânını, konut satışı ve kiralarını, iş istihdamını, sosyal yaşamı derinden etkilemekte ve bunların doğuracağı zararlar göç yönetimi ile en aza indirilmeye çalışılmaktadır (Demirhan ve Aslan, 2015: 24). Sonuç olarak; Suriyelilerin ekonomik açıdan rekabet olarak görülmemesi için yasal bir şekilde devlete vergi ödemesi, işverenlerce kaçak olarak çalıştırılmamaları gerekmektedir. Onların zor durumundan yararlanmak isteyen bunu fırsata dönüştüren kişiler denetimler ve yaptırımlar ile engellenmelidir. Böylece haksız rekabet olmayacak, yerel halk ile sığınmacılar arasında bu konuda çıkan çatışmalar azalacaktır.

Topluma Olumsuz Etkiler; Toplumda kabul görmeyen bazı davranışlar güvenlik riski oluşturmaktadır. Örneğin Suriyeli kadınların yerel halkı rahatsız etmesinin sebebi aile birliğini bozdukları düşüncesidir. Kimi bölgelerde çok eşliliğin yaygınlaşması, evliliklerin bozulmasının sebebi bazı Suriyeli kadınların kendilerini veya kızlarını kurtarmak, Türkiye’de kalmak için zaten evli kişilerle veya yaşlı kişilerle evlendirmeleri boşanma oranlarını artmıştır. Diğer toplumsal etkiler olarak; çarpık kentleşme, etnik ve mezhepsel kutuplaşmalar, sınır illerinde göçmen nüfusun yerli nüfusu geçmesi, dil, din, kültür farklılıkları gösterilebilir (Orhan ve Gündoğar, 2015: 7). Taş ve Tekkanat (2018), “Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Arasında Bir Kent: Elazığ Örneği” adlı çalışmada halkın göçmenleri istememe sebepleri araştırılmıştır buna göre; halk onlar yüzünden kiraların, hırsızlığın, cinayetin ve daha birçok güvenlik sorununun arttığını ifade etmiştir ve Suriyelilerin ülkelerine geri dönmeyecekleri kanısına varmışlardır.

Uyum Sorunu; Göç ile yaşadığı yeri değiştiren kişiler kendi kültürlerini göç ettiği ülkeye taşımakta ve bu da uyum sorununu beraberinde getirmektedir. Yerel halk Suriyelilerin kente uyum sağlamadığını ve gerekli koşullar oluşsa bile sağlayamayacağını düşünmektedir. Ülkelerindeki iç çatışmadan kaçıp güvenliklerini sağlama amacı ile Türkiye’ye gelen bu kişiler arkalarında evlerini, ailelerini, kurulmuş olan düzenlerini bırakmak zorunda kalmışlardır. Birçok yakını kaybeden Suriyelilerin psikolojik açıdan

zarar gördüğü de dikkate alınırsa bu kişilerin ülkemize adapte olma ve yerel halkın onları kabul etme sürecinin sancılı olması çok normaldir. Suriyeli sığınmacılar Türkçe anlama ve konuşma sorunu yaşadığı için toplumla kaynaşamamakta ve uyum sorunu yaşamaktadır. Uyumun sağlanması için ne temel husus onların Türkçe dilini öğrenmeleridir (Çetin, 2016: 204). Bunun sonucunda da Suriyeli sığınmacılar sadece kendi aralarında iletişim kurmakta veya Türkçe ve Arapça bilen kişiler yardımı ile işlerini görebilmektedir. Eğitim ile tek bir kişiye bağımlı olma sorunu da ortadan kalkmış olacaktır (Yıldırım alp vd., 2017: 122). Gizewski ve Homer-Dixon'a (1995) göre; kentte dayanışma azalınca ve yüz yüze olan ilişkilerin yokluğu ile özellikle genç bireyler kentte uyum problemi çekecek ve onlar üzerinde kontrol kurmak güçleşecektir. Bu durumun önüne geçebilmek için gençlerin çalışacağı iş merkezleri ve boş vakitlerini değerlendirebilecekleri sosyal alanlar inşa edilmelidir. Ekonomik yönden yetersizlik, etnik ve ırksal farklılık, göç ve kentleşme sonucu toplumda kontrol sekteye uğramakta bu durum suça sebep olabilmektedir (Başbüyük ve Karakuş, 2010: 77). Göçmenlerin karşılaşabileceği bu engeller öngörülebilir ve hızlı çözüm getirilirse problemler azalacaktır. Göçün sadece olumsuz etkiler yaratacağı düşüncesi yanlıştır, göçmenlerin ülkenin kalkınmasına katkıda bulunması sağlıklı bir uyum sürecine ve bu yöndeki politikaların başarısına bağlıdır.

2.2.3. Suriye'den Sığınmacılar ve Kent Güvenliği Bağlamında Sosyolojik Suç Teorileri

Ekim 2019 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre 62.653 Suriyeli sığınmacı kamplarda kalırken 3.604.782 kişi ise kamp dışında yaşamaktadır (<https://www.goc.gov.tr>). Kamp dışında yaşayanlar ve yasal olmayan biçimde hayatını sürdürmeye çalışan kayıtsız kişiler kamptaki hiçbir hizmetten yararlanamamaktadır. Yakalanmamak için hiçbir sağlık kuruluşuna ve resmi kurumlara başvurmayan kayıtsız kişiler bulaşıcı hastalık, terör örgütüne bağlı olma gibi güvenlik riskleri oluşturmaktadır. Geçimini sağlamak için Suriyeli sığınmacıların dilencilik yapması, kaçak çalışması, çocuklarını çalıştırmaları gibi toplumda hoş karşılanmayan davranışlar da güvenlik endişesine ve hoşnutsuzluğa sebep olmaktadır (Özdemir, 2017: 115-116). Kayıtlı, parmak izi alınmış sığınmacılar gibi kayıtsız kişilerin de kayda geçirilmesi, güvenlik soruşturmalarının yapılması ülkenin güvenliğinin sağlanması için zorunludur.

İçişleri Bakanlığının açıkladığı veriler, Suriyeli sığınmacıların suça karışma oranının haberlerde ve sosyal medyada yansıtılmak istendiği kadar yüksek olmadığını ortaya koymuştur (<https://www.icisleri.gov.tr/basin-aciklamasi05072017>). Bu açıklamaya göre;

“Suriyeli misafirlerimizin suç işleme ve suça karışma oranları, elimizdeki verilerle karşılaştırıldığında, kamuoyuna yansıtılan verilerle örtüşmemekte, rakamlar bunun tam tersini göstermektedir.” Sosyal medyada bazen işlenen veya hiç işlenmemiş suçlar Suriyeli sığınmacıların üzerine atılmaktadır bu da toplumun kabulünü ve bu kişilerin uyum sağlamasını zorlaştırmaktadır. “Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar” adlı raporda medyada yer alan olumsuz temsillerin sığınmacılara yönelik davranışları etkiledi ifade edilmiştir (Efe, 2015: 7). Örneğin Ankara’da küçük bir çocuğa yapılan istismar söylentisi ile yüzlerce kişi sığınmacıları hedef alıp onlara saldırmıştır (bkz.: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/ankarada-suriyelilerle-vatandaslar-arasinda-gerginlik-40508566>).

Bakanlığın açıklamasına göre kampta olan veya kamp dışında kalan kişilerin güvenlik soruşturmaları yapılmıştır. “Suriyeli misafirlerimizle gerek kendi aralarında gerekse vatandaşlarımızla zaman zaman yaşanan gerginlikler son günlerde çarpıtılarak, abartılarak toplum içinde infial yaratacak bir dille aktarılmakta; misafirperverlik ve ensar ruhuyla bağdaşmayacak şekilde, başka bir boyuta taşınmak istenmekte; bu konu bir fitne, nifak ve iç siyaset malzemesi haline getirilmeye çalışılmaktadır. Suriyelilerin Türkiye’de işlenen toplam suçlara oranı Türkiye’deki toplam nüfusları göz önünde bulundurulduğunda ülkemiz genel suçlarına göre oldukça azdır.” (<https://www.icisleri.gov.tr/basin-aciklamasi05072017>). Suriyelilerin karışıkları olayların Türkiye’de yaşanan olaylara oranı 2014-2017 arasında yıllık ortalama %1,32’dir. Emniyetten alınan verilere göre bu olayların çoğu kendi aralarında yaşanan anlaşmazlıklardan, çatışmalardan kaynaklanmaktadır. Ayrıca yine aynı basın açıklamasına göre; 17 ve 27 Mayıs’ta gerçekleştirilen “huzurlu sokaklar” uygulamasında yakalanan dilencilerin bazılarının Suriyeli kılığına girmiş olduğu görülmüştür. Bu bilgiler ışığında yaşanan gerginliklerin kamuoyunda farklı yansıtıldığı görülmektedir. Birçok araştırmada da aynı sonuçlara varılmıştır. Örneğin “Göç ve Şiddet Suçları İlişkisinin İncelenmesi” adlı araştırmada Erzurum ilinden elde edilen bulgular göç edenlerin ve göç etmemiş kişilerin hemen hemen aynı oranda şiddet suçuna karıştığını göstermiştir (Delice ve Yaşar, 2014: 1).

Suriyeli sığınmacılar kendi ülkelerinde yaşanan iç savaş sebebi ile ülkemize sığınmıştır. Kimisinin amacı savaş bitene kadar burada kalmak iken kimisi kalıcı bir şekilde burada kendisine yeni bir hayat kurmaya çalışmaktadır. Suça eğilimli olanlar için önlem alınıp geri kalan kişileri bu genellemeye dâhil etmeden topluma kazandırmak gerekmektedir. Suriyelileri genel bir kategorinin içine almak yanlıştır çünkü kendi içlerinde kayıtlı, kayıtlı olmayan, kampta yaşayanlar ve kamp dışında yaşayanlar olarak

ayrılmaktadırlar ve bunların her birinin ülkeye kattığı katma değer ve ülkede yol açtığı sorunlar farklıdır. Kayıtlı olanların sağlık ve eğitim ihtiyaçları devletçe karşılanırken kayıt dışı olanlar kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılamak zorundadır, bu kişilere sosyal yardım verilmemektedir (Ağır ve Sezik, 2015: 114). Yasal olmayan kişiler karşılaştıkları sağlık sorunlarında dahi çözümü kendi çabaları ile bulmaya çalışmaktadır. Bu yüzden bu sığınmacıları yasal olmaya teşvik edecek politikalar gerçekleştirilmelidir. İşsizlik ve eğitimsizlik bir süre sonra suç olaylarının doğmasına neden olabilmektedir. Bu da kentte özellikle “sıcak noktalar” olarak adlandırılan suçun yoğun olduğu bölgelerde hırsızlık, kaçakçılık, şiddet, dilencilik gibi olayların görülmesini arttırabilmektedir (Ataç, 2007: 18). Bunun önüne geçebilmek için sığınmacılar çalışmaya teşvik edilmeli, ekonomik yönden destekleyici projeler ve iş kursları konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Böylece hem ülkede güvenlik hem de katma değer sağlanacaktır. Ancak çalışan kişiler, ekonomik özgürlüğü olan kadınlar, eğitilmiş bireyler ile topluma verilecek hasarların önüne geçilebilir.

Göç ile gelen bireyler toplumsal yapıyı kökten etkileyebilmektedir. Bu kişiler özellikle isteklerinin dışında gelişen olaylar sebebi ile yer değiştirdiğinde o yere adapte olmakta zorlanmakta, ülkenin yasasını bilmemekte ve suç işlemeye yatkın olabilmekteyken ayrıca yerleştiği topluma da zarar vererek yerlilerin suç işlemesine sebep olabilmektedir (Delice ve Yaşar, 2014: 1). Suç işlemek de diğer davranışlar gibi sosyal çevreden öğrenilmektedir (Sutherland ve Cressey, 1978; Zembroski, 2011). Buna göre yerliler de göçmenden gördüğü suç işleme olayına sonradan katılabilecektir (Delice ve Yaşar, 2014: 5). Chicago sosyologları da, sosyal organizasyonluk kuramına dayanarak suçu ve suç işleyenlerin davranışlarını açıklamaya çalışmıştır. Bu çalışmalar Chicago Okulu'nun isminin daha çok duyulmasını sağlamıştır. Araştırmalarına göre kent yaşamında insanlar birbirini tanıyamamakta, sosyal ilişkiler zayıflayıp suça neden olmaktadır. Hızlı nüfus artışının sebeplerinden olan göç olgusuna bu açıdan bakılacak olursa göç de toplumsal bağları zayıflatmakta hiç bilmediği bir yere göç eden kişi ve göç ettiği yerdeki kişiler uyum problemi yaşamaktadır. Göç hem göç edeni hem de göç ettiği yeri etkileyen bir süreçtir. Özellikle zorunlu göçlerde bu süreç daha sancılı geçebilmektedir. Suriyelilerin ülkemize gelişi de zorunlu göçe örnektir ve 8 yıl geçmesine rağmen uyum problemi devam etmektedir.

Suç işleme durumunu inceleyen Sosyalleşme teorilerine göre ise bir insan toplumda var olabilmek için sosyalleşmek zorundadır. Eğer bir kişinin sosyalleşmesi başarısız olursa belli durumlarda suç işleyebilecektir. Suçluluğu bu başarısızlığa bağlayan suçluluk teorileri,

sosyalleşme teorileri olarak geçmektedir. Bunlardan konumuzla ilgili olan ve incelenecek teori “Kültür Çatışması Teorisi”dir. Kültür çatışması teorisine göre; göçmenler ve yerel halk farklı değer ve yargı sistemlerine sahiptir. Kültür, dil, din, ırk gibi farklılıklar bu kişilerin toplumla bütünleşmesine engel olmakta ve bu da yabancılaşma, yalnızlık gibi durumların yaşanmasına sebep olmaktadır. Göç edenlerin kentleşmesi yani kente entegrasyonu bu yüzden uzun zaman almaktadır. “Bütünleşme (entegrasyon); topluluktaki yapı taşlarının bir bütün olacak şekilde birbirini tamamlama durumudur” (Aksoy, 2007: 14). Entegrasyon tek taraflı değil karşılıklı olması gereken bir süreci ifade etmektedir (Yıldırım vd., 2017: 108). Uyum konusu günümüzde sadece göç edenlerin sorunu değil gelen ülkenin de katkıda bulunması gerektiren bir hal almıştır (Taştan vd., 2018: 15). Suriyeli sığınmacıların kente uyumu için iki taraflı bir çaba gerekmektedir. Hancı (1999), ifade ettiği üzere sahte kentleşme suç işlemede etkili olabilmekte bu da güvenlik riskini arttırmaktadır (Aksoy, 2007: 4). Çağımızda kentlerde nüfus artışı baskı oluşturmakta, sosyal dayanışma ve kontrol azalmakta bu da güvenliği tehdit etmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan Suriyelilerin 2011 yılından itibaren ülkemize gruplar halinde gelmeleri ve giderek kalıcı olmaları toplumsal, ekonomik ve siyasi açıdan sorun alanları oluşturmuştur.

Hirschi'nin (1969), Sosyal Bağ Teorisi'ne göre bireyin toplumla olan bağı zayıf veya kopuk ise ahlak kurallarına daha az bağlı olmaktadır bu açıdan bakıldığında göç de sosyal bağları zayıflatabilmektedir (Delice ve Yaşar, 2014: 3). Göç sonucu sosyal uyumsuzluk yaşayan ve dışlanan göçmenler toplum için risk oluşturmaktadır. Suç işleyen kişiler incelendiğinde hiç suç işlememiş kişilere kıyasla aile, arkadaş, komşu gibi sosyal çevresiyle ilişkilerinin az olduğu görülmüştür. Başka kişilere güven duymak ve kuvvetli ilişkiler geliştirmek o yere ait hissettirmektedir bu da toplumun yararına olmaktadır (Altun ve Hira, 2011: 121). Kendini kente ait hissetmeyen ve sosyal çevresi olmayan kişi yabancılaşmakta ve toplumdaki kurallara bağlı olmamaktadır.

Göç sonucu toplumda bazı sorun alanları oluşmaktadır. Sorun alanlarının tespit edilememesi ve sorunların büyümesi sonucu hem göçmenler hem de yerleşikler bu değişim sonucunda suça eğilimli olabilmektedir (Delice ve Yaşar, 2014: 2). Fakat göç her zaman suça ve güvensiz ortama neden olur önyargısı yanlıştır. Göç ve suç arasında bağlantı kurulmasının sebebi göçten sonraki uyum sürecinde çıkabilecek sorunlardır. Göç ve suç bağlantısını içeren ilk araştırmalardan biri Sellin'in 1931 yılındaki araştırmasıdır. Bu araştırmada göçmenlerin işlediği suç oranlarının kentte yaşayan kişilere göre daha az olduğu sonucuna varılmıştır. Göçmenlerin çocuklarının ise yerel halka göre daha fazla suç işleme

eğiliminde olduğu görülmüştür (Sellin, 1931; Conklin, 2006: 85; Aktaran: Gökulu, 2010: 221). Ülkemizde ise göç ve suç ilişkisini inceleyen araştırmalar sınırlı sayıdadır. Yapılan araştırmaların bir kısmı suç verileri incelendiğinde yerlilerin ve göçmenlerin işledikleri suçların yakın oranda çıktığı yönündeyken (Delice ve Yaşar, 2014) bir kısmı ise göç ve suç ilişkisinin negatif olduğu yönünde bulgular ortaya koymuştur (Kızmaz, 2018: 564). Bu bölümde göç ve suç ilişkisi incelenecek, çevresel faktörlere göre suçu açıklayan suç teorileri açıklanacak ve bu bilgiler ışığında ne yapılması gerektiği tartışılacaktır.

Suç kavramı her ülkede değişiklik göstermektedir çünkü yazılı veya yazısız kurallar sabit değildir. Ayrıca suç dinamik bir kavramdır, süreç içerisinde suç olan davranışlar suç olmaktan çıkabilir veya bu durumun tam tersi gerçekleşebilir. Suçu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Kişi önce ailesinde sonra okulunda, sosyal çevresinde ve iş hayatında şekillenmektedir. Suçları ve suçluları inceleyen bilim dalı olan kriminolojide (suç bilimi) suçu ve suçluluğu anlamak üzerine sayıca fazla teori geliştirilmiştir. Suç teorileri, suçu ve suçluluğu çevresel, sosyolojik faktörlerde ve bireysel faktörlerde arayan iki bölüm üzerinde ağırlaşmıştır (Dolu, 2011: 34; Aktaran: Çakmak, 2015: 7). Konumuz göç olduğu için suçu çevresel faktörlerle açıklayan suç teorilerini göçle bağdaştırabiliriz. Bunlar; Anomi Teorisi, Sosyal Düzensizlik Teorisi, Genel Gerilim Teorisi, Alt Kültür Teorisi, Sosyal Bağ Teorisi, Ayrımcı Birliktelikler Teorisi ve Rutin Aktiviteler Teorisi'dir. Suçun daha iyi anlaşılması ve bu konuyla ilgili yapılacak araştırmaların katkı sağlayabilmesi için bu teorilerden yararlanmanın önemi yadsınamaz (Altun, 2011: 62). İkinci bölümde kentleşme ve suç bağlamında ele alınan sosyolojik suç teorilerinden Anomi ve Sosyal Düzensizlik Teorileri açıklandığı için bu bölümde tekrar değinilmeyecektir.

2.2.3.1. Genel Gerilim Teorisi

Amerikalı sosyolog Robert Agnew'in (1985), genel gerilim teorisine göre gerilim, kişinin istediği ve amaçladığı hedefine ulaşmada karşısına çıkan engeller sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu gerilimi aşma yollarından biri ise kişinin suç işlemesidir (Agnew, 1985; Aktaran: Delice ve Yaşar, 2014: 3). Bu açıdan bakıldığında göç sonucu oluşan kültürlerin çatışması, farklı kültürlerin çift yönlü olarak uyumu yakalayamaması, yoksulluk, nüfusun artması gibi olaylar gerilime sebep olmaktadır. Bazı bireylerin bunlara suçla karşılık vermesi bazılarının ise suç işlememesinin birçok sebebi bulunmaktadır. Kişinin nasıl yetiştirildiği, ahlak ve hukuk kurallarına bağlılığı, inanç değerleri, karakteri, cezaların

caydırıcılığı, suça eğiliminin olup olmadığı ve suçla baş etme yolları bunda etkili olmaktadır (Tezcan, 2015: 10).

2.2.3.2. Alt Kültür Teorisi

Albert K. Cohen'in 1955'te yayımlanan *Delinquent Boys: The Culture of The Gangs* (Mücrim Gençler: Çetelerin Kültürü) eserinde suç ile ilgili araştırmalarda alt kültürlerin ve çete gruplarının çalışmalarda önemsenmediğini öne sürmüştür (Güven, 2018: 181). Alt kültür teorisine göre toplumda herkes aynı kültüre, inanca, davranışa sahip değildir. Her kesimin benimsediği değer, inanç, davranış biçimleri farklıdır ve toplum bu alt kültürlerden meydana gelmektedir (Delice ve Yaşar, 2014: 3).

Durkheim'in Anomi teorisini geliştirerek 1960'lı yılların toplumsal yapısını açıklamaya çalışan Merton'a göre "her sapan davranış, bir alt grubun, alt kültürüne uygun olan, bir bireysel davranıştır." (Merton, 1964: 167; Aktaran: Dikel, 2014: 108). Merton'a göre toplumda ortak kültürel hedefler bulunmaktadır, bu hedeflere ulaşırken bireye motivasyonu sağlayan toplumdur. Kimi bireyler bu hedefleri gerçekleştirmek için yasal olmayan yollara başvurmaktadır bunun sebebi de toplumda herkesin aynı olanaklara sahip olmaması yani fırsat eşitliğinin olmamasıdır. Merton bu sapkın davranışları "gerinim" olarak ifade etmiştir. Buna örnek vermek gerekirse; toplumun kabul gördüğü kültürel hedeften bir tanesi de kişinin geçimini sağlayabilmesi yani gelirin olmasıdır. Bazı kişiler bu geliri hırsızlık, madde satışı sonucu elde eder ve bu da kuralların ihlal edilmesi yani sapma davranışdır. Kişi hem ortak kültürel hedefi gerçekleştirirken hem de istenmeyen bir davranışı gerçekleştirir yani sapma; bir normu uygularken başka bir normun parçalanabildiği bir sonuçtur. Merton bu sebeple sosyal kontrol vasıtası ile suçun önlenmesi gerektiğine vurgu yapar (Merton, 1968; Aktaran: Güven, 2018: 179). Bu teoriye göre göç yorumlandığında farklı kültüre sahip kişilerin bir araya gelmesi ve nüfusun artması sosyal kontrolü zayıflatarak dolaylı yoldan suç oluşumunu destekler.

Shaw ve McKay (1972), alt kültürün komşuluğun önemli bir bileşeni olduğunu savunmuşlardır. Mahallede denetimi sağlayan komşuluk ilişkilerinin zayıflaması veya kopması suçların artışına sebep olabilmektedir. Bunu günümüze uyarlamak gerekirse birbirini tanımayan, yıllarca aynı apartmanda yaşayan insanlar bulunmaktadır ve çevresinde herhangi bir tehlike yaşandığında haberdar olamamaktadır. Komşuluğun sıkı olduğu yerlerde ise herkes birbirini tanıdığı için bu alanlarda suç önlemek, suça müdahale etmek

daha kolaydır. Ayrıca bu alanlarda suça eğilimli olan kişiler de bu güçlü ilişki bağlarından çekinerek suç işlemekten kaçınmaktadır. Shaw ve McKay (1972), toplumda suç oranının artmasının bir sebebi olarak toplumda kabul edilebilir değerlerin yok sayıldığını ifade etmektedir. Kendilerinden sonraki çalışmalar kültürel etkileri önemsememiş yapısal faktörlere yoğunlaşmıştır fakat daha sonra başka bir çalışmada bunun önemi tekrar ortaya çıkmıştır (Kubrin ve Weitzer, 2003: 379-384).

2.2.3.3. Sosyal Bağ Teorisi

Hirschi'nin (1969), sosyal bağ teorisine göre kişinin toplumla olan bağı zayıf veya kopmuş/koparılmış ise ahlak kurallarına daha az bağlı olmaktadır bu açıdan bakıldığında göç de sosyal bağları zayıflatabilmektedir. Toplumsal bağların zayıf olması kişinin pişmanlık duymamasına sebep olmaktadır bu da vicdansızlık ile bağdaştırılmaktadır (Delice ve Yaşar, 2014: 3). Suriyeli sığınmacılar hem ahlak kurallarını hem de hukuk kurallarını bilmemektedir. Her ülkede suç tanımı farklı olduğu gibi gelenekler görenekler de farklıdır bu sebeple uyum sürecinde problemler çıkmaktadır. Bunun önüne geçmek amacı ile bu kişilere bilgilendirici seminerler düzenlenmelidir.

2.2.3.4. Ayrırcı Birliktelikler Teorisi

Edwin H. Sutherland ve Donald R. Cressey'e göre (1978), suç işlemek de diğer davranışlar gibi aileden, arkadaşan, okuldan, işten ve diğer sosyal çevreden öğrenilmektedir. Göç ile bu teoriyi bağdaştıracak olursak göçmenlerin yeni bir yere kendi kültürünü taşıması sonucu kültür çatışması olabilmektedir. Uyum içinde yaşayamayan göçmenler ve yerliler bu durumdan etkilenecek ve herhangi bir çatışma ortamında bulunan ülke vatandaşı göçmenden gördüğü suç işleme olayına sonradan katılabilecektir (Delice ve Yaşar, 2014: 5). Göç hem göçmeni hem de göç ettiği ülkedeki kişileri etkileyen sosyal bir olgudur.

2.2.3.5. Rutin Aktiviteler Teorisi

Lawrence E. Cohen ve Marcus Felson'a göre (1979), suçun var olması için suç işleyen kişileri engelleyecek kişilerin olmaması gerekmektedir. Suçu engelleyen sadece polis ve güvenliği sağlamakla görevli olanlar değildir örnek vermek gerekirse güvenlik kameraları, canlı izleme araçları, toplum gibi suçu engelleyebilecek her şey bu koruyucular yerine geçmektedir. Ayrıca Cohen ve Felson kentte suç işlemenin daha kolay olduğunu

ifade etmişlerdir (Delice ve Yaşar, 2014: 5-6). Kentte insanlar kıra göre daha çok risk altındadır, Koyuncu' ya göre kalabalık mekânların işlevi insanları risklere girmeye alıştırmaktır (Koyuncu, 2011: 49). Klasik sosyologlardan olan Simmel (1996), bu durumu şu şekilde ifade etmiştir; kentte sosyal ilişkiler karmaşıktır ve burada yaşayan kişi kırdaki yaşayan kişilerden farklı davranmak zorundadır. Kentte kişi kendini koruma refleksi ile duygusal değil mantıksal davranmaktadır (Simmel, 1996: 82; Aktaran: Koyuncu, 2011: 34). Kırdaki neredeyse herkesin birbirini tanıması sebebi ile kişilerin aralarındaki dayanışma duygusu sağlamdır. Kentlerde nüfusun kıra göre fazla olması ve iletişimin ikincil düzeyde kopuk veya zayıf olması suçun artmasına sebep olmaktadır. Bu teoride bahsedildiği üzere suç engelleyen kişilerin olmaması suçun nedeni olmaktadır. Kentte birbirini tanımayan insanların suç işleyene engel olması veya mağdura yardım etmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Göç ile yabancı olduğu yere gelen kişi de kimseyi tanımamaktadır ve bu açıdan yalnızdır. Fakat göçle gelenler ve yerel halk çatışma durumunda kendilerini koruma refleksi ile bir araya gelip gruplaşabilirler veya çete oluşturabilirler bu da ayrı bir güvenlik riski oluşturmaktadır.

Bu 7 teoriyi Suriye'den sığınmacılar ve kent güvenliği çerçevesinde yorumlamak gerekirse; Suçun yaygın olduğu alanlar nüfusun fazla olduğu veya bunun tam zıttı olan yerler olmaktadır. Kentler de bu açıdan sosyal kontrolün az olduğu alanlardır. Özellikle göç alan kentlerdeki nüfus artışının dezavantajlarından biri de sosyal kontrolü azaltmasıdır. Sosyal kontrol; bireylerin davranışlarını grupların veya toplumun sınırlandırmasıdır, bu kontrol kişinin sosyal değerlere uymasını sağlamaktadır. Sosyal kontrolün azalması da sosyal değerleri bozarak suç oranlarını arttırmaktadır (Kaypak, 2016: 43). Nüfusun yoğun olduğu yerleşim yerlerinde kişiler kendilerini korumak ve güvende hissetmek için diğer insanlarla muhatap olmak istememektedir. Kıra göre kentte birbirini tanımayan bu kişiler arasında dayanışma duygusu zayıftır. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)'e göre insanlar ne kadar birbirini tanıyorsa o kadar çok gözlem yapabilir ve müdahalede bulunabilir ve böylece suç oranları düşer (Ayhan ve Çubukçu, 2007: 45). Suriyeli sığınmacılara bakıldığında bu kişiler kültürel ikilemler yaşamakta, ülkesinden ayrılmak zorunda kaldıkları için uyum problemi çekmektedir. Önceki alışkanlıkların, geleneklerin bozulması kimlik bunalımına, sosyal kontrollerinin zayıflamasına neden olmaktadır (Yirmibeşoğlu ve Ergun, 2005: 28). Özellikle sosyoloji ve kriminoloji alanında sosyal kontrol ve suç ilişkisi sık sık akademik literatürde beraber ele alınmaktadır ve suçun önlenmesi için suç teorilerinden sosyal kontrolün önemine vurgu yapılmaktadır (Altun ve Hira, 2011: 111).

Suriyeli sığınmacılar yerleştiği yere adapte olmakta zorlanmakta ve çoğu zaman yerliler tarafından kabul edilmemektedir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki bu kişiler yasal konularda uyum sağlamada zorlanmamakta fakat geçici misafirlikten kalıcı duruma geçmeleri sebebiyle, ekonomik ve sosyal-kültürel uyumla ilgili birçok sorun yaşamaktadırlar (Yıldırımalp vd., 2017: 107). Göçmenlerin özellikle hırsızlık, gasp gibi suçlar işlemesi yerel halkın kendini güvende hissetmemesine sebep olmaktadır. Bunun tam tersi bir durumda ise göçmenlerin ucuz işgücü olarak çalıştırılması yerel halkın onları rekabet unsuru olarak görüp dışlamasına sebep olmaktadır. Ekonomik dışlanma sonucu kişinin toplumla bağı da zayıflamakta sosyal bağlar teorisine göre bu durumda da kişi ahlak kurallarına uymamaktadır, işlediği suçlardan ötürü de pişman olmamakta ve göç toplumsal bağları zayıflatan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel gerilim teorisine göre de kişinin istediği yaşamı elde edememesi, ekonomik yoksunluk, hedeflerine ulaşmada engellerle karşılaşma, kültürlerin çatışması gerilime sebep olmakta ve kişiyi suçla karşılık vermeye itebilmektedir.

Ayırıcı birliktelikler teorisi ise; kültürlerin çatışması veya uyumun yakalanamaması sebebi ile oluşan suçlarda göçmenlerin yerel halkı da etkilediğini ifade etmektedir. Buna göre kişi öğrendiği suç ortamını kendi yaratabilmekte veya o ortama dâhil olabilmektedir. Bu teoriye göre suç aile ortamından, arkadaş çevresinden, okuldan, iş ortamından ve diğer sosyal çevreden öğrenilmektedir. Bu açıdan bakıldığında göçmenlerin kendi kültürünü göç ettiği yere taşıması sonucu yerliler ile arasında kültür çatışması olabilmektedir. Topluma entegre olamayan göçmenlerden bir kısmı suç işleyebilmekte ve bu suç ortamına yerel halktan kişileri de dâhil edebilmektedir (Delice ve Yaşar, 2014: 5).

Anomi ise, sosyal kuralların, insan fiil ve hareketlerini düzenlemek hususundaki güçlerin yıkılması anlamına gelmektedir (Dönmezer, 1994: 358; Aktaran: Çakmak, 2015: 17). Robert K. Merton, Emile Durkheim'in analizleri üzerine kurmuş ve anomie teorisini geliştirmiştir. Anomie kavramını bu açıdan sapkın olan davranışları tanımlamada kullanmıştır. Bu teori 1938 yılında yayınlanan "Sosyal Yapı ve Anomie" adlı makale ile ortaya atılmıştır. Teoriye göre Anomie; kuralsızlık, normsuzluk demektir ve suçun olmadığı toplum düşünülemez. Anomie başka bir deyişle kişinin toplumsal değişimden sonra kurallara nasıl uyacağını ve bağlı olacağını, nasıl uyum sağlayacağını bilememesidir. Durkheim'a göre bu durumda kişinin topluma uyum sağlaması, toplumla bütünleşmesi zorlaşır (Karasu, 2012: 177). Eğer bir toplumda yaşayanlar eşit şartlara sahip olamıyorlar ve dışlanıyorlar ise sapkın davranışlar ortaya koyabilir. Buna örnek olarak Almanya'daki

yabancıların ihmal edildikleri için suça yöneldiklerini ifade etmiştir. Almanya'daki yabancı gençlerin geleceklerini şekillendirememesi “Anomi Teorisi” ile açıklanabilir. (Yıldırım, 2004: 99). Merton, Anominin işaretlerini dört şekilde açıklamaktadır;

- 1) Toplumdaki liderlerin halkın ihtiyaç duyduklarına kayıtsız kaldığına dair algı,
- 2) Kuralların olmadığı ve düzensiz bir toplumda başarının düşük olacağına yönelik algı,
- 3) Hayattaki amaçların gerçekleşmesinden çok geriye gittiğine dair bir algı,
- 4) Kişinin psikolojik açıdan yardım alması için ilişkilere güven duymayacak hale gelmesi (Merton, 1964: 164-165; Aktaran: Dikel, 2014: 108).

Toplumda düzeni sağlayan bazı kurallar vardır bunlardan temel olanlar; din kuralları, örf ve adetler, yasalar, görgü kurallarıdır. Eğer bunlar sekteye uğrar veya önemini/geçerliliğini yitirirse kişileri caydırmaz sonuç olarak da kuralsızlık doğar. Kuralsızlığın yaygın olduğu yerlerde ise kişiler daha çok suç işleyebilmektedir. Merton'un bahsettiği ilişkilere güven duymama durumu ise günümüz kentlerinde sık yaşanan bir problemi özetlemektedir. Kentlere göre kırdaki herkes birbirini tanır ve yardımlaşır, akraba ve komşu ilişkileri kuvvetlidir. Yardımlaşma, dayanışmanın sağlanması, kişiler arasında duyulan güven, kamusal faaliyetlere ve sivil topluma katılımı açıklayan “sosyal sermaye” kavramı bu bağlamda önem taşımaktadır. 20. yy. sonlarından itibaren sıklıkla kullanılan bu kavramın özünü Smith, Marx, Durkheim, Weber gibi öncü düşünürler de dile getirmiştir (Altun ve Hira, 2011: 112). Sosyal sermayenin zayıflaması sosyal kontrolün azalmasına neden olmaktadır (Zahir, 2012: 64). Suriyeli sığınmacılar zorunlu olarak ülkelerini terk etmişlerdir. Hiç bilmedikleri bir ülkeye adım atmaları, psikolojilerinin hali hazırda iyi olmaması, farklı kültür ve yaşam tarzları birçok sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında hem yerlilerin hem de sığınmacıların uyum sağlamanın önünde birçok engel olduğu görülmüştür. Bu sorun alanları birbiriyle bağlantılı çözülmesi gereken unsurlardır. Eğitim, sağlık, istihdam, barınma, beslenme, sosyal yaşam gibi ihtiyaçlar uyum sürecini etkilemektedir. Bir sonraki bölümde göçmenlerin kente uyumunun ve toplumsal kabulün kent güvenliğine etkisi tartışılacaktır.

2.3. Suriye'den Sığınmacıların Kente Uyumu ve Toplumsal Kabul

Bu bölümde Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kent güvenliğine ait risk algılarının açıklanabilmesi için yapılan anketler, mülakat sonuçları, araştırmalar ve basında yayımlanan haberler ile kısa bir medya analizi yapılacak ve yorumlanacaktır. İki toplumun uyumsuzluğunun doğurabileceği riskler üzerinde durulacaktır.

6458 sayılı YUKK 96. maddede “Uyum” başlığında; “Genel Müdürlüğün yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan uyumlarını kolaylaştırmak, bağımsız hareket edebilmeleri için bilgi ve beceriler kazandırmak amacı ile kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabileceği” ifadesi yer almaktadır. Yine aynı maddede; yabancıların, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerini öğrenebilmeleri için düzenlenen temel kurslara katılabileceği yer almaktadır. Ayrıca “Yabancılar için bilgilendirici etkinlikler, uzaktan eğitim gibi sistemler Genel Müdürlük tarafından kamu kurum ve kuruluşları ile STK’larla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır” şeklinde ifade edilmiştir (<http://www.mevzuat.gov.tr>).

Dönemin başbakanı Binali Yıldırım, 15.12.2017’de Göç ve Uyum Sempozyumundaki açıklamasında, göç ve mülteci konularının daha iyi koordine edilebilmesi için bütün yetkinin Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne devredileceğini açıklamıştır (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 249). Suriyelilerin ve Türk halkının karşılıklı uyum problemini çözmek için kurumların ve kişilerin var olan mevcut kaynaklarını birleştirmesi gerekmektedir.

Uyum; topluluktaki yapı taşlarının birbirini tamamlaması sürecidir. Aynı ailede yetişen ve beraber yaşayan aynı kan bağına sahip kişiler arasında bile çatışma olurken zorla yerinden edilen farklı dile, dine, ırka, gelenek ve göreneklere bağlı kişilerle uyum sağlayabilmek çok da kolay olmamaktadır. Bu açıdan hem yerel halk uyum sorunu yaşamakta hem de göçmenler zorlanmaktadır ve bu çok normaldir. Göçmenler kabul edildiği ortamda daha rahat ve güvende hissederken, istenmediği çatışmanın olduğu ortamda farklı davranışlar sergileyebilmektedirler. Suriyelilerin ülkeye uyum sağlayabilmesi için önce Türkiye’nin siyasi yapısını, konuştuğu dili, hukuk sistemini ve haklarını, yükümlülüklerini bilmeleri gerekmektedir. Uyum sorunu yaşanması hem sosyal açıdan hem

de maddi açıdan topluma yük olmaktadır. Göçün krize değil fırsata çevrilmesi uyum sürecine ve bunun başarısına bağlıdır. “Uyum: göçmenlerin kültürel, sosyal, ekonomik açıdan topluma dâhil edilmesi, aidiyet hissinin geliştirilmesi, farklılıklar ile beraber yaşama inancının oluşturulması” olarak tanımlanabilir (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 253).

Türkiye’de “misafir” kabul edilen Suriyeli sığınmacılarla ilgili zaman ilerledikçe ve iç savaş uzadıkça kabul kültürü ve uyum tartışmaları meydana gelmiştir. Göçmenlerin sorunları tespit edilerek topluma uyumunun sağlanmasının önündeki engellerin ne olduğu belirtilirse süreç daha kolay olacaktır. Bu konu hakkında 23. ve 24. Yasama Dönemi’nde Türkiye’de bulunan mülteci, sığınmacı, göçmenlere ilişkin alt komisyon oluşturulmuş, çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Alt Komisyonun kurulmasının amacı Suriye’de çıkan iç savaş sonrasında Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin ülkemizdeki hukuki statüsünün belirlenmesi, yararlandıkları hizmetlerde yaşanan sorunların ve eksiklerin neler olduğunun tespiti, GBM’lerde bulunan Suriyelilerin sorunlarının saptanması ve hukuk alanında da günlük hayatta da karşılaştıkları sorunların çözülmesi için ne yapılması gerektiğini belirlemektir (<https://www.tbmm.gov.tr/gocveuyumraporu.pdf>).

Batılı ülkeler tarafından göçmen kabulleri zorlaştırılmış, göçmenlere yönelik sıkı politikalar ve negatif davranışlar sergilenmeye başlamıştır. Sıkı prosedürlerin sebebi olarak göçmenlerin yeni yere adapte olamama sorunu gösterilmektedir (Yıldırımalp vd., 2017: 108). Aynı dile, dine, ırka, kültüre sahip olmayan kişilerin bir anda beraber yaşayabilmesi hiçbir zaman kolay olmamıştır ancak devletin rasyonel politikaları ile uyum sağlanabilir ve olası krizlerin önüne geçilebilir. Göç hareketi ile birlikte karşılıklı kültür etkileşimi doğmaktadır göçmenler ve yerel halk birbirinin geleneklerini göreneklerini öğrenip bu sayede beraber yaşayabilmektedir (Karpat, 2013: 82; Aktaran: Tümtaş ve Ergun, 2016: 1352). Böylece toplumsal etkileşim başlamış olur fakat etkileşim sorunlu olduğu, sekteye uğradığı hallerde toplum ayrışır ve uyum sorunları başlar. Etkileşim sorunsuz işler ise kültürleşme ve entegrasyon yani bütünleşme sonucunda toplumsal değişme görülür (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1352). Kültürleşme, göç edenler ile göç edilen yerdeki kişileri etkilemektedir (Turut ve Özgür, 2018: 158). Farklı kültür, dil, din ve ırka sahip bu kişiler geldikleri ülkenin konuşma diline ve yaşamına hemen adapte olamamakta bu süreçte doğal olarak uyum sorunu çekmektedir. Bazen kendi içlerinde çıkan tartışmalar bazen basında yanlış yansıtılmaları bazen de suça eğilimli olanların tespit edilememesi sebebi ile genellemeye maruz kalmaktadırlar.

Sığınmacıları yasal olmaya teşvik edecek politikalar gerçekleştirilmelidir. Terör örgütüne bağlı olan kişilerin de sınırı geçmesi ve göç yollarını kullanması ülke güvenliği için tehlike oluştururken suç alanında tüm Suriyelileri genellemeye sokmaktadır. Ülkelerindeki ortamdan kaçmak isteyen sığınmacılar ve yasadışı gelen göçmenler terör ve diğer suç örgütlerince kullanılmaya, ikna edilmeye açık kişilerdir (Korkmaz, 2016: 100). Bir diğer konu ise güvenlik anlamında sorun yaratan göçle gelen kişilerin acilen ülkelerine geri gönderilmesini sağlamak olmalıdır. 1982 Anayasasının “Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti” başlıklı 23. Maddesine göre; “... Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.” Burada görülmektedir ki yerleşikleri güvende tutmak ve kentteki hızlı nüfus artışının sebep olacağı sorunların önüne geçmek için yasal bir düzenleme mevcuttur. 1982 Anayasasının 19. Maddesi de herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğine sahip olduğuna yer vermiştir. Bu bakımdan “güvenlik hakkı” anayasal bir hak olarak düzenlenmiştir (Negiz ve Yalçın, 2018: 334). Güvenlik merkezi idarenin sorumluluğunda olan kamusal hizmettir. Güven ortamını zedeleyen en önemli unsurlardan biri de uyum sorunudur. Kişinin yeni yerleşim yerine adapte olabilmesi için kendisine, devlete ve topluma büyük görev düşmektedir. Göçle gelenlerin topluma katkıdan çok zarar vereceği görüşü hâkimdir fakat göç süreci başarılı olursa bu kişiler uyum sağlayabilirse ülke için avantaj olacaktır (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 241). Suriyelilerin durumunun kalıcı mı yoksa geçici mi olacağı net olarak bilinmemektedir. Devlet bu sebeple göçün topluma verebileceği zararı en aza indirgeyecek, uyumu kolaylaştıracak politikalar oluşturmalıdır. Bir sonraki bölümde bu politikalara ve politikaları şekillendiren gelişmelere detaylı bir şekilde yer verilecektir.

3. BÖLÜM

3. TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKALARI VE YÖNETİMİ

Bu bölümde Geçici Koruma Yönetmeliği’ne, Suriyelilerin Türk vatandaşı olma şartlarına, Türkiye’nin göç politikalarına, Kamu yönetiminin uyum konusundaki rolüne değinilecek ve son olarak göçle ilgili çalışmalar yapan STK’lara yer verilecektir.

3.1. Türkiye’nin Göç Politikalarına Yön Veren Gelişmeler

Bu bölümde Türkiye’nin Göç Politikaları ve Yönetimini şekillendiren gelişmeler dönemler halinde incelenecektir. Türkiye tarih boyunca hem göç almış hem de göç vermiş bir ülkedir. Önemli jeopolitik konumu ile transit ülke görevi de gören Türkiye’nin bu durumu göç politikalarını şekillendirmede etkili olmuştur. Göç politikalarının başarılı olmasının koşulu her ülkenin kendi göç politikasını özgün biçimde belirlemesine bağlıdır.

Göç eden kişi sayısının artması devletlerin göç politikalarını yeniden gözden geçirmesini ve yeni düzenlemeler yapmasını gerektirebilmektedir (Demirhan ve Aslan, 2015: 24). Türkiye’de de bu durum 2011 Mart ayından itibaren ülkemize sığınan 3,5 milyonun üzerinde Suriyeli akınından sonra gerçekleşmiş, göçle ilgili düzenlemeler gözden geçirilmeye başlanmıştır. 2017 sonu itibariyle Suriyeli sığınmacılar dışında Irak, İran, Afganistan gibi ülkelere uluslararası koruma için ülkemize gelen 300.000 sığınmacı bulunmaktadır. Türkiye’de bugün 3,5 milyonu geçici koruma statüsü ile 300.000’i uluslararası koruma başvurusu ile 600.000’i ise ikamet izniyle olmak üzere neredeyse 190 farklı ülkeden, toplam 4,3 milyon göçmen yaşamaktadır (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 242).

Türkiye’nin göç politikalarına etki eden üç önemli gelişmeden bahseden Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) raporuna ek olarak AB’ye olma sürecini ve 2011 Nisan ayından itibaren ülkemize gelen Suriyelileri ekleyerek beş gelişmeden bahsedilebilir. Türkiye’nin göç politikalarını etkileyen gelişmelerin kısa bir tarih içerisinde incelenmesi bu konudaki kamu politikalarını anlamak için oldukça önemlidir (ORSAM, 2012: 15). Bunları dönemlere ayıran raporu kısaca özetlemek gerekirse;

Birinci dönem gelişmesi olarak 19. yy. sonundan 20. yy. başlarına kadar kitlesel göç alan Türkiye, soğuk savaşın bitmesinden sonra da yoğun bir şekilde göçe maruz kalmıştır. Ülkelerindeki çatışmalardan kaçan birçok kişi/grup Türkiye’ye yerleşmek veya Türkiye’yi

transit ülke olarak kullanma amacıyla akın etmiştir. Türkiye 1923 yılından itibaren milli kimliği oluşturmak için Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı olan göçmenleri Türkiye'ye yerleştirmek amacı ile adımlar atmıştır. Türkiye'de göçmenler, sığınmacılar ve mülteciler ile ilgili bütünüleyici bir yasal düzenlemeyi içinde barındıran ilk politika belgesi 14.06.1934 tarih ve 2510 Sayılı İskân Kanunu olmuştur (Örselli ve Babahanoğlu, 2016: 2066). Kanunun 3. Maddesi Türkiye'ye göç etme hakkı olanların sadece Türk soyundan meskûn veya göçebe kişilere, aşiretlere ve Türk kültürüne bağlı meskûn kişilere verilmesini öngörmüştür. Yine aynı maddede mülteci şu şekilde tanımlanmıştır; Türkiye'de yerleşme amacı olmayıp bir zaruret ilcasile muvakkat oturmak üzere sığınanlara (mülteci) denir (<http://www.resmigazete.gov.tr>). 2510 sayılı kanun 26.09.2006 tarihinde yine aynı isimle 5543 Sayılı İskân Kanunu olarak değişmiştir.

İkinci döneme bakıldığında; Türkiye soğuk savaş döneminde NATO'ya girmesinden sonra önemli bir konumda olan göç politikalarını sınırlamak zorunda kalmıştır. Türkiye cephe ülke konumuna gelmiştir (ORSAM, 2012: 15)

Üçüncü dönemde; Türkiye “Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme”yi 24 Ağustos 1951 tarihinde imzalamış ve 29 Ağustos 1961 tarihinde ihtirazi kayıtlarla onaylamıştır (www.danistay.gov.tr).

Dördüncü dönemde ise; Türkiye'nin AB'ye üyelik müzakereleri süreci başlamış ve Türkiye'nin iltica ve göç mevzuatı, göç politikaları AB müktesebatına uyguna hale getirilmeye çalışılmıştır (Demirhan ve Aslan, 2015: 57). Türkiye'nin oluşan yeni göç olgusuna uyarlanmış kendine özgü politikalara ihtiyacı vardır. Göç hareketlerinde farklılığın artması ve buna yönelik yasal düzenlemelerin AB politikaları ile harmanlanması karışık bir durum oluşturmuştur (İnan, 2016:30). AB'nin göç politikaları yasal olmayan göç ile savaşmak ve yasal göçün düzenli olmasına yöneliktir. Bu göçlerin denetimlerle planlı bir şekilde olmasını sağlamak ilk hedeftir. Türkiye böylece göç hakkında politikalarını ve uygulamalarını uyum süreci ekseninde kurumsallaştırmıştır. AB politikasıyla uyum içinde olan ilk kurumsal yapılanması ise Göç Çalışma Grubu olmuştur. Buna göre bu grup; “İltica, Göç ve Dış Sınırların Korunması Görev Gücü kapsamında kurulan; Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı” temsilcilerinden oluşmaktadır (<http://www.goc.gov.tr>).

Son olarak beşinci dönemdeki gelişme; çalışmanın konusunu oluşturan Suriyelilerin ülkelerindeki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınmaları olmuştur. Türkiye geçici korumayı 04.04.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91'inci maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 13.10.2014 tarihli ve 6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde sağlamaktadır. Türkiye, ülkesinden kaçıp kendisine sığınan bu kişilere “Geçici Koruma Statüsü” vererek Türkiye’de kalmalarını sağlamıştır.

Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye, Suriyeli sığınmacılara 2011’den beri “açık kapı politikası” izlemektedir (www.goc.gov.tr). Ülkemiz Suriye vatandaşlarını kabul etmiş ve yardımda bulunmuştur. Fakat uluslararası kuruluşların bu kişilere kayıtsız kalmaması, duyarlı olması ve ekonomik yardımda bulunması gerekmektedir. Uluslararası toplumun etkin desteği ve işbirliği zaman geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır (Özdemir, 2017: 132). Tüm yükün Türkiye’ye kaldığı ve sadece Türkiye’nin duyarlı olduğu senaryo ülkemiz için ve göçmenler için sağlıklı olmayacaktır. Ülkelerindeki karışıklığın bitmesini bekleyen Suriyeli sığınmacı olduğu kadar iç savaş bitse bile Türkiye’de kalacaklar da vardır. Bu açıdan ülkemizin buna hazırlıklı olması ve buna göre devlet planlamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. İçişleri Bakanlığı’nın 06.04.2019 tarihinde açıklamasına göre ülkesine geri giden Suriyelilerin sayısı 321,93’tür. İçişleri Bakanlığı’nın 08.03.2019 tarihindeki açıklamasına göre ise Türk vatandaşlığına geçen Suriyeli sayısı 79.894’tür (<https://multeciler.org.tr>).

2009 tarihli 5901 sayılı Türk vatandaşlığı kanununa göre Türk vatandaşlığı doğumla veya sonradan kazanılmaktadır. Kanunun 6. Maddesine göre; “Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder.” 7. Maddede soy bağı ile kazanılan vatandaşlık açıklanmıştır buna göre; “Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır.” Türk anne ve yabancı babanın evlilik birliği dışında doğan çocuğu da Türk vatandaşıdır. Fakat yine aynı maddede “Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.” İfadesine yer verilmiştir. 8. Maddeye göre; “Türkiye’de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşıdır.” Doğumla ve soy bağı ile kazanılan vatandaşlık açıklandıktan sonra Suriyelilerin durumunu netleştirebilmek adına sonradan kazanılan vatandaşlık koşulları aşağıdaki gibidir:

Madde 9: “Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir.”

Madde 10: “Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.”

Madde 11’ e göre; “Türk vatandaşlığına geçmek isteyen bir yabancının başvurabilmesi için şartlar şu şekildedir;

a) Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,

b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,

c) Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,

ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,

d) İyi ahlak sahibi olmak,

e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,

f) Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,

g) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartları aranır.” (<https://www.tbmm.gov.tr>).

Suriyelilerin ülkemizde 8 yıldır bulunması başvuru hakkını sağlamış olsa da kanundaki kriterleri sağlaması vatandaşlığı kazanma şartlarını yerine getirdiği anlamına gelmemektedir. Şartların incelenmesi sonucu onaylanabilir veya reddedilebilir. Türkiye’de doğan ama Türkiye’ye kendini ait hissetmeyen kişiler de ileride sosyal bir problem olabilir.

Türkiye, Suriyeli sığınmacıların bir kısmına ev sahipliği yapmakta bir kısmı için de bir geçiş ülkesi konumundadır. 2011 yılından itibaren Suriye’deki iç savaştan kaçan Suriye’den sığınmacılar güvenilir yer olarak Türkiye’yi görmüşlerdir (Çetin ve Uzman, 2012; Aktaran: Apak, 2014: 55). Türkiye ve Suriye arasında 2009’da karşılıklı vizelerin

kaldırılması ile girişler ve çıkışlar artmış, karmaşıklaşmıştır ve kısmi kontrollü olan 911 km uzunluğundaki sınır göçmenlerin kontrol edilemeden geçmesine sebep olmuştur (Erdoğan, 2014: 8). 15.10.2018 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre; ülkemizde toplam kayıtlı Suriyeli sayısı 3.577.792'dir (www.afad.gov.tr).

2012 yılında UNHCR'in hatırlatması ile hükümet, resmi açıklamalarında "misafir" yerine "geçici koruma" kavramını kullanmaya başlamıştır. "Geçici Koruma" kavramı, krizin ikinci yılında 14 Nisan 2013'te YUKK'un 91. Maddesi'nde yer almaktadır. Türkiye böylece göçmenlere "geçici koruma statüsü" vererek kalmalarını sağlamıştır (Çorabatır ve Hassa, 2013: 4). Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 7. Maddesine göre: Geçici koruma; Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır (Geçici Koruma Yönetmeliği; <http://www.goc.gov.tr>). Bakanlar Kurulu aksi bir karar almadığı sürece geçici koruma sadece geçici koruma ilanından sonraki yabancılar için geçerlidir. Geçici korunanlar, kanuna göre belirlenen uluslararası koruma statülerinden herhangi birini doğrudan elde etmiş sayılmamaktadır (Geçici Koruma Yönetmeliği, <http://www.goc.gov.tr>).

Türkiye, "Geçici Koruma Yasası" ile beslenme, barınma, güvenlik gibi sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Suriyeliler ücretsiz barınma merkezlerine yerleştirilmiş onlara her türlü maddi- manevi destek sağlanmaya çalışmıştır. Yine 7 Mayıs 2018 tarihi itibari ile Göç İdaresi verilerinden alınan verilere göre GBM toplam mevcudu 223.334 ve bunların 217.356'sı Suriyeli, 5.978'i Iraklıdır (www.afad.gov.tr). Bu Barınma Merkezlerinin başka bir ifade ile kampların koşullarının ve hizmetlerinin iyi olduğu yönünde ifadeler mevcut olmasına rağmen sıkı giriş ve çıkış kontrolleri bu kişileri kamp dışında yaşamaya itebilmektedir (H. Yılmaz, 2013: 9). Fakat Türkiye'deki kampların koşulları diğer ülkelere nazaran çok iyi durumdadır ve aniden gelen milyonlarca insana karşı kriz yönetimini ve misafirperverliğini gösteren ülkemiz uluslararası kuruluşların da takdirini kazanmıştır (Güçer vd., 2013:10).

Türkiye'nin göç politikasını oluşturan hukuki düzenlemelerden bir kısmı şu şekildedir; 2510 sayılı İskân Kanunu, 5682 sayılı Pasaport Kanunu, 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun, 1994 Yönetmeliği olarak bilinen Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni

Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun (<http://www.goc.gov.tr>).

Son olarak ise 2013 tarihli 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmiş göçle ilgili idari yapıların kurulmasına zemin hazırlanmıştır. Göç politikasının nasıl olacağı ve nasıl uygulanacağı bu kanunla belirlenmiştir (Demirhan ve Aslan, 2015: 45-46).

3.2. Türkiye’nin Göç Yönetimi

3.2.1. Merkezi Düzeyde Göç Yönetimi

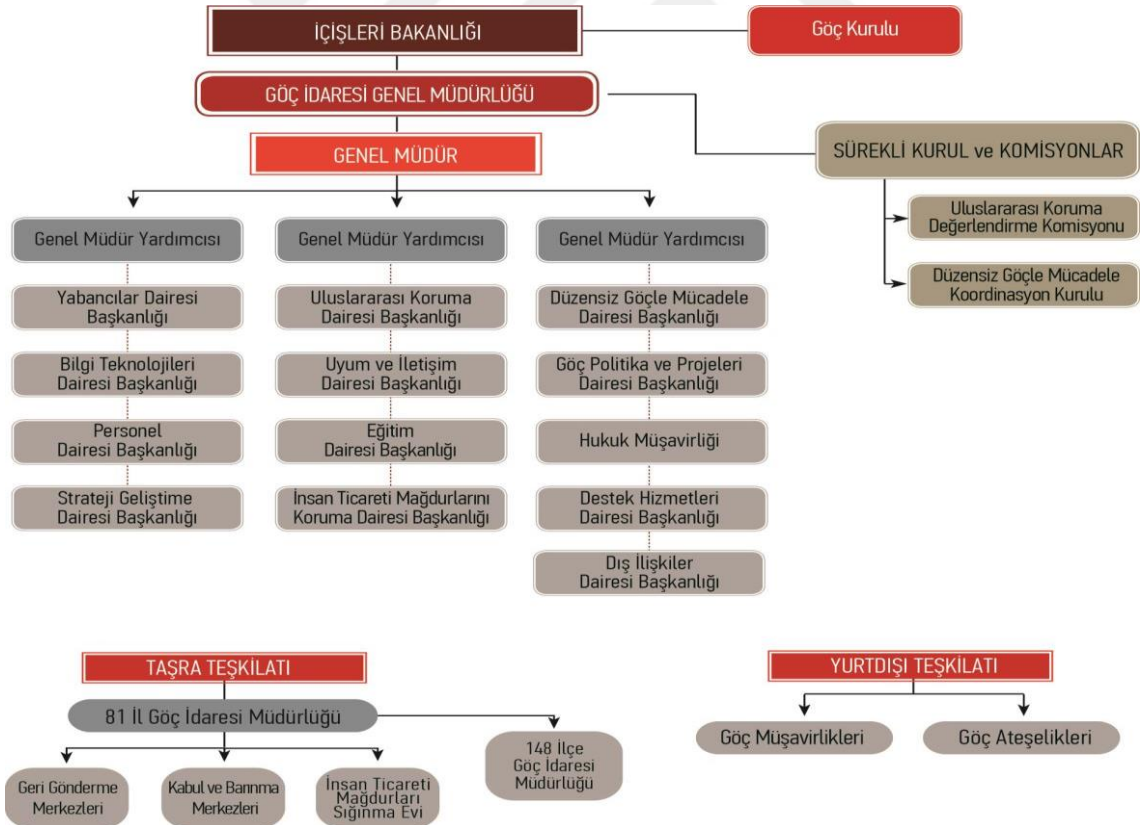
6458 sayılı YUKK’un düzenlemiş olduğu yönetim şekli merkezi yönetimin ve taşra uzantısının eli ile yürütülmektedir. Göçle ilgili kurumsal yapılanmalar bu yüzden başkentte örgütlenmiştir ve taşra teşkilatlarının kararlarını, politikalarını uygulamaktadır (Demirhan ve Aslan, 2015: 46). Göçle ilgili politikaların genel hatlarını belirleyen ve uygulanmasını denetleyen Bakanlar Kurulu’dur.

Bakanlar Kurulu politikaları belirleme ve uygulanmasını denetlemede en üst belirleyici olsa da bazı çalışmalarını az üyeli kurul ve komisyonlar aracılığı ile sağlamaktadır. Bu kurul ve komisyonlarda bakanlar veya bakanlıklar görevlendirilir (Güler, 2013: 156; Aktaran: Demirhan ve Aslan, 2015: 47). Göç yönetiminde görev yapması için de 04.04.2013 tarihli, 6458 YUKK’un 105. Maddesi ile Göç Politikaları Kurulu kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçince 703 sayılı KHK ile kaldırılan Göç Politikaları Kurulu 13.09.2018 tarihinde 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile “Göç Kurulu” ismiyle yeniden yapılandırılmıştır. Göç Kurulu; İçişleri Bakanının başkanlığında, İçişleri Bakanlığınca belirlenen bakanlık ve kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur. Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine toplanmaktadır. Türkiye’nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekle görevlidir (www.goc.gov.tr). Kurulun sekretarya hizmetleri Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Türkiye’de göç yönetiminden sorumlu kurum Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’dür. 04.04.2013 tarihli, 6458 YUKK’un 103. Maddesi uyarınca; Göçle ilgili politikaların ve

stratejilerin uygulanması için gereken kurum ve kuruluşların koordinasyonunu sağlama, yabancıların Türkiye'ye giriş ve kalışlarının, çıkış ve sınır dışı edilmelerinin, uluslararası koruma ve geçici koruma, insan ticareti sebebi ile mağdur olanların korunmasıyla ilgili işleri yürütmesi için İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkileri; göçle ilgili mevzuatı, idari kapasiteyi geliştirmek, politika ve stratejileri belirlemek ve bu konu hakkında çalışmalar yapmak, göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek, uyumun sağlanmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek, düzensiz göçle ilgili tedbirler almak, kurum ve kuruluşlar arasında düzeni sağlamak gibi görevleri bulunmaktadır. 2013 yılından önce sadece göçle ilgilene ve göç politikalarını düzenleyen, çalışmalar yapan kurumsal yapı yokken Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması ile bu alanda önemli bir adım atılmıştır (Örselli ve Babahanoğlu, 2016:2071).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 106. Maddesinin 1'inci fıkrasına göre; Genel Müdürlük; merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatından oluşmaktadır. Göç İdaresi Müdürlüğü'nün teşkilat şeması aşağıdaki gibidir (www.goc.gov.tr).

Kaynak: www.goc.gov.tr.

Şekil 3.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Teşkilat Yapısı

Türkiye'nin aktif şekilde katıldığı, göç yönetimi alanında çalışan uluslararası kuruluşlar ve çalışma grupları ise şu şekildedir;

- Budapeşte Grubu
- Uluslararası Sınır Polisi Konferansları
- CIREFI (Ab-Yasadışı Göç ve Sınır İhlalleri Konusunda Bilgi Değişim Merkezi)
- SECI Çalışma Grupları
- İstikrar Paketi -İnsan Ticareti Görev Gücü
- AGİT İnsan Ticareti Eylem Planı

Türkiye kendisine sığınan Suriyelilere açık kapı politikası uygulayarak onları kabul etmiştir ve gelen Suriyeli sayısı tahmin edilenin üzerinde olmuştur. Geçici koruma altında bulunan bu yabancılar misafirlikten çıkıp kalıcı olmaya başlayınca Türk halkının tahammülü azalmış, çeşitli tepkiler oluşmaya başlamıştır. Bu durumun kitlesel tepkiye dönüşmesi ciddi güvenlik riski taşımaktadır. Ayrıca Suriye ile olan sınır güvenliğini kontrol etmede yaşanan zorluklar, bölgedeki terör örgütlerinin sınırı geçerek ülkede oluşturduğu eylemler tehlike arz etmektedir (Ağır ve Sezik, 2015: 117-118). Bu sebeple göç süreci yönetilirken, göç politikaları ve stratejileri oluşturulurken sadece sığınmacıların temel ihtiyaçlarına yönelik değil oluşabilecek güvenliği tehdit eden unsurlar da göz önüne alınarak engellenmeye çalışılmalıdır. Ülkelerinden istemeyerek ayrılan zorunlu- kitlesel göçe örnek olan bu göç dalgası en çok Türkiye'yi etkilemiş, Türkiye istediği uluslararası destekten mahrum kalmıştır. Devletin sadece ülke içinde önlem alması bu açıdan yetersiz kalmakta Türk devleti diğer ülkeleri ve uluslararası kuruluşları iş birliğine davet etmelidir.

3.2.2. Göç Yönetiminde Diğer Yapılar

6458 sayılı YUKK'un 113. Maddesi uyarınca; Genel Müdürlüğün sürekli kurul ve komisyonları sayılmıştır. Bunlar; Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu ve Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'dur. Sürekli kurul ve komisyonların sekretaryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük eliyle sağlanmaktadır.

Göç Danışma Kurulunun görevleri: Göç uygulamaları hakkında görüş bildirmek, uygulamaları izlemek, göç politikalarını ve gelişmelerini incelemek, göçle ilgili yasaları ve

uygulamaları değerlendirmek, göçle ilgili çalışma yapacak alt komisyonlar kurmak ve raporları değerlendirmektir.

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu: 6458 sayılı YUKK, madde 115'te Komisyonun, Genel Müdürlük temsilcisi başkanlığında, Adalet ve Dışişleri bakanlıklarınca görevlendirilen birer temsilci ve bir göç uzmanından oluştuğu yer almaktadır. Görevleri; idari gözetim kararları ve kabul edilemez başvurularla ilgili kararlar ile hızlandırılmış değerlendirme sonucu verilen kararlar hariç, uluslararası koruma başvuruları hakkında verilen kararlar ile başvuru ve uluslararası koruma statüsü sahibi hakkındaki diğer kararlara karşı yapılan itirazları değerlendirmek ve karar vermek. Uluslararası korumanın sona ermesi ya da iptaline yönelik kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermektir.

Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu: 6458 sayılı YUKK, madde 116'da kurulun, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısı başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıkları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, ilgili kolluk birimleri ve Genel Müdürlüğün en az daire başkanı seviyesindeki temsilcilerinden oluştuğu yer almaktadır. Kurul altı ayda bir toplanmaktadır. Kurula STK'lar, konuyla ilgili alanında uzmanlar, kamu kurum ve kuruluşların merkez ve taşra birimleri çağırabilmektedir. Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulunun görevleri: Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, yasal olmayan biçimde Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış yollarını tespit ederek tedbirler almak, düzensiz göçle mücadele etmek için mevzuat oluşturmak ve uygulama çalışmalarını planlamak (<http://www.resmigazete.gov.tr>).

2017 yılı Göç İstatistik Raporu'nda düzensiz göçmen şu şekilde ifade edilmiştir: Maddi sebepten dolayı veya suç işlemiş olması sebebiyle kendi ülkesinden bir başka ülkeye yasal olmayan biçimde gitmeye çalışan ve burada yasal hakkı bulunmayan, yasalara karşı gelerek ülkeye giriş yapan kişilere yasadışı göçmen bir başka deyişle "düzensiz göçmen" adı verilmektedir. Türkiye'de düzensiz göç ile ilgili çalışmalar; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü koordinesinde, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ve ilgili kurumlar ile iş birliği halinde yürütülmektedir (Göç ve Uyum Raporu, 2018: 251).

Düzensiz göçmenler insanların hayatlarını kaybetmesi sebebi ile büyük tehlike arz etmektedir. Düzensiz göç ile mücadelede devletin en sık başvurduğu yöntem sınır güvenliğini arttırmak olmaktadır. Devletler, politika olarak ise geri kabul anlaşmaları ve yasallaştırma ile önlemeye çalışır. Geri kabul anlaşması; düzensiz göçmenleri geldikleri kendi ülkelerine veya geçiş olarak kullandıkları transit ülkeye geri göndermeyi amaçlar. Geri kabul anlaşmasına örnek olarak 2013 yılının aralık ayında Türkiye ve AB arasındaki geri kabul anlaşmasını gösterebiliriz. Bu anlaşmaya göre Türkiye üzerinden yasal olmayan biçimde AB'ye geçen üçüncü ülke vatandaşları ile kendi vatandaşlarını Türkiye geri kabul edeceğini taahhüt etmiştir.

Düzensiz göçmenler sınır dışı edilme kararı ile kendi ülkesine veya gideceği ülkeye gönderilebilmektedir. Türkiye, yasal olmayan göçü engellemek için ise sınırlarda denetimi ve güvenliği arttıracak Entegre Sınır Yönetimi Stratejisi Belgesini yayınlamıştır. Bu belge çerçevesinde AB'nin de desteklediği Entegre Sınır Yönetimi Projesi'nin 2003 yılında başlaması planlanmaktadır. Sınır dışı edilecek yabancılar yolculuk masraflarını kendileri ödemektedir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda ise Genel Müdürlük bütçesinden ayrılan tutar ile bir kısmını veya tamamını karşılamaktadır. Bu yabancılar kolluk birimleri vasıtası ile sınır dışına götürülür ve çıkışları sağlanır. Süresi içinde ülkeden çıkmayan, sahte belge düzenleyen, Türkiye'nin giriş ve çıkışlarında kurallara uymayan kişiler için valilik idari gözetim kararı almaktadır. İdari gözetim kararından itibaren 48 saat içinde kişiler geri gönderme merkezine götürülür. İdari gözetimin süresi 6 ayı geçmemekle beraber kişinin doğru bilgileri iletmemesi üzerine 6 ay daha uzatılabilmektedir (Türkiye Göç Raporu, 2016: 64).

Göç ve Uyum Raporu'na göre; Türkiye'nin 7 Mart'ta sunduğu öneri ile Ege'de her geçen gün artan yasa dışı göçün sebep olduğu ölümlerin önlenmesi, insan kaçakçılığının caydırılması ve yasadışı göçün yerini yasal göçün alması amaçlanmıştır. Brüksel'de 18 Mart'ta gerçekleşen 3. Türkiye-AB Zirvesi'nde bu önerinin aktifleşmesi kararı alınmıştır. Böylece ülkemizin özellikle 2015 yılında zirveye ulaşan, AB'ye yönelik yasal olmayan geçişlerdeki "transit ülke" konumu olmayacaktır. Ve bu mutabakat sonucunda Ege'de düzensiz göç kontrol altına alınacaktır. Bu sayede Türkiye'de mülteci sayısı ve yasadışı AB'ye ulaşmak için ülkemize yapılan geçişler önemli ölçüde azalacaktır. Mutabakatın bir unsuru olan "1'e 1" formülü uyarınca ise Yunan adalarından 4 Nisan tarihinden itibaren alınacak her bir Suriyeli için, yine 4 Nisan'da başlamak üzere ülkemizde geçici koruma altındaki bir Suriyelinin AB ülkelerine yerleştirilmesi ile Türkiye'nin mülteci deposuna

dönüşmesinin önüne geçilecektir. Böylece AB ile sorumluluk paylaşılmış olacak, Türkiye tüm yükü kendi taşıyamamış olacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr>).

İkinci önemli politika ise yasallaştırmadır buna göre yasallaştırma; göçmenlerin kayıtsız çalışmaları ve yaşamalarını yasal hale geçirmeyi sağlamak için devlet af programı düzenler böylece kayıt dışı yaşayan göçmenler tespit edilmiş olmaktadır. (N. Özcan, 2015: 15-31). Özetlemek gerekirse düzensiz göç ile mücadele için; Menşe, geçiş ülkesi ve hedef ülkenin birlikte hareket edeceği hukuki yapı olmalıdır. Menşe ülkenin göç vermesini engelleyecek çözüm önerileri getirilmelidir. Sınır güvenliğini sağlama amaçlı önlemlere gerek duyulmaktadır. Bu göçmenleri taşıyan ve sınırı geçmelerini sağlayan kişiler için caydırıcı cezalar uygulanmalıdır (Adıgüzel, 2018: 211).

2016 yılı Göç Raporu'na göre yakalanan düzensiz göçmen sayısı 2015 yılına göre %19'luk artışla 174.466 olmuştur. Bunlardan Suriye vatandaşları 69.755 kişi ile ilk sırada yer almaktadır. 2005 yılından 2016 yılı sonuna kadar yakalanan düzensiz göçmen sayısı ise 817.863'tür. 2017 yılı Göç İstatistik Raporu, Türk Kızılay'ı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü'nden alınan verilere göre; düzensiz göçmen sayısı her geçen yıl artmaktadır. . Özellikle Avrupa'ya geçmek için şişme bot, tekne kullanarak Ege ve Akdeniz üzerinden geçmeye çalışan göçmenler Sahil Güvenlik tarafından kurtarılmaktadır. 07.02.2018 tarihi itibari ile 2011-2018 yılları arasında yakalanan düzensiz göçmen sayıları tablodaki gibidir. 2011 yılından sonra sayının artmasının sebebi birçok Suriyelinin ülkemize geldikten sonra Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmalarındadır.

Tablo 3.1. Yıllara Göre Düzensiz Göçmen Sayısı

2018*	18.912
2017	175.752
2016	174.466
2015	146.485
2014	58.647
2013	39.890
2012	47.510
2011	44.415

Kaynak: <https://www.kizilay.org.tr.xz>

3.2.3. Yerel Düzeyde Göç Yönetimi

Yerel düzeyde göç yönetimi çoğunlukla bu amaçla merkezde kurulmuş kamu kuruluşlarının taşra birimlerindedir. Valiler genel sorumludur ve bu görevi Göç İdaresi ve Afet Acil Durum İl Müdürlükleri üzerinden yürütürler. Türkiye'de dış göç merkezi

yönetimin çözmesi gereken bir problem gibi görülse de kentsel alanlarda göçün ve göçmenlerin etkisi daha fazla görülmektedir (Demirhan ve Aslan, 2015: 53).

Göçün oluşturduğu sorunlar sadece merkezi yönetime bırakıldığında problemlerin çözümü gecikmekte veya hiç çözülememektedir. Suriye'den sığınmacılar ilk olarak sınır kentlerine daha sonra ikinci göç dalgasında ise hizmetlere kolay ulaşmak için kent merkezlerine ve kent merkezinin yakınlıklarına yerleşmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Nisan 2019 verilerine göre; GBM'de bulunan Suriyeli sayısı: 138.645 iken GBM dışında kalan sayı ise: 3.474.744'dür (<http://www.goc.gov.tr>). Bu da göstermektedir ki 3,5 milyondan fazla Suriyeli, Türkiye'nin kentlerine dağılmış ve yerel yönetimin sunduğu hizmetlerden yararlanmaktadır. Özellikle belediyelere bu konuda ek personel sağlanmalı ve bütçe ayrılmalıdır. Kapasitesi yetmeyen iller ve ilçeler hızlı artan nüfustan olumsuz şekilde etkilenmektedir. Bu sebeple kentte halkla yakından teması bulunan ve eksikleri tespit etmesi kolay olan yerel yönetimlere de göç alanında görev paylaşılmalıdır.

3.3. Göç ve Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye'de göçle ilgili yönetim süreci, merkezi yönetim eliyle yürütülmektedir. Avrupa'da ise göç yönetim sürecinde STK'lar ve yerel yönetimler de önemli bir konumda bulunmaktadır (Akman, 2018: 457).

Türk (2016), çalışmasında yer verdiği ağ haritasına göre; 2019 yılı itibari ile Türkiye'de Suriyelilere yardım eden 48 ulusal, 17 uluslararası STK bulunmaktadır (Suriyeli mülteciler ve STK'lar ağ haritası, 2019). STK'ların faaliyet gösterdikleri alanlar; Konaklama, gıda yardımı, sağlık, istihdam, hukuki yardım, çocuklara eğitim, kadınlara yardım ve uyum olarak sıralanabilir.

Melih Cilga'nın STK'lar ağ haritasından yararlanarak göçle ilgili çalışmalar yapan ulusal ve uluslararası STK'lar şu şekildedir; (<https://graphcommons.com/graphs/0711e621-a8c5-4651-a1d6-33106c7bb3f1>).

Ulusal STK'lardan bazıları: Kızılay, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi (İGAM), Kadın Merkezi (KAMER), Mültecilerle Dayanışma Derneği (MÜLTECİDER), Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG), Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV), İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUMDER), İnsani Yardım Vakfı (İHH), Sığınmacıları İzleme Platformu,

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), Başak Kültür ve Sanat Vakfı, Mavi Kalem Derneği, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Sosyal ve Kültürel Yaşamı Geliştirme Derneği (SKYGD), İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV), Genç Hayat Vakfı, Beşir Derneği, İnsan Hakları Derneği, Tarlabası Toplumunu Destekleme Derneği, Anadolu Kültür, Göçmen Dayanışma Ağı, Uluslararası Mavi Hilal Vakfı, Hayata Destek Vakfı, (G. Türk, 2016:148).

Uluslararası STK'lardan bazıları: GOAL, Caritas Türkiye, HRW, ICMC, Danimarka Mülteci Konseyi (DRC), International Medical Corps (IMC), GOAL, International Rescue Committee (IRC), Cooperative for Assistance and Relief Everywhere (CARE) (Çorabatır ve Hassa, 2013: 17).

Ülkemizde göçle ilgili çalışmalar yapan güçlü STK'ların çalışmalarına kısaca değinmek gerekirse;

- **KIZILAY:** Kamplara AFAD koordinatörlüğünde barınma ve yiyecek yardımı sağlamaktadır. Ayrıca Kızılay, bağışlar toplayarak bu bağışları ihtiyaç sahibi Suriyelilere ulaştırmaktadır.
- **MÜLTECİDER:** Mültecilerle Dayanışma Derneği; dili, dini ve ırkı ne olursa olsun fark gözetmeden göçmenleri, mültecileri, sığınmacıları, uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişilerin problemlerini çözmek için çalışan insani yardımlaşma örgütüdür (Adıgüzel, 2018: 209). Türkiye'de bulunan bu kişilere psikolojik danışmanlık, haklarını bildirme savunma, sosyal destek gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.
- **MAZLUMDER:** Gaziantep'te ekonomik açıdan yetersiz ve yardıma muhtaç Suriyeli sığınmacılar için maddi durumu iyi olan Türk ailelerinden bir Suriyeli aileye katkıda bulunabilecekleri 'Kardeş Aile Projesi'ni önermektedir.
- **MAVİ HİLAL:** Toplam 37 proje gerçekleştirmiş ve çalışmalarına devam etmektedir. Kilis'te yer alan Suriyeliler Okulu'nun giderlerini karşılamış, 52 yataklı hastane kurmuştur.
- **SGDD:** Mülteci ve sığınmacıların Türkiye'deki sorunlarına çözüm bulmak ve onların ihtiyaçlarını karşılamayı amaç edinmiştir. Kurulduğundan itibaren psiko-sosyal destek vermektedir (<http://sgdd.org.tr>). Çocuklar için sağlık kontrolleri yapılmış, tedavileri gerçekleştirilmiş, beslenme konusundaki eksikleri tespit

edilmiştir. Ayrıca hamile kadınlara ve annelere eğitimler verilmiştir (G. Türk, 2016: 49).

Akman (2018), çalışmasında şu önerilerde bulunmuştur; Göç yönetiminde STK'lar ülkemize sığınan kişilere yeterli düzeyde ulaşamamaktadır. STK'lar Suriyelilere hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirici söyleyişler düzenlemeli, Yerel yönetimlerin yetemediği noktalarda STK yardımı alınmalı, STK'ların etkin görev yapabilmesi ve sığınmacılara daha çok yardım edebilmesi için STK'ların da desteklenmesi gerekmektedir (Akman, 2018: 463). Hukuki olarak da STK'ların rol alacağı alanların düzenlenmesi ve genişletilmesi gerekmektedir. STK ile yerel yönetimlerin işbirliği halinde bulunulması problem alanlarını hızla azaltacaktır. Ayrıca Türkiye'deki Sivil Toplum Örgütlerinin birlik olması, beraber bilgilerini ve ellerinde olanı paylaşmaları daha çok Suriyeli sığınmacıya yardım olanağı sağlayacaktır.

4. BÖLÜM

Bu bölümde yerel halkın Suriyeli sığınmacılarla ilgili düşüncelerini öğrenmek amacı ile İstanbul ilinde ikamet eden ya da belirli bir süre için İstanbul'da bulunan kişiler ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilen saha araştırmasının sonuçlarına yer verilmiştir. “Suriye’den Sığınmacılar ve Kent Güvenliği” araştırması için Temmuz 2019 - Eylül 2019 tarihleri arasında kişi sayısının fazla olduğu gün içinde akışın sürekli değiştiği İstanbul’da Taksim - İstiklal caddesi ve Ümraniye’de 18 yaşın üstündeki 115 kişi ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Veri toplama sahada yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Sorularda özellikle Suriye’den sığınmacılarla sorun yaşama, güvende hissetme, onları tehdit olarak görme ve onları kabul etme durumları üzerinde durulmuştur. Bu sebeple mülakat öncesi sorular hazırlanırken “İstanbul’da yaşayan halkın Suriye’den sığınmacılar ve güvenlik konusundaki algıları nasıldır?” sorusuna yanıt bulmak amaçlanmıştır. Görüşmelere başlamadan önce İstanbul Valiliği’nden tüm ilçeler için gerekli izin alınmıştır. Katılımcılar için görüşmenin yüksek lisans tezi için yapıldığına dair bilgiye yer verilmiştir. Araştırmada hem nitel hem nicel yöntem kullanılmıştır. İlk üç bölümde literatür taranarak nitel yönteme dördüncü bölümde ise veri toplama aracı olarak derinlemesine mülakat yöntemi seçilerek elde edilen verilerin analizi için nicel yöntem kullanılmıştır. Çalışmada 68’i erkek, 47’si kadın olmak üzere 115 kişilik kontrol grubu oluşturulmuştur.

Çalışma alanı olarak araştırmacının ikamet ettiği ve verilere daha kolay ulaşabileceği İstanbul ili seçilmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 05.09.2019 tarihindeki verilerine göre İstanbul’da geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı 548.125’tir. İstanbul’un nüfusunun 15. 067. 724 olduğu ele alınır ise Suriye’den sığınmacılar İstanbul il nüfusunun %3,64’üne karşılık gelmektedir (<https://www.goc.gov.tr>). Kayıtlı olmayan Suriyeliler ve diğer göçle gelen kişiler ele alındığında bu oran göç eden kişileri ve göç alan yeri şüphesiz büyük ölçüde etkilemektedir. Tatlıcıoğlu ve Apak (2018), 26 Şubat 2018’e kadar olan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili erişime açık lisansüstü tezleri araştırmış bunun sonucunda lisansüstü tezlerin %69’unun sahaya çıkılarak yapıldığını ve en çok tercih edilen araştırma sahasının İstanbul olduğunu belirtmiştir (Tatlıcıoğlu ve Apak, 2018: 243).

4. “SURIYE’DEN SIĞINMACILAR VE KENT GÜVENLİĞİNE AİT RİSK ALGISI” ARAŞTIRMASI

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada İstanbul ilindeki Suriyelilere yönelik yerel halkın bakış açısının ve tutumunun tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde ikamet eden ya da belirli bir süre için İstanbul’da bulunan kişiler oluşturmaktadır. Çalışmada 115 kişilik bir kontrol grubu oluşturulmuş ve derinlemesine mülakat yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerinin tespit edilmesi adına 6 adet soru yer almaktadır. Bu sorular cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir durumu ve İstanbul’da ikamet etme durumunu içermektedir. Yine katılımcıların Suriyelilere karşı olan tutumlarının ve algılarının tespit edilmesi adına araştırmacı tarafından hazırlanmış 14 adet soru bulunmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen verilerin analiz edilmesinde SPSS 20 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılım gösterenlerin demografik özelliklerinin dağılımı frekans ve yüzde ile gösterilmiştir. Ayrıca katılımcıların Suriyeli sığınmacılar ile ilgili görüşlerine ait dağılımların gösteriminde de frekans ve yüzde analizi ile yapılmıştır. Araştırmanın hipotezlerinin sınanması için sınıflamalı değişkenlerin ilişkisinin incelenmesinde kullanılan Ki-kare analizinden faydalanılmıştır. Araştırmanın neticesinde bulguların değerlendirilmesinde %95 güven düzeyi dikkate alınmıştır.

4.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada İstanbul ilinde bulunan Suriyeli sığınmacılara yönelik İstanbul ilinde ikamet eden yerel halkın bakış açısının ve tutumunun tespit edilmesi ve Suriyelilerin entegrasyon sürecinin yol açtığı problemlere çözüm önerilerinin getirilmesi amaçlanmaktadır. Buna göre araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu olduğu şekli ile tanımlamayı amaç edinen bir yaklaşımdır (Karasar, 2005).

4.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın modeli ve amacı kapsamında hazırlanan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H₁: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H₂: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları yaşa göre farklılaşmaktadır.

H₃: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları gelir durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₄: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₅: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H₆: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumları yaşa göre farklılaşmaktadır.

H₇: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumları gelir durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₈: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumları eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₉: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumları ikamet etme durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₁₀: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumları karşılaşma sıklıklarına göre farklılaşmaktadır.

H₁₁: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları sorun yaşama durumlarına göre farklılaşmaktadır.

H₁₂: Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları Suriyeli sığınmacılarla iletişimde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.

4.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde ikamet eden ya da belirli bir süre için İstanbul'da bulunan kişiler oluşturmaktadır. Çalışmada 115 kişilik bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

4.5. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak katılımcıların demografik özelliklerinin tespit edilmesi adına 6 adet soru yer almaktadır. Bu sorular cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir durumu ve İstanbul'da ikamet etme durumunu içermektedir. Yine katılımcıların Suriyelilere karşı olan tutumlarının ve algılarının tespit edilmesi adına araştırmacı tarafından hazırlanmış 14 adet soru bulunmaktadır (Ek-1).

4.6. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen verilerin analiz edilmesinde SPSS 20 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılım gösterenlerin demografik özelliklerinin dağılımı frekans ve yüzde ile gösterilmiştir. Ayrıca katılımcıların Suriyeli sığınmacılar ile ilgili görüşlerine ait dağılımların gösteriminde de frekans ve yüzde analizi ile yapılmıştır. Araştırmanın hipotezlerinin sınanması için sınıflamalı değişkenlerin ilişkisinin incelenmesinde kullanılan Ki-kare analizinden faydalanılmıştır. Araştırmanın neticesinde bulguların değerlendirilmesinde %95 güven düzeyi dikkate alınmıştır.

4.7. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde tespit edilen bulgular yer almaktadır.

4.7.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Araştırmaya katılım gösterenlerin cinsiyete göre dağılımları Tablo 4.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımları

		N	%
Cinsiyet	Kadın	47	40,9
	Erkek	68	59,1

Araştırmaya katılım gösterenlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde %59,1'inin erkek ve %40,9'unun kadın olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin yaşına göre dağılımları Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları

		N	%
Yaş	18-25 yaş	28	24,3
	26-50 yaş	76	66,1
	51 yaş ve üstü	11	9,6

Araştırmaya katılım gösterenlerin yaşa göre dağılımları incelendiğinde %66,1'inin 26-50 yaş arasında, %24,3'ünün 18-25 yaş arasında ve %9,6'sının 51 yaş ve üstü yaşta olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin eğitim durumuna göre dağılımları Tablo 4.3.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

		N	%
Eğitim Durumu	İlköğretim	11	9,6
	Lise	30	26,1
	Ön lisans	13	11,3
	Lisans	61	53,0

Araştırmaya katılım gösterenlerin eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde %53,0'ünün lisans, %26,1'inin lise, %11,3'ünün ön lisans ve %9,6'sının ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin meslek durumuna göre dağılımları Tablo 4.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Katılımcıların Meslek Durumuna Göre Dağılımları

		N	%
Meslek Durumu	Öğrenci	13	11,3
	Kamu	10	8,7
	Özel Sektör	79	68,7
	Çalışmıyor	13	11,3

Araştırmaya katılım gösterenlerin meslek durumuna göre dağılımları incelendiğinde %68,7'sinin özel sektör çalışanı, %11,3'ünün öğrenci, %11,3'ünün çalışmıyor ve %8,7'sinin kamu çalışanı olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin gelir durumuna göre dağılımları Tablo 4.5.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımları

		N	%
Gelir Durumu	1000-3000 TL	37	32,2
	3001-5000 TL	38	33,0
	5001 ve üstü	13	11,3
	Diğer	27	23,5

Araştırmaya katılım gösterenlerin gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde %33,0'ünün 3001-5000 TL arasında, %32,2'sinin 1000-3000 TL arasında, %23,5'inin diğer gelire ve %11,3'ünün 5001 TL ve üstü gelire sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin ikamet durumuna göre dağılımları Tablo 4.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Katılımcıların İkamet Durumuna Göre Dağılımları

		N	%
İkamet Durumu	1-5 yıl	19	16,5
	6-10 yıl	10	8,7
	11 yıl ve üstü	73	63,5
	İstanbul'da ikamet etmiyor	13	11,3

Araştırmaya katılım gösterenlerin İstanbul'da ikamet durumuna göre dağılımları incelendiğinde %63,5'inin 11 yıl ve üstünde, %16,5'inin 1-5 yıl arasında, %11,3'ünün İstanbul dışında ve %8,7'sinin 6-10 yıl arasında İstanbul'da ikamet ettikleri belirlenmiştir.

4.7.2. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılara Ait Algı, Tutum ve Görüşlerine Ait Özelliklerinin Dağılımı

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla karşılaşma sıklıkları Tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşma Durumları

		N	%
Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşma Durumları	Çok fazla	33	28,7
	Sık Karşılaşıyorum	39	33,9
	Nadir Karşılaşıyorum	38	33,0
	Hiç	5	4,4

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla karşılaşma sıklıklarına göre dağılımları incelendiğinde %33,9'unun sık, %33,0'ünün nadir, %28,7'sinin çok fazla karşılaştığı ve %4,4'ünün hiç karşılaşmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla karşılaşmalarının katılımcıları tedirgin etme durumları Tablo 4.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşmalarının Katılımcıları Tedirgin Etme Durumları

		N	%
Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşmalarının Katılımcıları Tedirgin Etme Durumları	Evet, Çok	27	23,5
	Evet, Biraz	47	40,9
	Hayır	41	35,6

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla karşılaşmalarının katılımcıları tedirgin etme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %40,9'unun biraz tedirgin olduğu, %35,6'sının tedirgin olmadığı ve %23,5'inin çok fazla tedirgin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla iletişimde bulunma durumları Tablo 4.9.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla İletişimde Bulunma Durumları

		N	%
Suriyeli Sığınmacılarla İletişimde Bulunma Durumları	Evet	55	47,8
	Hayır	60	52,2

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla iletişimde bulunma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %52,2'sinin iletişimde bulunmadığı ve %47,8'inin iletişimde bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumları Tablo 4.10.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Katılımcıların Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumları

		N	%
Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumları	Evet	33	28,7
	Hayır	82	71,3

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %71,3'ünün sorun yaşamadığı ve %28,7'sinin sorun yaşadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin yakın çevresinde günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşayan yakını olma durumları Tablo 4.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Katılımcıların Yakın Çevresinde Günlük Hayatta Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşayan Yakını Olma Durumları

	N	%
Yakın Çevresinde Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşayan Yakını Olma Durumları	62	53,9
	53	46,1

Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşayan yakını olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %53,9'unun yakının sorun yaşadığı ve %46,1'inin yakının sorun yaşamadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacıların İstanbul'da yaşamasını isteme durumları Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Yaşamasını İsteme Durumları

	N	%
Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Yaşamasını İsteme Durumları	16	13,9
	99	86,1

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacıların İstanbul'da yaşamasını isteme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %86,1'inin yaşamasını istemediği ve %13,9'unun yaşamasını istediği belirlenmiştir.

Katılımcılara, “Suriyelilerin İstanbul'da yaşamasını istiyor musunuz?” sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Hayır, güvenli bir bölge organize edilerek kamplarda kalmalıdır, şehir içine gelmeleri yasak olmalı.” (Kadın, 33 yaşında)

“Hayır, ekonomi, medeni yaşantı, kültürel farklılıklardan topluma olumsuz örnek teşkil ediyor.” (Erkek, 27 yaşında)

“Hayır, güvenlik riski oluşturuyorlar.” (Kadın, 26 yaşında)

“Türkiye’de hiçbir yerde istemiyorum. Savaş vardı aldık, yedirdik, içirdik. Şimdi savaş bitti ülkelere gitsinler.” (Kadın, 20 yaşında)

“Hayır, ülkelere geri dönsünler. Mağduriyetlerini fırsata dönüştürdüler... Gitsinler ya da sınıra yakın bir yerde mülteci köyü, şehri kurulsun orada yaşasınlar.” (Kadın: 35 yaşında)

“Hayır, suç işledikleri için istemiyorum.” (Kadın, 29 yaşında)

“Hayır, kendi ülkemizde azınlık durumuna düştük.” (Kadın, 32 yaşında)

“Evet ama bir mesleğe ve yeterli paraya sahip olanlar kalsın.” (Erkek, 24 yaşında)

“Bu sorudan emin değilim, savaştan kaçma konusunda kendimi düşündüğümde ne yaptım?” (Erkek, 27 yaşında)

“Hayır, İstanbul halkının başlıca problemleri çözülmemişken (iş imkânı, nüfus alt yapı vs.) dil bilmeyen, düşük maaşlara çalışan, geçim standartları düşük olan Suriyelilerin toplum içerisinde yaşanan problemleri arttırdığı görülmektedir.” (Erkek, 28 yaşında)

“Hayır, düzeni bozduklarını düşünüyorum.”

“Evet, ülkelerinin problemleri çözülene kadar misafirimizler.”

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacıların İstanbul’da yaşamasını istememelerinin nedenleri Tablo 4.13.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul’da Yaşamasını İstememe Durumlarının Nedenleri

	N	%	
Suriyeli Sığınmacıların İstanbul’da Yaşamasını İstememe Durumlarının Nedenleri*	Eğitim Açısından	22	12,9
	Ekonomik Açısından	43	25,3
	Güvenlik Riski Oluşturmaları	59	34,7
	Uyum Sağlayamamaları	40	23,5
	Diğer	6	3,5

* Çok seçenekli işaretleme yapılmıştır.

Araştırmaya katılım gösterenlerden Suriyelilerin İstanbul’da yaşamasını istememe durumlarının nedenlerine göre dağılımları incelendiğinde cevapların %34,7’sinin güvenlik riski oluşturmaları gerekçesiyle, %25,3’ünün ekonomik gerekçelerle, %23,5’inin uyum sağlayamadıkları gerekçesiyle, %12,9’unun eğitim gerekçesiyle ve %3,5’inin diğer gerekçelerle olduğu belirlenmiştir.

Katılımcılara, “Suriyelileri İstanbul’da neden istemiyorsunuz?” Sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Güvenlik tehdidi oluşturuyorlar.” (Kadın, 33 yaşında)

“Uyum sağladıklarını düşünmüyorum, eğitimsizler.” (Kadın, 42 yaşında)

“Temizlik yok, işsizlik çoğaldı.” (Kadın, 35 yaşında)

“Bizim çocuklarımızın, gençlerimizin haklarını gasp ediyorlar.” (Kadın, 38 yaşında)

“Kendi ülkemizde bize kötü davranıyorlar.” (Erkek, 54)

“Bu ülkeye yük oldukları için ve ülkeye katkılarında çok zararları oldukları için.” (Erkek, 48 yaşında)

“Ülkelerinde savaş sona erdi artık geri dönebilirler.” (Kadın, 20 yaşında)

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyelilerin İstanbul’un sosyal yapısına zarar verdiğini düşünme oranları Tablo 4.14.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul’un Sosyal Yapısına Zarar Verdiğini Düşünme Durumları

	N	%
Suriyeli Sığınmacıların İstanbul’un Sosyal Yapısına Zarar Verdiğini Düşünme Durumları		
Evet	100	87,0
Hayır	15	13,0

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacıların İstanbul’un sosyal yapısına zarar verdiğini düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %87,0’sinin sosyal yapıya zarar verdiğini düşündüğü ve %13,0’ünün zarar vermediğini düşündüğü belirlenmiştir.

“Suriyelilerin İstanbul’un sosyal yapısına zarar verdiğini düşünüyor musunuz?” Sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Evet, dilenen Suriyeliler ve geçimini sağlayamayan göçmenler topluma saldırıp hırsızlık ve gasp olaylarına karışıyor.” (Kadın, 33 yaşında)

“Evet, ciddi bir başıboşluk içindeler. Entegrasyonları bilinçli değil. Onlar da başıboş dolaşıyorlar.” (Erkek, 55 yaşında)

“Evet, biz Arap değiliz. Bizim kültürümüz hep Batıya yöneliktir. 4 hanımlı insanlarla ne işimiz var?” (Erkek, 38 yaşında)

“Evet, yaşam tarzları ve davranışları farklı.” (Erkek, 34 yaşında)

“Evet, kendi ülkeleri olmadığından Türkler kadar sahip çıkacaklarını düşünmüyorum.” (Kadın)

“Hayır, İstanbul’un kemikleşmiş bir sosyal yapısı var. Suriyeli vatandaşlar buna uyum sağlamakta biraz zorlanabilir. Aynı şekilde bizim de bazı kültürel farklılıklarını benimsememiz zaman alabilir.”

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyelilerin İstanbul’da asayiş ve güvenlik açısından tehdit olduğunu düşünme durumları Tablo 5.15.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul’da Asayiş ve Güvenlik Açısından Tehdit Olduğunu Düşünme Durumları

	N	%	
Suriyeli Sığınmacıların İstanbul’da Asayiş ve Güvenlik Açısından Tehdit Olduğunu Düşünme Durumları	Evet	96	83,5
	Hayır	19	16,5

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyelilerin İstanbul’da asayiş ve güvenlik açısından tehdit olduğunu düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %83,5’inin tehdit oluşturduğu ve %16,5’inin tehdit oluşturmadığını düşündüğü belirlenmiştir.

Katılımcılara, “Sizce Suriyeliler İstanbul’da asayiş ve güvenlik açısından tehdit midir?” Sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Evet, sadece Suriyeliler değil tüm yabancı unsurlar aslında bir tehdittir. Çünkü adı üstünde yabancı.” (Erkek, 55 yaşında)

“Evet, ülkelerindeki rejimden dolayı Türkiye’de de aynı şekilde yaşıyorlar.” (Kadın, 26 yaşında)

“Hayır, iyi eğitilmiş Suriyelilerin Avrupa ülkelerinin aldığını düşünüyorum. Türkiye’de eğitilmiş Suriyelinin az olduğu kanaatindeyim.” (Erkek, 30 yaşında)

“Evet, hırsızlık, gasp vb. olaylar arttı.” (Erkek, 20 yaşında)

“Hayır, içlerinde her ülke vatandaşı gibi iyiler de var fakat asayiş ve güvenlik açısından kalabalık olduğundan bir tehdit.” (Erkek, 27 yaşında)

“Evet, tümü için olmasa da birçoğu insanlara zarar verebiliyor.” (Erkek)

“Hayır, İstanbul’un her zaman asayiş ve güvenlik problemi vardı belli ölçülerde.”

“Evet, kendi ülkesine fayda sağlayamayan kişinin Türkiye’ye faydası olacağını sanmıyorum.”

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyelilerin İstanbul'da tehdit oluşturduğunu düşünme durumları Tablo 4.16.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Tehdit Oluşturduğunu Düşünme Durumları

	N	%	
Suriyeli Sığınmacıların İstanbul'da Tehdit Oluşturduğunu Düşünme Durumları*	Güvenlik	59	30,4
	Ekonomik	46	23,7
	Kültürel	41	21,1
	Demografik (nüfus)	39	20,1
	Sorun Oluşturmuyor	6	3,1
	Diğer	3	1,5

* Çok seçenekli işaretleme yapılmıştır.

Araştırmaya katılım gösterenlerden Suriyeli sığınmacıların İstanbul'da asayiş ve güvenlik açısından tehdit oluşturduğunu düşünenlerin gerekçelerinin dağılımına göre verilen cevapların %30,4'ünün güvenlik, %23,7'sinin ekonomik, %21,1'inin kültürel, %20,1'inin demografik, %1,5'inin diğer gerekçeler sebebiyle sorun oluşturduğu ve %3,1'inin sorun oluşturmadığı şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılara yapılan yardımların Türkiye ekonomisi için yük oluşturduğunu düşünme durumları Tablo 4.17.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Yardımların Türkiye Ekonomisi İçin Yük Oluşturduğunu Düşünme Durumları

	N	%
Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Yardımların		
Türkiye Ekonomisi İçin Yük Oluşturduğunu		
Düşünme Durumları		
Evet	104	90,4
Hayır	11	9,6

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılara yapılan yardımların Türkiye ekonomisi için yük oluşturduğunu düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %90,4'ünün yapılan yardımların Türkiye ekonomisine yük oluşturduğunu düşündüğü ve %9,6'sının yük oluşturduğunu düşünmediği belirlenmiştir.

Katılımcılara, “Sizce Suriyelilere yapılan yardımlar Türkiye için ekonomik yük oluşturuyor mu?” Sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Hayır, yardımlar diğer ülkelerden geliyor.” (Erkek, 29 yaşında)

“Hayır, problem yok. Daha fazlası olsun.” (Kadın, 27 yaşında)

“Evet, ülke gelir düzeyi belli ancak Suriyeliler işe alındığından Türk işçiler işsiz kaldı ve maaş alıyorlar.” (Erkek, 26 yaşında)

“Evet, Biz iş bulmak için yıllarımızı harcarken onlar hazırda konuyor.” (Kadın, 28 yaşında)

“Evet, diğer ülkeler yardım etmiyor sadece Türkiye sorumluluk alıyor.” (Kadın, 27 yaşında)

“Evet, Türkiye kendi vatandaşları açısından sosyal devlet anlayışını tam olarak oturtmuş bir ülke değil. Gelen nüfusun sosyal ve ekonomik ihtiyaçları Türk halkının ihtiyaçları için harcanması gereken kaynakları tüketiyor.” (Erkek, 28 yaşında)

“Evet, Türkiye çok yüksek bir mülteci nüfusu barındırıyor. AB taahhüt ettiği yardımları yapmadı.” (Erkek, 24 yaşında)

“Evet, herhangi vergi alınmadan gider teşkil ediyorlar.”

“Hayır, aksine bütün orta ölçek işletmelerde katkıları var. Eleman konusunda, ucuz eleman.”

“Evet, Suriyelilere tanınan ayrıcalıklar ülke vatandaşına tanınmıyor.”

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılar için uygulanan hükümet politikalarının yeterli olduğunu düşünme durumları Tablo 4.18.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılar İçin Uygulanan Hükümet Politikalarının Yeterli Olduğunu Düşünme Durumları

	N	%
Suriyeli Sığınmacılar İçin Uygulanan Hükümet Politikalarının Yeterli Olduğunu Düşünme Durumları		
Evet	11	9,6
Hayır	104	90,4

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılar için uygulanan hükümet politikalarının yeterli olduğunu düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %90,4’ünün yeterli olmadığını düşündüğü ve %9,6’sının yeterli olduğunu düşündüğü belirlenmiştir.

Katılımcılara, “Suriyeliler için hükümet politikalarını yeterli buluyor musunuz?” Sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Hayır, iyi niyetle bazı şeyler yapılmak istenmiş olabilir ama bu yük bize fazla. Kaldıracağımız çözeceğimiz bir konu olmaktan çıkmıştır.” (Erkek, 53 yaşında)

“Evet, kendi ülkelerine dönmeleri için çalışıyorlar.” (Erkek, 28 yaşında)

“Hayır, kendi vatandaşımıza bu kadar hak tanınmıyor. Her türlü hak tanındığı için kendilerini ülkenin sahibi sanıyorlar.” (Kadın, 42 yaşında)

“Hayır, Bölgenin stratejik problemlerini çözmek yerine iç ve dış siyasette oy ve prestij elde etmek için politika üretiliyor.” (Erkek: 28 yaşında)

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılar ve Türk vatandaşları için karşılıklı güvenlik tedbirlerinin alındığını düşünme durumları Tablo 4.19.’da gösterilmiştir.

Tablo 4.19. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılar ve Türk Vatandaşları İçin Karşılıklı Güvenlik Tedbirlerinin Alındığını Düşünme Durumları

		N	%
Suriyeli Sığınmacılar ve Türk Vatandaşları İçin Karşılıklı Güvenlik Tedbirlerinin Alındığını Düşünme Durumları	Evet	13	11,3
	Hayır	102	88,7

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılar ve Türk vatandaşları için karşılıklı güvenlik tedbirlerinin alındığını düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %88,7’sinin tedbirlerin alınmadığını düşündüğü ve %11,3’ünün tedbirlerin alındığını düşündüğü belirlenmiştir.

Katılımcılara, “Suriyeliler ve Türk vatandaşları için karşılıklı yeterli güvenlik tedbirinin alındığını düşünüyor musunuz?” Sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Hayır, Kayıt dışı çalışan ve İstanbul’da yaşayan çok Suriyeli var.” (Erkek, 28 yaşında)

“Son zamanlardaki güvenlik olaylarını incerseniz her şey artmış. Şu an için güvende olan kimse yok.” (Erkek, 38 yaşında)

“Hayır, Suriyelilere yabancı düşmanlığı açısından alınan tedbirlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Göçmenlere karşı toplum huzurunu bozucu hareketler, saldırılar konusunda karşılıklı katı tedbirler alınmalı.” (Kadın, 26 yaşında)

“Hayır, kimlikleri olmadığı için polisler uğraşmaktan çekiniyor.” (Erkek, 32 yaşında)

“Hayır, hükümetin sağlamakta zorunlu olduğu güvenli bölge yok. Ayrıca sağlık açısından aşı, kontrol gibi hiçbir tedbir yok.” (Erkek, 29 yaşında)

“Suriyelilerin gözlem altında olmadığını düşünüyorum.” (Kadın, 36 yaşında)

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacıların ülkelerine döneceklerini düşünme durumları Tablo 4.20.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.20. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacıların Ülkelerine Döneceklerini Düşünme Durumları

		N	%
Suriyeli Sığınmacıların Ülkelerine Döneceklerini Düşünme Durumları	Savaş biterse gideceklerini düşünüyorum.	12	10,4
	Çoğunluğunun gideceğini düşünüyorum.	11	9,6
	Bir kısmının gideceğini düşünüyorum.	38	33,0
	Gitmeyeceklerini düşünüyorum.	53	46,1
	Diğer	1	0,9

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacıların ülkelerine döneceklerini düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %46,1’inin gitmeyeceklerini, %33,0’ünün bir kısmının gideceğini, %10,4’ünün savaş biterse gideceğini, %9,6’sının çoğunluğunun gideceğini ve %0,9’unun diğer şekilde düşündüğü belirlenmiştir.

Katılımcılara, “Suriyelilerin gideceğini düşünüyor musunuz?” Sorusu yöneltildiğinde cevaplar aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir;

“Hayır, şu an bile savaş yok gitmiyorlar burada yaşam onlar için daha iyi.” (Kadın, 28 yaşında)

“Gitmeyeceklerini düşünüyorum. Kendi vatanını terk edenden ne millete ne de vatana hayır gelmez diye düşünüyorum. Bir de soylarımız ve ırklarımızın karışmasından korkuyorum.” (Erkek)

4.7.3. Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi

Araştırmanın hipotezleri bu bölümde Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

4.7.3.1. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılar ile karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumlarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumları

Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumlarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumları Tablo 4.21’de gösterilmiştir.

Tablo 4.21. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaştıklarında Tedirgin Hissetme Durumlarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşma Durumları

Demografik Özellikler	Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşıldığında Tedirgin Hissetme Durumu			X ²	P	
	Evet, Çok	Evet, Biraz	Hayır			
Cinsiyet	Kadın	15 (%31,9)	21 (%44,7)	11 (%23,4)	6,037	0,049
	Erkek	12 (%17,6)	26 (%38,2)	30 (%44,1)		
Yaş	18-25 yaş	4 (%14,3)	10 (%35,7)	14 (%50,0)	4,430	0,109
	26-50 yaş	21 (%27,6)	33 (%43,4)	22 (%28,9)		
	51 yaş ve üstü*	-	-	-		
Gelir Durumu	1000-3000 TL	9 (%24,3)	15 (%40,5)	13 (%35,1)	2,388	0,881
	3001-5000 TL	10 (%26,3)	16 (%42,1)	12 (%31,6)		
	5001 TL ve üstü	1 (%7,7)	6 (%16,2)	6 (%16,2)		
	Diğer	7 (%25,9)	10 (%37,0)	10 (%37,0)		
Eğitim Durumu	İlköğretim	3 (%27,3)	2 (%18,2)	6 (%54,5)	6,632	0,157
	Lise	10 (%33,3)	10 (%33,3)	10 (%33,3)		
	Ön lisans*	-	-	-		
	Lisans ve	10	30	21		
	Lisansüstü	(%16,4)	(%49,2)	(%34,4)		

* İşaretli gruplarda beklenen değer 5’ten küçük olduğundan araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumlarının cinsiyete göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2=6,037$; $p<0,49$). Buna göre kadınların erkeklere göre Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında daha fazla tedirginlik hissettikleri ifade edilebilir. Bu nedenle H1 hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumlarının yaşa göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı

olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H2 hipotezi ret edilmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumlarının gelir durumuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H3 hipotezi ret edilmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H4 hipotezi ret edilmiştir.

4.7.3.2. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarının incelenmesi

Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumları Tablo 4.22’de gösterilmiştir.

Tablo 4.22. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumlarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşma Durumları

Demografik Özellikler	Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumları		X ²	P	
	Evet	Hayır			
Cinsiyet	Kadın	12 (%25,5)	35 (%74,5)	0,389	0,533
	Erkek	21 (%30,9)	47 (%69,1)		
Yaş	18-25 yaş	10 (%35,7)	18 (%64,3)	1,498	0,473
	26-50 yaş	19 (%25,0)	57 (%75,0)		
	51 yaş ve üstü	4 (%36,4)	7 (%63,6)		
Gelir Durumu	1000-3000 TL	11 (%29,7)	26 (%70,3)	2,819	0,420
	3001-5000 TL	14 (%36,8)	24 (%63,2)		
	5001 TL ve üstü	3 (%23,1)	10 (%76,9)		
	Diğer	5 (%18,5)	22 (%81,5)		
Eğitim Durumu	İlköğretim	5 (%45,5)	6 (%54,5)	1,917	0,590
	Lise	9 (%30,0)	21 (%70,0)		
	Ön lisans	3 (%23,1)	10 (%76,9)		
	Lisans ve Lisansüstü	16 (%26,2)	45 (%73,8)		
İkamet Durumu	1-5 yıl	8 (%42,1)	11 (%57,9)	3,365	0,339
	6-10 yıl	4 (%40,0)	6 (%60,0)		
	11 yıl ve üstü	17 (%23,3)	56 (%76,7)		
	İstanbul'da yaşamıyorum	4 (%30,8)	9 (%69,2)		

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının cinsiyete göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H5 hipotezi ret edilmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının yaşa göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H6 hipotezi ret edilmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının gelir durumuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H7 hipotezi ret edilmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H8 hipotezi ret edilmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının İstanbul'da ikamet durumuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Bu sebeple H9 hipotezi ret edilmiştir.

4.7.3.3. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının karşılaşma sıklığına göre farklılaşma durumlarının incelenmesi

Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının karşılaşma sıklığına göre farklılaşma durumları Tablo 4.23'te gösterilmiştir.

Tablo 4.23. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumlarının Karşılaşma Sıklığına Göre Farklılaşma Durumları

		Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumları		X ²	P
		Evet	Hayır		
Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşma Sıklıkları	Çok fazla	15 (%45,5)	18 (%54,5)	11,435	0,010
	Sık	13 (%33,3)	16 (%66,7)		
	Nadir	5 (%13,2)	33 (%86,8)		
	Hiç	0 (%0,0)	5 (%100,0)		

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarının Suriyeli sığınmacılarla karşılaşma sıklığına göre farklılaşma durumları incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($X^2=11,435$ $p<0,05$). Buna göre Suriyeli sığınmacılarla daha sık karşılaşanların hiç karşılaşmayanlara göre sorun yaşama durumlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu sebeple H10 hipotezi kabul edilmiştir.

4.7.3.4. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları daha önce sorun yaşama durumlarına göre farklılaşma durumlarının incelenmesi

Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları daha önce sorun yaşama durumlarına göre farklılaşma durumları Tablo 4.24'te gösterilmiştir.

Tablo 4.24. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaştıklarında Tedirgin Hissetme Durumları Daha Önce Sorun Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşma Durumları

		Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşıldığında Tedirgin Olma Durumları			X ²	p
		Evet, Çok	Evet, Biraz	Hayır		
Suriyeli Sığınmacılarla Sorun Yaşama Durumları	Evet	13 (%7,7)	12 (%36,4)	8 (%24,2)	6,913	0,032
	Hayır	14 (%17,1)	35 (%42,7)	33 (%40,2)		

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılar ile karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları daha önce sorun yaşama durumlarına göre farklılaşma durumları incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($X^2=6,913$ $p<0,05$). Buna göre Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşamayanların daha az tedirgin oldukları ifade edilebilir. Bu sebeple H11 hipotezi kabul edilmiştir.

4.7.3.5. Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılar ile karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları onlarla iletişimde bulunmuş olma durumlarına göre farklılaşma durumlarının incelenmesi

Araştırmaya katılanların Suriyeli sığınmacılar ile karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları onlarla iletişimde bulunma durumlarına göre farklılaşma durumları Tablo 4.25'te gösterilmiştir.

Tablo 4.25. Araştırmaya Katılanların Suriyeli Sığınmacılar ile Karşılaştıklarında Tedirgin Hissetme Durumları Onlarla İletişimde Bulunmuş Olma Durumlarına Göre Farklılaşma Durumları

		Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşıldığında Tedirgin Olma Durumları			X ²	p
		Evet, Çok	Evet, Biraz	Hayır		
Suriyeli Sığınmacılarla İletişim Kurmuş Olma	Evet	8 (%14,5)	23 (%41,8)	24 (%43,6)	5,491	0,064
	Hayır	19 (%31,7)	24 (%40,0)	17 (%28,3)		

Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları onlarla iletişimde bulunma durumlarına göre farklılaşma durumları incelenmesi amacıyla yapılan ki-kare testi sonucuna göre farklılığın istatistiksel bakımdan %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p < 0,05$). Bu sebeple H12 hipotezi ret edilmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Tartışma

Çalışmanın amacı İstanbul'da halk ve Suriyeli sığınmacılar arasındaki sorun alanlarını tespit etmek ve güvenlik konusunu halkın gözünden değerlendirmeye çalışmaktır. Bu bölümde İstanbul'da yaşayan veya bir süre için İstanbul'da bulunan halkın Suriyeli sığınmacılarla ilgili düşüncelerine yönelik çalışma sonuçları literatürdeki benzer çalışmalar ele alınarak karşılaştırılmıştır.

Erdoğan (2018)' in "Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum" adlı çalışmasında 2014 yılında 18 ilde 1501 kişi ile kamuoyu araştırılması gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları şu şekildedir; Türkiye'de Suriyelilere yönelik toplumsal kabul düzeyinin yüksek olduğunu fakat bu durumun kalıcı değil değişken olduğunu ifade etmiştir. (Erdoğan, 2018: 243). Araştırmasında halkın %70,7'si Suriyeli sığınmacılar sebebi ile ekonominin kötü etkilendiğini ifade ederken %61,2'si ise Suriyelilere yardım yapılmasına karşı çıkmaktadır. Suriyelilerin şiddet, hırsızlık, kaçakçılık gibi suçlarla toplumdaki ahlakı bozdukları yönündeki görüşler %62'3'tür. Suriyelilerin Türkiye'de uyum sağlayabileceği yönündeki düşünceye karşı çıkanlar ise %66,9'tur. Çalışmamızda tespit edilen sonuçlara göre katılım gösterenlerden Suriyelilerin İstanbul'da yaşamasını istemeyenlerin istememe durumlarının nedenlerine göre dağılımları incelendiğinde cevapların %25,3' ünün ekonomik gerekçelerle, %34,7'sinin güvenlik riski oluşturmaları gerekçesiyle, %23,5'inin uyum sağlayamadıkları gerekçesiyle olduğu belirlenmiştir.

Taş ve Tekkanat (2018)' in "Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Arasında Bir Kent: Elazığ Örneği" adlı çalışmasında Elazığ ilinde 50 kişi ile yaptığı anket sonucu Suriyelilerin kent güvenliğini tehdit ettiğini ifade eden %74'lük kesim evet cevabını vermiştir. Suç oranlarını Suriyelilerin arttırdığını ve toplumun ahlakını bozduğunu belirtmişlerdir (Taş ve Tekkanat, 2018: 87). Elazığ halkının Suriyelilerin ülkelerine geri dönmeyecekleri kanısının olduğu ifade edilmiştir. Çalışmamızda katılım gösterenlerin Suriyelilerin İstanbul'da asayiş ve güvenlik açısından tehdit olduğunu düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %83,5'inin tehdit oluşturduğu ve %16,5'inin tehdit oluşturmadığını düşündüğü belirlenmiştir. Suriyelilerin ülkelerine döneceklerini düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %46,1'inin gitmeyeceklerini, %33,0'ünün bir kısmının gideceğini, %10,4'ünün savaş biterse gideceğini, %9,6'sının çoğunluğunun gideceğini ve %0,9'unun

diğer şekilde düşündüğü belirlenmiştir.

Taştan, Haklı ve Osmanoğlu (2017)'nin “Suriyeli Sığınmacılara Dair Tehdit Algısı: Önyargılar ve Gerçekler” adlı çalışmasında Ankara’da 400 kişi ile anket yapılmış bunun sonucunda yerel halkın Suriyeli sığınmacılar hakkında ekonomi, güvenlik ve sosyal konularda endişe duydukları sonucuna varılmıştır. Çalışmamıza katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla karşılaşmalarının katılımcıları tedirgin etme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %40,9’unun biraz tedirgin olduğu, %35,6’sının tedirgin olmadığı ve %23,5’inin çok fazla tedirgin olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılım gösterenlerin günlük hayatta Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşama durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %71,3’ünün sorun yaşamadığı ve %28,7’sinin sorun yaşadığı belirlenmiştir.

5.2. Sonuç

“Suriye’den Sığınmacılar ve Kent Güvenliği” araştırmasından elde edilen sonuçlar şu şekildedir; Araştırmaya katılım gösterenlerin %59,1’inin erkek, %66,1’inin 26-50 yaş arasında, %53,0’ünün lisans mezunu, %68,7’sinin özel sektör çalışanı, %33,0’ünün 3001-5000 TL arasında gelirinin, %63,5’inin 11 yıl ve üstünde İstanbul’da ikamet etmiş olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösterenlerin %33,9’unun sıklıkla günlük hayatta Suriyelilerle karşılaştığı, %40,9’unun bu karşılaşmalarda tedirgin olduğu, biraz tedirgin olduğu, %52,2’sinin günlük hayatta Suriyelilerle iletişimde bulunmadığı, %71,3’ünün günlük hayatta Suriyelilerle sorun yaşamadığı, %53,9’unun günlük hayatta Suriyelilerle sorun yaşayan yakınlarının olduğu, %86,1’inin Suriyelilerin İstanbul’da yaşamasını istemediği, Suriyelilerin İstanbul’da yaşamasının istenmemesinin en büyük gerekçesi olarak güvenlik riskinin (%34,7) ifade edildiği, %87,0’sinin Suriyelilerin İstanbul’un sosyal yapısına zarar verdiğini düşündüğü, %83,5’inin Suriyelilerin İstanbul’da asayiş ve güvenlik açısından tehdit olduğunu düşündüğü, Suriyelilerin İstanbul’da asayiş ve güvenlik açısından tehdit olduğunu düşünenlerin gerekçe olarak en fazla güvenlik etmenini belirttikleri, %90,4’ünün Suriyelilere yapılan yardımların Türkiye ekonomisi için yük oluşturduğunu düşündükleri, %90,4’ünün Suriyeli sığınmacılar için uygulanan hükümet politikalarının yeterli olmadığını düşündükleri, %88,7’sinin Suriyeli sığınmacılar ve Türk vatandaşları için karşılıklı güvenlik tedbirlerinin alınmadığını düşündükleri, %46,1’inin Suriyelilerin ülkelerine

dönmeyeceklerini düşündükleri belirlenmiştir.

Çalışmada kadınların erkeklere göre Suriyeli sığınmacılarla karşılaştıklarında daha fazla tedirginlik hissettikleri bulunmuş olup, tedirginlik durumunun katılımcıların yaşına, eğitim durumuna, İstanbul'daki ikamet süresine ve gelir durumuna bağlı olmadığı saptanmıştır. Ayrıca Suriyeli sığınmacılarla sorun yaşanması durumunun cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir durumu ve ikamet yılından bağımsız olduğu bulunmuştur. Buna karşın Suriyeli sığınmacılarla daha sık karşılaşanların hiç karşılaşmayanlara göre sorun yaşama durumlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine benzer şekilde Suriyelilerle sorun yaşamayanların daha az tedirgin oldukları ifade edilmiştir. Suriyelilerle karşılaştıklarında tedirgin hissetme durumları onlarla iletişimde bulunma durumlarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Saha verilerinden elde edilen başka bir sonuç ise yerel halkın algıları göstermektedir ki Suriyeli sığınmacıların durumu Türkler arasında bir “yabancı düşmanlığı” oluşturmaktadır. Yabancı düşmanlığı vatandaş olmayan kişilere karşı olumsuz bir algı olarak tanımlanabilir (Özmete vd., 2018: 195). Bu oluşum zaman geçtikçe köklenmektedir.

2011 Nisan ayından bu yana geçen 8 yıllık süreçte Türkiye açık kapı politikası ile ülkemize sığınan Suriyelilere ev sahipliği yapmıştır. Ülkesinden ayrılmak zorunda kalan bu kişilere Türk devleti ve Türk halkı hiçbir ülkenin göstermediği misafirperverliği göstermiştir. “Geçici Koruma Statüsü” verilen Suriyelilerin artık ülkede kalıcılığa doğru evrildiği görülmektedir. Suriye’de istikrarın sağlandığı zamanda dahi Türkiye’de kalmak isteyen buradaki düzenini korumak isteyen kişiler olacaktır. Savaşın süresinin ve gelecek kişilerin sayısının tahmin edilenin üstünde olması sebebi ile ülkede gayet doğal olan sorunlar çıkmıştır. Çalışmada bu sorunların birbiri ile bağlantılı olduğu görülmüş ve çözüm önerileri getirilmiştir. Araştırmanın kent güvenliği ekseninde şekillenmesinin sebebi göçle gelenlerin hizmetlerden ve fırsatlardan yararlanmak için kent merkezlerini ve çevrelerini seçmesidir. Göç İdaresi 13.06.2019 verilerine göre; GBM’de yaşayan Suriyeli sayısı: 109.262 iken GBM dışında yaşayan Suriyeli sayısı 3 milyon 504 bin 382’dir (<https://www.goc.gov.tr>). BM’ ye göre 12 milyon kişi Suriye’den hukuk dışı gelmiştir, raporda 2018 yılında dünyada yaklaşık 134 milyon insanın yardıma ihtiyaç duyacağı ifade edilmiştir. (Bkz.: World Disaster Report 2018). 258 milyon uluslararası göçmen ise şu ana kadar tarihteki en yüksek sayı olmuştur (<http://media.ifrc.org>). Kentlerde gelişen bu hızlı nüfus artışı ve farklı kültürlerin yaşadığı uyum sorunu birçok çözüm bekleyen sorun alanlarını da beraberinde getirmiştir bunlardan en önemlisi ise şüphesiz “güvenlik algısı”

sorunu olmuştur. Çalışma Suriyeli sığınmacılara yönelik kent güvenliğine ait risk algılarını incelemeyi ve sorun alanlarını tespit edip bu konuda öneriler getirmeyi amaçlamaktadır. Temel öneriler şu şekilde sıralanabilir;

Eğitim Alanında Öneriler: Suriye'den sığınmacıların Türkiye'nin yaşam kalitesi standartlarına uyum sağlayabilmeleri için Türkçe diline hâkim olma, konuşabilme sorunu en başta çözülmelidir. Kişinin uyumu, o ülkenin dilini bilmesi, iletişim kurabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkemize gelen bu sığınmacılar kaldığı süre boyunca sadece kendi gibi sığınmacı olanlarla iletişim kurmakta ve toplumdan kendini izole etmektedir. Bir kısım sığınmacı ise Türkçe bilen bir kişi etrafında toplanarak, iletişim kanalı olarak bu kişiye bağımlı hale gelmektedir. Bu durum, kişinin toplumla bütünleşmesini önlemekte, kültürel karşılık gelişmemesi sorununu yaratmaktadır. Özellikle Suriye'den sığınmacıların çocuklarının eğitimine devam edebilmesi için önlem alınmalı, çocuk sayısının yoğun olduğu yerlerde çocuk psikiyatrisi servisleri açılmalı, kendilerini ifade edebilmeleri için Türkçe dilini anlayabilme sorunu çözülmelidir. Bazı Suriyeli çocukların ailelerinin kalabalık aile yapısına sahip olması bağlamında, bu yukarıda bahsedildiği gibi getirdiği kültür ile de bağlantılıdır, aileye maddi yük oluşturacağı sebebi ile eğitime önem verilmemektedir. Ülkemize sığınan bu kişilerin eğitimi Türkiye'nin geleceğini de etkilemektedir. İleride çıkabilecek büyük sorunların önüne ancak eğitim ile geçilebilir.

Orhan ve Gündoğar (2015), Suriyeli sığınmacıların eğitim hizmetlerinden yararlanamamasının ileride asayiş sorunlarına zemin hazırlayacağını ifade etmiştir. Bu durumun önüne denetimlerle geçilmeye çalışılmalıdır ayrıca aileler bilinçlendirildiğinde her geçen gün artan istenmeyen doğum oranları da azaltılabilecektir. İçişleri Bakanlığı'nın açıklamasına göre Kasım 2018 itibarıyla 2011'den itibaren geçen bu 8 yılda Türkiye'de doğan Suriyeli bebek sayısı 405 bin 521 olarak açıklanmıştır. Suriyeli çocuklar için ayrı bir okul veya devlet okulunda ayrı bir eğitim müfredatı olmalıdır. Bu kapsamda Türkiye'den öğretmen sayısı arttırılmalı, çocukların okulda dışlanmamaları için çaba sarf edilmelidir. Aileler çocuklarına zarar getirebileceği için çocuklarını onlardan uzak tutmaya çalışmaktadır bu da Suriyeli çocukların psikolojisini ve okul başarısını olumsuz etkilemektedir. Devlet kuruluşlarında onların kaliteli iletişim sağlayabilmeleri için Arapça ve Kürtçe tercümanlarla yardımcı olacak kişiler bulundurulmalıdır. Sığınmacılar geldikleri ülkenin konuşma dilini bilmedikleri için o ülkeye adapte olamamakta zorlanmaktadır. Bazen kendi içlerinde çıkan tartışmalar ve basında yanlış yansıtılmaları bazen de suça eğilimli olanların tespit edilememesi sebebi ile genellemeye maruz kalmaktadırlar. Öğretmenlerin ve

Suriyeli öğrencilerin kurdukları iletişimdeki engelleri belirleme amacı ile yapılan araştırma göstermiştir ki öğretmenler dil konusunda anlayamadıkları için Suriyeli çocuklara istenilen eğitimi verememektedir (Güven ve İşleyen, 2018: 1305). Böylece sorunları en kısa sürede çözüme kavuşturulabilecektir.

Basın ve Sosyal Medya Alanındaki Öneriler: Basında veya sosyal medyada kimi zaman doğru yansıtılmayan haberler sığınmacıları genellemeye sokmakta bu da Türk halkının onlara karşı hep bir adım geride kalmak istemesine sebep olmaktadır. Devletin yayın organlarının asılsız haber veya yanlış yönlendirmelerine karşı tedbir alması gerekmektedir. Türk vatandaşının yaptığı hırsızlık suçu ile Suriyeli sığınmacının yaptığı hırsızlık suçu aynı şekilde değerlendirilmeli, yansıtılmalı ve toplum doğru bilgilendirilmelidir. Medya kuruluşları ve sosyal medya organlarının gerçek dışı haberleri yayınlaması engellenmelidir. Örneğin dilencilik için Suriyeli kılığına giren kişiler üzerinden spekülasyonlar yapılmamalıdır. Türkiye'ye sığınan bu kişiler yurdundan edilmiş, birçok yakınını kaybetmiş psikolojik açıdan darbe almış kişilerdir. Dışlanma, damgalanma, etiketlenme ile topluma daha çok zarar vereceklerdir. Bu sebeple ülkede karışıklık yaratmaya çalışanlar şikâyet yolu ile engellenmelidir.

İstihdam Alanındaki Öneriler: Dilencilik, hırsızlık gibi olayları azaltmak için işsizlere iş bulabilme fırsatı tanınmalı böylece kentte güveni tehdit eden sosyal bir problem olan suçun ve ülkede olabilecek ucuz ve kaçak iş gücünden kaynaklanan krizin önüne geçilmeye çalışılmalıdır. Kayıt dışı çalıştıran Türk işverenler için caydırıcı önlemler alınmalı, işgücü istismarı engellenmelidir. Kaçak yollardan emeğin sömürülmesi Türkiye'nin ekonomisini zedeleyecektir. Geçici ve sadece vasıfsız işlerde çalışarak kalıcı çözüm bulamayan göçmenler ilerleyen zamanlarda problem oluşturacaktır. Amaç günü kurtarmak değil geleceğe sorun bırakmadan ilerlemek olmalıdır. Sosyal yardımlarla geçinmek yerine kendi geçimlerini sağlayabilecek düzeye getirilmeleri ülkenin maddi yükünü de azaltacaktır.

Kayıt Dışı Kişilere İlişkin Öneriler: Parmak izleri alınarak güvenlik soruşturmasından geçirilmeleri zorunlu olmasına rağmen kimileri hala kayıtsız, yasa dışı yaşamlarını sürdürmektedir. Göç İdaresi verilerine göre; 2018'in sonunda 34.053 yasa dışı gelen Suriyeli sığınmacı yakalanmıştır (www.goc.gov.tr). Bu kişilerin kayıtlı olmaları için teşvikler yapılmalı, aflar çıkarılmalı, barınma merkezlerinde daha çok yer açılmalıdır. Barınma merkezlerinin koşulları iyileştirilmeli, özellikle çocuklara ihtiyaçları doğrultusunda

olanaklar sağlanmalıdır. Devlet sadece yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlara yönelmemeli bunun dışında kalan insani ihtiyaçlar da politikalara dâhil edilmelidir.

Göç Yönetimi ve Göç Politikalarına İlişkin Öneriler: Kamu kurumları göç stratejilerini belirlerken kendi aralarında ve STK'lar ile işbirliği içinde olursa göçün topluma vereceği zararlar en aza indirilebilir. Devlet, bütünleşmeyi kolaylaştıracak rasyonel politikalar oluşturmalıdır. Göç sürecinin iyi yönetilebilmesi ve ülkenin kendi durumuna göre ayrıntılı ve kapsamlı bir politika hazırlanması, göç yönetimi için birimlerin oluşturulması ülkenin güvenliği ve refahı için çok önemlidir. Göç sürecinin iyi yönetilememesi ve insan haklarının gözetilmemesi kamu güvenliğinin de zarar görmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için kamu güvenliğini sağlamaya yönelik ve ülkenin gelişmesine katkıda bulunan göç politikaları uygulanmalıdır. Türkiye Suriyeli sığınmacılar konusunda açık kapı politikası izlemiş ve son derece misafirperver davranmıştır. Göç yönetiminin önemi ve göçle ilgili kurumların politika ve stratejileri bu açıdan hayati önem taşımaktadır. İç savaş sebebi ile ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan bu kişiler ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik yönden birçok sorun yaşamaktadır. Bu sorunlar sadece sığınmacıları değil Türkiye'nin hem mevcut durumunu hem de geleceğini etkilemektedir. Sığınmacı ve mülteci sorununa karşılık bütünleyici politikalar uygulanmalı ve günümüz şartlarına göre var olan yapıların eksik kalan kısımları yeniden düzenlenmeli ve güncel duruma uyarlanmalıdır. Göçmen politikalarının temelinde göçün öznesi olan kişi yer almalıdır. 10 Aralık 1948'de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi imzalanmıştır. Buna göre; hiçbir fark gözetmeden dili, dini ve ırkı ne olursa olsun kişilerin temel haklarından yararlanmalarına dair ilke kabul edilmiştir. Tüm bireylerin güvenliğinin sağlanması ve haklarından yararlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında mültecilerin temel haklarının korunması ve güvenliklerinin sağlanması da önem taşımaktadır (Akıncı vd., 2015: 65). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 14. Maddesinde ise “Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.” şeklinde ifade edilmektedir (Yerli, 2018: 2085). Nisan 2011'den yana geçen bu 8 yıllık süreçte Suriyeli sığınmacılar açısından düzene oturmuş, planlı bir şekilde ilerleyen göç politikalarının varlığından söz edememekle birlikte önlemlerin de eksik kaldığı görülmektedir. Kalkınma planlarında göç konusuna özellikle yer verilmeli genel ifadelerle geçiştirilmemelidir. Göç sadece merkezi yönetimin çözümüne bırakılmamalıdır, sığınmacıların geldiklerinde kent ve kent merkezinin yakınlarına yerleştiği görülmektedir ve halkla yakından teması bulunan ve eksikleri tespit etmesi kolay olan yerel yönetimlere de görev paylaşılmalıdır. Bu kişiler için belediyelere

bütçe ayrılmalı ve bu bütçe aile, eğitim, sağlık gibi konulardaki eksiklikleri gidermede kullanılmalıdır. Özellikle yoğun göç alan kentlerde belediyelerin maddi yükü hafifletilmeli, bu alanda çalışacak personel eksikliği giderilmelidir. Göç karmaşık bir olgudur ve eğer bunun doğurabileceği sonuçlar göz önünde bulundurulmaz ise toplumda onarılamayacak etkiler bırakabilir. Bu sebeple göç politikaları günün şartlarına göre uyarlanmalı, geçerliliğini kaybetmiş eski göç politikaları uygulamadan kaldırılmalıdır. Devlet, göç edenler için ve göç edilen ülke için düzeni bozmayacak önlemler almakla yükümlüdür. Araştırmaya katılım gösterenlerin Suriyeli sığınmacılar için uygulanan hükümet politikalarının yeterli olduğunu düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %90,4'ünün yeterli olmadığını düşündüğü ve %9,6'sının yeterli olduğunu düşündüğü belirlenmiştir. Ayrıca Suriyeli sığınmacılar ve Türk vatandaşları için karşılıklı güvenlik tedbirlerinin alındığını düşünme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %88,7'sinin tedbirlerin alınmadığını düşündüğü ve %11,3'ünün tedbirlerin alındığını düşündüğü belirlenmiştir. Bu oranlar politikaların ve önlemlerin yetersiz olduğunu veya halka karşı devletin daha şeffaf ve hesap verebilir olması gerektiğini göstermektedir. Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılar için güvenli bölge oluşturma arayışı devam etmektedir. Sürecin ne yönde ilerleyeceği şu an için belirsizdir.

Kent Güvenliğine İlişkin Öneriler: Türkiye'de güvenli kentlerin olması için yasal düzenleme eksik kalmaktadır. Güvenli kent için bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Kentte güvenlik sorunlarının çözümü için siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel koşullar göz önünde tutulmalıdır ve bu konuda her biri için tekil değil kapsamlı bir yaklaşıma gerek vardır. Sokaklar, yollar, parklar, kamusal alanlar, okullar, eğlence mekânları, kalabalık alanlar, تنها alanlar hem polis, güvenlik hizmetleri aracılığı ile hem de elektronik izleme araçları ile denetlenmelidir. Haberlerde yer alan her geçen gün artan suç oranları bunların yetersiz kaldığını göstermektedir. Kendini güvende hissetmeyen kişiler silah, kesici alet, biber gazı gibi bireysel önlemlerle kentte yaşamaya çalışmaktadır. Bazen orantısız kullanılabilen veya kullanılmaması gereken yerde kullanılan bu araçlar başka kişilere de zarar verebilmektedir. Bu tür savunma için satın alınan araçların kontrollü bir şekilde satılması veya kolayca ulaşabilir olmaması gerekmektedir. En çok ihtiyaç duyulan alanlara özellikle yoğunluk vererek örneğin adalet ve emniyet alanında çıkacak karışıkların önüne geçilmelidir.

Suriye'den sığınmacıların kent güvenliğine etkisine bakıldığında bu kişilerin dışlanma sorunu ekonomik, sosyal, kültürel olabilmektedir. Ekonomik olarak dışlanan,

geliri olmayan kişinin sosyal bağları da zayıflar ve ilişki kuramadığı için toplumla bütünleşmede zorlanır. Hirschi (1969), sosyal bağ teorisine göre bireyin sosyal bağlarının zayıflaması veya tamamen kopuk olması ahlaki kurallara da uymaması sonucunu doğurur. Dışlama, ötekileştirme yerine uyum sağlamanın her iki topluma da yararı olacaktır. Eğer bu kişiler topluma kazandırılırsa, temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardım edilirse suç oranları azalabilir böylece kent güvenliğine olumsuz etkileri en aza indirilebilir. Yerel halkın birlikte yaşama konusunda anlayış göstermesi ve sığınmacılara karşı önyargılı olmamaları için gerekli koşullar sağlanarak sorun alanlarına çözüm önerileri getirilmelidir. Uyum sorunu iki tarafın çatışması ile değil uzlaşması ile çözülebilecek bir süreçtir. İki toplumun da bu süreçte güvende olması sağlanmalıdır. Özellikle sokaklarda çalışan savunmasız çocuklar ve kadınların olduğu göz önüne alınırsa onlara karşı yapılan istismarın ve insan ticaretinin engellenmesi gerekmektedir. Göç sadece olumsuzluklara sebep olur önyargısı yanlıştır, göç sürecinin başarılı yönetilmesi, kentteki sorun alanlarının tespiti ve çözümü ile birçok problem ortadan kalkacaktır. Bu araştırmada savunulan düşünce göç olgusunda sadece olumsuz yönlere değinmenin yanlış olacağı, göç süreci iyi yönetilebildiğinde avantajların olabileceği ve kentte güvenliği ve gelişimi etkileyen en büyük problemin eğitimsizlik olduğudur. Savaş bitse dahi geri dönecekler ve Türkiye’de kalacaklar için ülkelerin kalkınmasında eğitimin payı büyük olacaktır. Suriyeli sığınmacılar zorunlu olarak ülkelerinden ayrılmalarının yanında geldikleri ülkede de istenmedikleri için ağır psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir. Bu kişilere psikolojik tedavi uygulanmalı, eğitim ve iş için teşvik edilmelidir. Sığınmacılar uyum sürecinde desteklenmeli, onlara özgü programlar açılmalı, toplumun onları kabul etmesini kolaylaştıracak planlamalar yapılmalıdır. Sığınmacılar hakları konusunda tanıtımlar yolu ile sık sık bilgilendirilmelidir.

Akademik Alandaki Öneriler: Bu çalışmada bilinen fakat araştırmanın eksik olduğu göç, güvenlik ve suç ilişkisi kuramlar yardımı ile incelenmiştir. Kent ve göç konusu karmaşık ve dinamik bir konudur ve Sosyoloji diğer disiplinlere nazaran bu konuya daha fazla eğilmesi gereken bir alandır. Bu konuda akademik araştırma yapanlara, STK'lara, gönüllü projeler uygulayan kurumlara ve bilgi ihtiyacı olan her kesime destek sağlanmalıdır. Göç ile ilgili çalışmalara ağırlık verilmeli, eksikler tespit edilmelidir. Göç olgusu ülkemizde araştırma bakımından ihmal edilmiştir. Siyaset Bilimi, Kamu Yönetimi ve Sosyoloji, Tıp, Psikoloji, İktisat gibi disiplinlerin göç konusuna katkıda bulunma amacı etrafında toplanarak çalışmaları gerekmektedir. Devlet bu çalışmalar için bütçe ayırmalı alanında uzman kişiler bu konuda teşvik edilmelidir. Üniversitede mevcut programlara ek olarak Göç Çalışmaları

programları açılmalı, kontenjan sayıları yüksek tutulmalı ve göç alanında bilimsel araştırmalar yapacak akademik personeller, uzmanlar yetiştirilmelidir.

İstanbul'da yaşayan halkın Suriyeli sığınmacılarla ilgili dūřüncelerini belirlemeye yönelik araştırmada özellikle kadınların onlara daha ılımlı yaklaştığı, onların ũlkelerindeki durum düzelene kadar gitmeleri yerine Őehir merkezi dışında yaşamaları veya kamplarda kalmalarını istedikleri görũlmüřtür. Erkeklerde ise özellikle Suriyeli sığınmacıların ekonomiye yük olduğu yönünde bir algı oluştuğu anlaşılmıştır. Türkiye'de onları istemediklerini, savaştan kaçmaları yerine ũlkelerine sahip çıkmalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Suriyeli sığınmacıların durumuna yönelik sorun alanlarının detaylı tespiti için iki tarafla görüşmeler yapılarak daha güvenilir çalışmaların yapılması tavsiye edilebilir. Göz önünde bulundurulması gereken başka bir konu görüşmelerin yapıldığı dönem, gündem ve Őehir gibi unsurlar çalışma sonuçlarını etkilemektedir. Dolayısıyla bu tip sayıları her geçen gün değişen verilere dayanan araştırmalarda sık sık güncellemeler yapılmalı, göç ile ilgili çalışmalar üniversitelerce de teşvik edilmelidir. Yerel halkın sığınmacıları neden istemediği onlara karşı tutum ve algıları göz ardı edilmemeli sorun alanları tespit edilerek adımlar atılmalıdır, bu sayede olası zararların, krizlerin ve tehlikelerin önüne geçilebilecektir.

6. KAYNAKLAR

- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç / Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Abadan-Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Y. (2018). *Göç Sosyolojisi* (İkinci baskı). İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Agnew, R. (1985). A Revised Strain Theory of Delinquency. *Social Forces*, 64(1), 151-167.
- Agnew, R. (1992). Foundation For A General Strain Theory of Crime and Delinquency. *Criminology*, 30(1), 47-87.
- Ağır, O., & Sezik, M. (2015). Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 95-123.
- Akarcalı, S. (1989). Basının Görevleri ve Basın Özgürlüğü. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 44(1-2), 265-287.
- Akçadağ, E. (2012). *Yasa Dışı Göç ve Türkiye*. İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Akıncı, B., Nergiz, A., & Gedik, E. (2015). Uyum Sürecine Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-83.
- Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İşbirliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 452-466.
- Aksoy, E. (2007). Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı, Bülten 55, TMMBO Mimarlar Odası, Kent ve Suç Dosyası, Kasım- Aralık, Ankara. 11.04.2019, <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya6.pdf>
- Aksu, M. & Turhan, F. (2012). Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(2), 69-80.
- Altun, N. (2011). *Sosyal sermayenin çocuk ve genç suçluluğuna etkisi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Altun, N., & Hira, İ. (2011). Suçu Önlemede Sosyal Sermaye Olarak Sosyal Kontrolden Yararlanmak. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 111-124.
- Apak, H. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği. *Mukaddime*, 5(2), 53-70.
- Ataç, E. (2007). Suçun Kentsel Mekândaki Algısı; Güvensizlik Hissi. Dosya 06 Kent ve Suç, Bülten 55, TMMOB Mimarlar Odası, Kasım- Aralık, Ankara. 20.04.2019, <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya6.pdf>
- Ataç, E. (2008). *Kent, güvenlik ve güvenli kent planlaması; Bursa örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aybay, R. (2004). *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Aydemir, S., & Şahin, M. C. (2018). Zorunlu-kitlesele Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar Örneği, *Dini Araştırmalar*, Ocak – Haziran, 21(53), 121– 148.
- Ayhan, İ., & Çubukçu, K.M. (2007). Suç ve Kent İlişisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 30-55.
- Bal, H. (1999). *Kent Sosyolojisi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Baş, M., Molu, B., Tuna, H., & Baş, İ. (2017). Göç Eden Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Değişiminin Kadın ve Çocuk Yaşamına Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1680-1693.
- Başel, H. (2011). Türkiye'de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(53), 515-542.
- Başbüyük, O., & Karakuş, Ö. (2010). Sosyal Düzensizlik ve Toplum Destekli Güvenlik Politikaları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 64-97.
- Başterzi, A. D. (2017). Mülteci, Sığınmacı ve Göçmen Kadınların Ruh Sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(4), 379-387.
- Berry, J. W. (1997). Lead Article Immigration, Acculturation and Adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Birleşmiş Milletler, (1948). İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi. 02.11.2018, <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>
- Birleşmiş Milletler, (1969). Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol. 28.02.2018, <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>
- Block, R. L., & Block, C. R. (1995). Space, Place and Crime: Hot Spot Areas and Hot Places of Liquor Related Crime, Criminal Justice Press, USA.
- Bostan, H. (2018). Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Uyum, Vatandaşlık ve İskân Sorunu. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 38-88.
- Brantingham, P. J. (1995). Criminality of Place: Crime Generators and Crime Attractors. *European Journal of Criminal Policy and Research*, (3), 5-26.
- Castles, S., ve Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (Çev. Bal, B. U. ve Akbulut, İ.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (Eserin orijinali 1. baskı olarak 1993'te yayımlandı).
- Cohen, A. K. (1955). *Delinquent Boys: The culture of gangs*. New York: Free Press.
- Conklin, J, E. (2006). *Criminology Pearson* (Ninth edition). Boston.
- Corbett, J. (2005). Ernest George Ravenstein: The Laws of Migration, 1885. <https://escholarship.org/uc/item/3018p230>

- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, (17), 67-91.
- Çakır, Ö. (2002). Sosyal Dışlanma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4(3), 83-104.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 129-142.
- Çakmak, C. (2015). Suçu Açıklayan Sosyo-ekonomik Temelli Yaklaşımlar. *Uluslararası Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-49.
- Çakran, Ş., & Eren, V. (2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 1-30.
- Çalı, H. (2012). Avrupa Kentsel Şartı Çerçevesinde Güvenli Kent ve Yerel Yönetimler. *Türk İdare Dergisi*, (475), 9-32.
- Çelik, Y. (2018). *Türkiye’de Suriyeli çocuklara yönelik uygulanan eğitim politikalarının incelenmesi: Tespitler, sorunlar ve öneriler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, A., & Uzman, N. (2012). Sığınmacılar Çerçevesinde Suriye-Türkiye İlişkilerine Bir Bakış. Çankırı Karatekin Üniversitesi, *Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*, 1(1), 3-18.
- Çetin, İ. (2016). Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, (34), 197-222.
- Çorabatır M., & Hassa F. (2014). Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Haklarının Korunması ve Yaşam Koşullarının Arttırılmasında Rol Alan STÖ’lerin Üç Sınır İlindeki Çalışmalarıyla İlgili Örnek Durum Analizi, İltica ve Göç Araştırma Merkezi (İGAM), Ankara.
- Çorabatır, M., & Hassa, F. (2013). Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar ile ilgili Rapor, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi (İGAM).
- Delice, M., & Yaşar, M. (2014). Göç ve Şiddet Suçları İlişkisinin İncelenmesi, 14.04.2019 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/382858>
- Demirhan, Y., & Aslan, S. (2015). Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum*, 5(9), 23-62.
- Dikel, S. (2014). *Toplumsal yapı kuramı bağlamında suçun değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dolu, O. (2011). *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji* (Üçüncü baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji* (Sekizinci baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.

- Dulkadir, D. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacı Krizi ve Suriyelilerin İç Hukuktaki Statüleri. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 1(2), 21-36.
- Dunleavy, P. (1982). Perspectives on Urban Studies, In P. Dunleavy, Andrew Blowers, Christopher Brook, Linda McDowell (Ed.). *Urban Change and Conflict*, London: Harper and Row.
- Durkheim, E. (1964). *The Division of Labour*. Free Press, New York-London.
- Durkheim, E. (1986). *İntihar: Toplum Bilimsel İnceleme*. (Çev. Ozankaya, Ö.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Dursun, H. (1997). Damgalama Teorisi ve Suç. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 3(4), 309-322.
- Düzgün, Ş. (2007). Suç Olgusuna Teorik Yaklaşımlar ve Disiplinlerarasılık, *dosya 6 Bülten* 55, Kasım-Aralık (4-9).
- Efe, İ. (2015). *Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar*. Ankara: Seta Yayınları.
- Ekici, F.Y. (2015). Çocukların Göçle Birlikte Yaşadıkları Eğitim Sorunları Üzerine Bir İnceleme, Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, 179-201.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 9-22.
- Ela Özcan, E. D. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat Dergisi* 2(4),183-215.
- Erdoğan, M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırma Merkezi. Ankara.
- Ergil, D. (1980). *Türkiye'de Terör ve Şiddet: Yapısal ve Kültürel Kaynakları*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Ersoy, M. (1991). Göç ve Konut. *METU Journal of Faculty of Architecture*, 11(1-2), 21-39.
- Ertan, A. K., & Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, 1(2), 7-39.
- Es, M., & Ateş, H. (2004). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (48), 205-248. İstanbul: İÜİF Yayını.
- Faist, T. (2003). Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar, (Çev. Gündoğan, A. Z.). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Fırat, A. S. (2008). Yoksulluk, Kentlerde Suç Artışı ve Kent Merkezlerinde Özel Güvenlik Hizmetleri Verilmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 10(3), 201-228.

- Fırat, İ., & Erdem, E. (2014). Türkiye’de İç Güvenlik Hizmeti ve Kolluğun Sivil Denetimi. *Sayıştay Dergisi*, (94), Temmuz-Eylül, 115-133.
- Gezgin, M. F. (1991). İşgücü Göç Teorileri. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (23), 31-50.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. (Çev. Özel, H. ve Güzel, C.). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Gizewski, P., & Dixon, T.H. (1995). The Project on Environment, Population and Security, June, 25.04.2019, <https://homerdixon.com/>
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, (2016). 2015 Türkiye Göç Raporu. Ankara: Pozitif Matbaa.
- Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-224.
- Göregenli, M. (2010). *Çevre Psikolojisi: İnsan-Mekân İlişkileri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Güçer, M., Karaca, S., & Dinçer, O. B. (2013). Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Çalışması. USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu) Rapor No; 13-04.
- Gül, S. K. (2008). Kamu Yönetiminde ve Güvenlik Hizmetlerinde Hesap Verebilirlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 71-94.
- Güler, B. A. (2013). *Türkiye’nin Yönetimi Yapı*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Güllüpnar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi Politikası ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, (4), 53-85.
- Güllüpnar, F. (2012). Kent Sosyolojisi Kuramları Üzerine Bir Literatür Değerlendirmesi. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 21(3), 1-19.
- Günay, E., Atılğan, D., & Serin, E. (2017). Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37-60.
- Gündüz, N. (2015). Mekânsal Ayrışmanın Öz Dışlanma Sorunu: Başakşehir 4. ve 5. Etaplar Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 467-476.
- Gündüzöz, İ. (2016). Türkiye ve Dünyada Güvenli Kent Yaklaşımı: Kentsel Güvenlik mi? Güvenli Kent mi? *Türk İdare Dergisi*, (483), 335-368.
- Gürsoy, M. (2013). *Kentleşme sürecinde göç suçluluk ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Güven, O. Ö. (2018). Suçun Sosyolojisi ve Haber Söyleminde Temsili. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 176-195.
- Güven, S., & İşleyen, H. (2018). Sınıf Yönetiminde İletişim, İletişim Engelleri ve Suriyeli Öğrenciler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(23), 1293-1308.

- Hancı, İ. H. (1999). Kentte Suç ve Kent Suçu. Hekim ve Yaşam, *İzmir Tabip Odası Bülteni*, Mayıs-Haziran, (6), 24-28.
- Harunoğulları, M., & Cengiz, D. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi: Hatay (Antakya) Örneği, TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu 23-24 Ekim, Ankara.
- Hirschi, T. (1969). Causes of Delinquency. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- İnan, C. E. (2016). Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 10-33.
- İnce, C. (2016). Türkiye Bağlamında Dış Göçler, Eğitim Sorunu ve Toplumsal Konumun Yeniden Üretimi. *Karadeniz Dergi*, (32).
- İsbir, E. (1991). *Şehirleşme ve Meseleleri*. Ankara: Gazi Büro Yayınları,
- Jeffery, C. R. (1971). *Crime Prevention Through Environmental Design* (Revised edition). (July 1), 1-351.
- Karakaş, A. vd. (2012). TRA2’de Göç Olgusu: Sebep ve Sonuçlar Bağlamında Analitik Bir Araştırma
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasu, M. A. (2008). Kentli Haklarının Gelişimi ve Hukuki Boyutları. *TBB Dergisi*, (78), <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr>
- Karasu, M. A. (2012). Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13(2).
- Karasu, M. A. (2018). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Kentlerde Neden Oldukları Güvenlik Riskleri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36(2), 51-73.
- Karpat, K. H. (2013). *Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler* (Üçüncü Baskı) (Çev. Tırnakçı, B.). İstanbul: Timaş Yayınları. (Eserin orijinali 2010’da yayımlandı).
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye’de Göç Yaşamış Çocukların Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4).
- Kavas, A., Avşar, İ., Kadkoy, O., ve Bilgiç, E. Ç. (2019). *İstanbul’da Suriyeliler ve Savaş Sonrası Suriyeli Gettoları*. Ankara: TEPAV Yayınları.
- Kaya, E. (2008). Kent Güvenliğinin Sağlanması. *Yerel Siyaset Dergisi*, (28), 19-22.
- Kaya, T. (2011). Chicago Okulu: Chicago’ya Özgü Bir Perspektif. *Sosyoloji Dergisi*, 3(22), 367-383.
- Kaypak, Ş. (2011). *Kent Güvenliğinde Yeni Açılımlar; Toplum Destekli Polislik*, Karaya, Muhittin ve Gültekin, Selahattin. (Ed.). Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar, 43-72, Ankara: Polis Akademisi Yayını.

- Kaypak, Ş. (2016). Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(33), 35-50.
- Keleş, R. (2015). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine bir Değerlendirme. *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(27), 149-174.
- Kızmaz, Z. (2012). Gelişmekte Olan Ülkelerde Suç: Suç Oranlarının Artışı Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme. *Mukaddime Dergisi*, (5), 51-74.
- Kızmaz, Z. (2018). Göç ve Suç Arasında Bir İlişki Var Mı? Bütüncül Bir Bakış. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 562-599.
- Kızmaz, Z. (2018). Suriyeli Sığınmacılar: Güvenlik Kaygıları ve Suç. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 392-431.
- Kirman, M. A. (2016). *Din Sosyolojisi Sözlüğü*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Koçak, H. (2011). Kent-Kültür İlişkisi Bağlamında Türkiye’de Değişen ve Dönüşen Kentler. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. (II), 259-269.
- Koçak, Y. & Terzi, E. (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.
- Korkmaz, A. (2016). Suriyeli Sığınmacılardan Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Hassasiyetler*, 83-116. 06.10.2019, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/270524>
- Koyuncu, A. (2011). Sosyoloji Kuramlarında Kent. *S.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi*. (25), 31-56.
- Koyuncu, A. (2014). *Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Kubrin, C. E. & Weitzer, R. (2003). New Directions in Social Disorganization Theory. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 40(4), 374-402.
- Kula, S. & Çakar, B. (2015). Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 6(12), 191-210.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, (3), 47-57.
- Lefebvre, H. (2013). *Kentsel Devrim*. (Çev. Sezer, S.). İstanbul: Sel Yayıncılık. (Eserin orijinali 1970’de yayımlandı).
- Lordoğlu, K., & Aslan, M. (2016). En Fazla Suriyeli Göçmen Alan Beş Kentin Emek Piyasalarında Değişimi: 2011-2014. *Çalışma ve Toplum*, (2), 789-808.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.

- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Merton, R. K. (1964). *Social Theory and Social Structure*, Glencoe: The Free Press, III
- Merton, R. K. (1968). *Social Theory and Social Structure*, Glencoe: The Free Press, III
- Navruz, M. (2015). Bütünleşme ve ayrışma ikileminde kent mültecileri: Konya'da Suriyeli mülteciler. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Negiz, N. & Yalçın, Ö. (2018). Kentli Haklarının Türkiye Eksenindeki Yeri, 326-340, KAYSEM 12 / Türkiye'de Toplum, Yerleşim ve Yönetim Tartışmaları. https://www.academia.edu/38074898/KENTL%C4%B0_HAKLARININ_T%C3%9CRK%C4%B0YE_EKSEN%C4%B0NDEK%C4%B0_YER%C4%B0
- Newman, O. (1972). *Defensible Space. Crime Prevention Through Urban Design*. London: MacMillan.
- Orhan, O. & Gündoğar, S. S. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri, ORSAM Rapor No:195, Ocak, <http://tesev.org.tr/>
- Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (2012). Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi, Ankara: ORSAM Rapor No: 123. 22.04.2019, <http://madde14.org>
- Ortaylı, İ. (2006). Genel Göç Olgusu, Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler; 8-11 Aralık 2005, İstanbul Zeytinburnu Belediyesi, Haziran, 19-22.
- Örselli, E., & Babahanoğlu, V. (2016). Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), Nisan. 21.06.2019, <http://www.sosyalarastirmalar.com>
- Özcan, N. Ş. (2015). Düzensiz Göç Üzerine Bir İnceleme: Küresel Dinamikler, Ulus-Devletler, Göçmenler. *İDEALKENT*, (15), Ocak, 22-39, <http://dergipark.gov.tr/idealkent/issue/36755/418910>
- Özdemir, E. (2010). Kentin Tanımlanmasında Sosyolojik Yaklaşımlar: Toplumsal Süreç ve/veya Mekânın Çözümlemesi. *İDEALKENT*, (1), Mayıs, 44-77. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/460248>
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri. *ANKASAM Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 114-140.
- Özgür, E., & Erciyes, E. (2017). Kamu Yönetiminde Yaşanan Dönüşümlerin İç Güvenlik Sektörüne Yansımaları. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 6(1), 79-110. 22.06.2019, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/312273>
- Özmete, E., Yıldırım, H., & Duru, S. (2018). Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40(2), 191-209.

- Öztürk, M. (2011). Türkiye’de İç Göçe Katılanların Kent Yaşamına ve Kentsel Emek Piyasalarına Etkileri. 0(52), 245-264. 05.06.2018, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusskd/issue/889/9880>
- Pektaş, E. K., & Akın, F. (2010). Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak Katılım Hakkı ve Türkiye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 7(2), 23-49.
- Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration. *American Sociological Review*, (23), 256-266.
- Reyhanoğulları, M. (2019). Suriye iç savaşının sosyo-mekânsal yansımaları: Antakya örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD), (5), 33-44. <http://dergipark.gov.tr/turkiyat/issue/16667/330762>
- Sampson, R. J., & Groves W. B. (1989). Community Structure and Crime: Testing Social Disorganization Theory. *American Journal of Sociology*, (94), 774-802.
- Sancak, K. (2013). Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü. *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 123-134.
- Sellin, T. (1931). The Basis of a Crime Index. *Journal of Criminal Law and Criminology*, (22), 335-356.
- Serter, G. (2013). Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuram, Planlama; 23(2), 67-76.
- Shaw, C. R. & H. D. McKay, (1972). *Juvenile Delinquency And Urban Areas* (Third edition). Chicago: University Of Chicago Press.
- Simmel, G. (1996). *Metropol ve Zihinsel Yaşam*, (Cev. B. Ö. Düzgören). Cogito, No:8, İstanbul.
- Slattery, M. (2010). *Sosyolojide Temel Fikirler* (Üçüncü baskı). İstanbul: Sentez Yayınları.
- Stark, O. & Bloom D. (1985). The New Economics of Labor Migration, *The American Economic Review*, 75(2), Papers and Proceedings of the Ninety-Seventh Annual Meeting of the American Economic Association. 15.05.2006, <http://www.jstor.org/view/00028282/di950057/95p0064v/0>
- Stark, O. (1991). *The Migration of Labor*. Cambridge: Basil Blackwell.
- Stouffer, A. S. (1940). Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance, *American Sociological Review*, 5(6), 845-867.
- Sutherland, E. H. & Cressey, D. R. (1978). *Criminology* (10th edition). Philadelphia, NY: J.B. Lippincott Company.

- Südaş, İ. & Mutluer, M. (2010). Daha İyi Bir Hayata Doğru: Yaşam Biçimi Göçü. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(1), 31-47.
- Şahin, S. (2017). Broadacre City Kent Modeli. Şehir ve Bölge Planlama Platformu (ŞBP), 16.02.2018, <http://sbpturkiye.com/broadacre-city.html>
- Şavran, T. G., Güneş, F., & Suğur, S. (2011). *Klasik Sosyoloji Tarihi*. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi.
- Taş, D., & Tekkanat, S. S. (2018). Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Arasında Bir Kent: Elazığ Örneği. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(4), 77-90.
- Taştan, C., Haklı, S. Z., & Osmanoğlu, E. (2017). Suriyeli Sığınmacılara Dair Tehdit Algısı: Önyargılar ve Gerçekler. Polis Akademisi Yayınları: 29.
- Taştan, C., İrdem, İ., & Özkaya, Ö. (2018). Politika ve Uygulama Boyutlarıyla Göç ve Uyum. Polis Akademisi Yayınları: 58.
- Tatlıcıoğlu, O., & Apak, H. (2018). “Suriyeliler” Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40(2), 20.09.2019, <https://dergipark.org.tr>
- Tatlıdil, E. (1992). Kent Sosyolojisi Kuram ve Kavramlar. *Sosyoloji Dergisi*, (3), <http://dergipark.org.tr/sosder/issue/40970/494782>
- Tezcan, E. (2015). Suç Davranışının Genel Gerilim Kuramı Temelinde İncelenmesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi. 19.04.2019, https://www.academia.edu/31978361/Su%C3%A7_Davran%C4%B1%C5%9F%C4%B1n%C4%B1n_Genel_Gerilim_Kuram%C4%B1_Temelinde_%C4%B0ncelenmesi.pdf
- Toksöz, G. (2006). *Uluslar Arası Emek Göçü*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Topal, A. K. (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye’de Kent Neresidir? *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1).
- Toprak, Z. (2008). *Kent Yönetimi ve Politikası* (Altıncı Baskı). İzmir: Birleşik Matbaa.
- Tönnies. F. (1988). *Community & Society, (Gemeinschaft und Gesellschaft)*, (Trans. Charles P.Loomis), Transaction Books, New Brunswick (USA) & Oxford (UK)
- Turut, H., & Özgür, E. M. (2018). Bir Kente Göçün Hikâyesi: Süreçler, Bütünleşme ve Aidiyet. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(1), 153-180.
- Tümtaş, M. S., & Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Türk Tabipleri Birliği Yayınları, (2016). Savaş, Göç ve Sağlık, Şubat, 20-23, Ankara.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye’de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı: 25, 145-157.

- Türk, S. M. (2015). 20. Yüzyıl Kent Kuramları. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 41-59.
- Türkoğlu, O. (2011). Mülteciler ve Ulusal-Uluslararası Güvenlik. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 101-118.
- Uluslararası kentsel ve çevresel sorunlar ve politikalar kongresi (2016, Ekim). Şahin, Yusuf., Aslantürk, Oğuzhan., ve Armağan Vildan. (Ed.). Yazılı Bildiri, İstanbul.
- Uzun, A. (2015). Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 107-120.
- Wallerstein, I. (1995). *Kapitalist Dünya Ekonomisinde Hane Yapıları ve Emek Göçü Oluşumu, Irk Ulus Sınıf*, (der. Balibar, E. ve Wallerstein, I) Metis: İstanbul.
- Weber, M. (1958). *The City*. Glencoe, Illinois: Free Press.
- Wirth, L. (1938). *Urbanism as a Way of Life*. New York: Free Press.
- Wright, F. L. (1935). Broadacre City: A New Community Plan, *Architectural Record*, 77(4), 243-254.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yaylagül, C. (2011). Göç Sorunu ve Yeni Göç Politikalarının Uygulamasında Kent Konseylerinin Birleşimi. Bursa Kent Konseyleri, 6-7 Mayıs, 1-8. 31.03.2019, www.academia.edu
- Yerli, G. (2018). Türkiye’deki Göç Politikaları Ekseninde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin Kuruluş ve Fonksiyonları, 2080-2086. 24.04.2019, <https://www.researchgate.net/publication/325822640>
- Yıldırım, A. (2004). Kentleşme ve kentleşme sürecinde göçün suç olgusu üzerindeki etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E., & İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma, Kırklareli, 107-126 (V. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Kongresinde bildiri özeti olarak sunulmuştur.)
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri, *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1685-1704, Ankara.
- Yılmaz, H. (2013). Türkiye’de Suriyeli Mülteciler: İstanbul Örneği; Tespitler, İhtiyaçlar, Öneriler. Mazlumder Raporu. http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf
- Yirmibeşoğlu, F., & Ergun, N. (2005). İstanbul’da 2000-2004 Yılları Arasında Suçun Mekansal Dağılımı. “Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler Riskler ve Fırsatlar” Konulu 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumu, İstanbul, 295-307.

Zahir, K. (2012). Gelişmekte Olan Ülkelerde Suç: Suç Oranlarının Artışı Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme, *Fırat Üniv., İnsani ve Sosyal Bilimler Fak., Sosyoloji Bölümü Mukaddime*, sayı: 5, 51-74.

Zembroski, D. (2011). Sociological Theories of Crime and Delinquency, *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 21(3), 240-254. 14.03.2018, www.sosyalbilimler.org

İnternet Kaynakları

“Getto” Kavramının Tanımı, 19.10.2019, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=gettocu>

“Mülteci” Kavramının Tanımı, 27.06. 2018, <http://www.turkiyehukuk.org/multeci-nedir/>

1996, Habitat Gündemi ve İstanbul Deklarasyonu <https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/Istanbul%20Deklerasyonu.pdf>

5543 sayılı İskân Kanunu, <http://www.resmigazete.gov.tr>

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), 15.08.2019, <https://www.mevzuat.gov.tr>

Avrupa Kentsel Şartı (1992). <http://www.mo.org.tr/UIKDocs/kentselsart1.pdf>

Başbakan Binali Yıldırım’ın Mısır açıklaması, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2017/11/25/basbakan-binali-yildirimdan-son-dakika-misir-aciklamasi>

Birleşmiş Milletler Küresel Göç Verileri, 2017 <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/wallchart/docs/MigrationWallChart2017.pdf>

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) yıllık rapor, 2017 <https://www.unhcr.org/left-behind/>

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı, <https://www.goc.gov.tr>

Göç İstatistik Raporu (2017). https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/38492657_2017-yili-goc-istatistik-raporu-ocak-2018.pdf

Göç ve Uyum Raporu, 2018. 04.05.2018, https://www.tbmm.gov.tr/komiyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf

Hatipoğlu, A. (2019). Suriyeli gettosu, 12.10.2019, <https://www.aydinlik.com.tr/suriyeli-gettosu-atakan-hatipoglu-kose-yazilari-ocak-2019>

İç ve dış güvenlik kurumları, 2017, <http://eski.bingol.edu.tr/media/264074/8guvenlikkurumu.pdf>

İçişleri Bakanlığı Basın Açıklaması, 05.07.2017, <https://www.icisleri.gov.tr/>

İllere Göre Suriyeli Sığınmacı Sayısı Tablosu. <https://multeciler.org.tr>

Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri, 03.09.2018, <https://www.egm.gov.tr>

Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme (1951). http://www.danistay.gov.tr/upload/multecilerin_hukuki_durumuna_dair_sozlesme.pdf

Suriyeliler ile ilgili haber. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/ankarada-suriyelilerle-vatandaslar-arasinda-gerginlik-40508566>

Türk Dil Kurumu (2018). “Güvenlik”, “Göç”, “Göçmen”, “Beyin Göçü”, “Toplumsallaşma” Kavramlarının Tanımları, 04.03.2018, <http://tdk.gov.tr/>

Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi (TÜRKSAM), Göçmen Bülteni, 31.07. 2018, <http://turksam.org/konu/goc-politikalari>

Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar (2014). 09.10.2018, <https://www.afad.gov.tr/suriye-raporlari>

World Disaster Report 2018. 30. 09. 2019, <http://media.ifrc.org/ifrc/wp-content/uploads/sites/5/2018/10/B-WDR-2018-EN-LR.pdf>

Yıllara Göre Düzensiz Göçmen Sayısı, 07.02.2018, <https://www.kizilay.org.tr.xz>

7. EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

1. Cinsiyetiniz?

- 1) K
- 2) E

2. Kaç yaşındasınız?

- 1) 18-25
- 2) 26-50
- 3) 51+

3. Eğitim durumunuz nedir?

- 1) İlköğretim
- 2) Lise
- 3) Ön Lisans
- 4) Lisans
- 5) Lisansüstü

4. Mesleğiniz nedir?

- 1) Öğrenci
- 2) Kamu
- 3) Özel Sektör
- 4) Çalışmıyorum

5. Maaş aralığınız nedir?

- 1) 1000-3000
- 2) 3.001-5000
- 3) 5001+
- 4)Diğer

6. Kaç yıldan beri İstanbul'da yaşıyorsunuz?

- 1) 1-5
- 2) 6-10
- 3) 11+
- 4) İstanbul'da yaşamıyorum

7. Günlük hayatınızda ne sıklıkla Suriyeli ile karşılaşıyorsunuz?

- 1) Çok fazla
- 2) Sık karşılaşıyorum
- 3) Nadir karşılaşıyorum
- 4) Hiç

8. Suriyelilerle karşılaşmak sizi tedirgin ediyor mu?

- 1) Evet, çok
- 2) Evet, biraz
- 3) Hayır

9. Suriyelilerle hiç iletişimde buldunuz mu?

- 1) Evet
- 2) Hayır

10. Suriyelilerle ilgili hiç sorun yaşadınız mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır

11. Yakın çevrenizde Suriyeliler ile sorun yaşayan oldu mu?

- 1) Evet
- 2) Hayır

12. Suriyelilerin İstanbul'da yaşamasını istiyor musunuz?

1) Evet

2) Hayır

Neden? (.....)

13. Suriyelileri İstanbul'da neden istemiyorsunuz? (12. Soruda Cevabınız “Evet” ise 14. soruya geçiniz.)

1) Eğitim açısından

2) Ekonomik açıdan

3) Güvenlik riski oluşturuyorlar

4) Uyum sağlayamıyorlar

5) Diğer (.....)

14. Suriyelilerin İstanbul'un sosyal yapısına zarar verdiğini düşünüyor musunuz?

1) Evet

2) Hayır

Neden? (.....)

15. Sizce Suriyeliler İstanbul'da asayiş ve güvenlik açısından tehdit midir?

1) Evet

2) Hayır

Neden? (.....)

16. Suriyeliler sizce en çok hangi konularda tehdit oluşturuyor?

1) Güvenlik açısından

2) Ekonomik açıdan

3) Kültürel açıdan

4) Demografi (nüfus) açısından

5) Sorun teşkil etmiyorlar

6) Diğer (.....)

17. Sizce Suriyelilere yapılan yardımlar Türkiye için ekonomik yük oluşturuyor mu?

1) Evet

2) Hayır

Neden? (.....)

18. Suriyeliler için hükümet politikalarını yeterli buluyor musunuz?

1) Evet

2) Hayır

Neden? (.....)

19. Suriyeliler ve Türk vatandaşları için karşılıklı yeterli güvenlik tedbirlerinin alındığını düşünüyor musunuz?

1) Evet

2) Hayır

Neden? (.....)

20. Suriyelilerin gideceğini düşünüyor musunuz?

1) Savaş biterse gideceklerini düşünüyorum

2) Çoğunluğunun gideceğini düşünüyorum

3) Bir kısmının gideceğini düşünüyorum

4) Gitmeyeceklerini düşünüyorum

5) Diğer (.....)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Meliha Sümeyra TOPALAKCI

Doğum Yeri ve Tarihi : Eskişehir / 15.10.1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Dokuz Eylül Üniversitesi / İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi /
Kamu Yönetimi (2011-2016)

İş Deneyimi

Projeler : İzmir Büyükşehir Belediyesi- Gönüllü Takımı Üyesi (2013), İzmir
Karşıyaka LÖSEV- Gönüllü Çalışan (2011-2014)

Pazarlama Uzmanı - MUHİKU (2017-Halen)

İletişim

E-posta adresi : sumeyraa93@gmail.com

Tarih : 10.10.2019